

МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ВНУТРІШНІХ СПРАВ

**НАУКОВІ ДОСЛІДЖЕННЯ МОЛОДИХ
ВЧЕНИХ – МАЙБУТНЄ УКРАЇНИ**

тези доповідей загальноакадемічної
підсумкової науково-теоретичної конференції,
присвяченої Дню науки
(Київ, 17 травня 2013 року)

Київ 2013

УДК 34
ББК Х
НЗ4

Костицький М.В.

Джу́жа О.М.
Колодій А.М.

Заїка Ю.О.
Кузьменко О.В.
Користін О.Є.
Савченко А.В.
Удалова Л.Д.
Шевченко В.Ф.
Хохліна О.П.
Никифорчук Д.Й.
Чернявський С.С.

Черней В.В.
Весельський В.К.
Василевич В.В.
Мозоль А.П.
Маруніч І.І.
Бодюл Є.М.

Редакційна колегія:

доктор юридичних наук, професор, академік
НАПрН України

доктор юридичних наук, професор

доктор юридичних наук, професор, член-
кореспондент НАПрН України

доктор юридичних наук, професор

доктор юридичних наук, професор

доктор юридичних наук, професор

доктор юридичних наук, професор

доктор історичних наук, професор

доктор психологічних наук, професор

доктор юридичних наук, професор

доктор юридичних наук, старший науковий
співробітник

кандидат юридичних наук, доцент

кандидат юридичних наук, професор

кандидат юридичних наук, доцент

кандидат юридичних наук, доцент

кандидат філологічних наук, доцент

кандидат юридичних наук

Упорядники: Бодюл Є.М., Лов'як С.С.

Відповідальний редактор: Лов'як С.С.

***Рекомендовано до друку радою з наукової роботи Національної академії
внутрішніх справ (протокол № 5 від 14.05.2013 р.)***

У збірнику представлені узагальнені тези доповідей та виступів учасників загальноакадемічної підсумкової науково-теоретичної конференції “Наукові дослідження молодих вчених – майбутнє України”, присвяченої Дню науки, яка відбулась 17 травня 2013 року в Національній академії внутрішніх справ.

Тези в стислому вигляді висвітлюють зміст наукових робіт – переможців Конкурсу наукових робіт слухачів, курсантів і студентів Національної академії внутрішніх справ у 2013 році та результати наукових досліджень ад’юнктів, здобувачів, курсантів, слухачів та студентів академії з актуальних проблем науки та юридичної практики, боротьби зі злочинністю, вдосконалення діяльності правоохоронних органів.

Матеріали подано в авторській редакції.

УДК 34 **Наукові дослідження молодих вчених – майбутнє України: Тези загальноакадемічної підсумкової науково-теоретичної конференції, присвяченої Дню науки, 17 травня 2013 р.** [Текст] – К: Нац. акад. внутр. справ.–2013.–156 с.

**ББК Х
НЗ4**

© Національна академія внутрішніх справ, 2013

ВІТАЛЬНІ СЛОВА

Коваленко Валентин Васильович,

ректор Національної академії внутрішніх справ, доктор юридичних наук, професор, член-кореспондент Національної академії правових наук України

Доброго дня шановні колеги, науково-педагогічні працівники, ад'юнкти, слухачі, курсанти, студенти і молоді науковці!

Чернєй Володимир Васильович

кандидат юридичних наук, доцент, перший проректор Національної академії внутрішніх справ з навчально-методичної та наукової роботи

Шановні колеги, дорогі друзі!

Костицький Михайло Васильович,

доктор юридичних наук, професор, академік Національної академії правових наук України, член-кореспондент Національної академії педагогічних наук України, професор кафедри філософії права та юридичної логіки Національної академії внутрішніх справ

**2013 РІК – ПРАВОВИЙ ВИБІР УКРАЇНИ
НА ТЛІ ГЛОБАЛЬНИХ ПРОЦЕСІВ**

**ПРАВО НА ГЕНДЕРНУ ІДЕНТИЧНІСТЬ: КРИЗА МОРАЛІ ЧИ
СУСПІЛЬНА НЕОБХІДНІСТЬ?**

Бреус Сергій Михайлович, студент навчально-наукового інституту права та психології Національної академії внутрішніх справ

Науковий керівник: професор кафедри конституційного та міжнародного права Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, доцент *Камінська Н.В.*

Актуальність теми дослідження обумовлена тим, що Україна, як правова, незалежна, демократична та соціальна держава повинна створювати умови та можливості, згідно яких кожен громадянин міг би реалізовувати свої законні права та інтереси. У нашій країні щороку принаймні 10 осіб зважуються на операцію по зміні статі. Тому важливою є подальша процедура внесення змін в офіційні документи громадянина та її відповідність правовим стандартам із захисту прав людини Європейського Союзу (далі – ЄС).

Так, одним з пріоритетних напрямків у політиці і діяльності ЄС є боротьба з дискримінацією за ознакою сексуальної орієнтації та гендерної ідентичності. Про це йдеться і в Лісабонському договорі, який замінив Конституцію ЄС, і в спеціально з цього приводу прийнятих однойменних Резолюції Ради Європи № 1728(2010) та Рекомендації № 1915(2010) «Дискримінація за принципом сексуальної орієнтації та гендерної ідентичності». Проте однозначного правового регулювання процедур щодо власне зміни статі (гендеру) на теренах ЄС немає.

Установчими договорами до спільної компетенції ЄС шлюбно-сімейні правові відносини не були віднесені. Амстердамський договір Євросоюзу 1997 р. всього лиш закріпив рух «Gender Mainstreaming» в якості офіційної стратегії, яка в документах ООН визначена як «основна глобальна стратегія сприяння гендерній рівності», обов'язкова для всіх держав - членів ООН [1].

Тому базовим документом, який є спільним для виконання у всіх країнах-членах ЄС, РЄ, є Європейська конвенція з захисту прав людини та основоположних свобод 1950 р. У її ст. 14 зазначено, що користування правами та свободами, визнаними в Конвенції, має бути забезпечене без дискримінації за будь-якою ознакою – статі, раси, кольору шкіри, мови, релігії, політичних чи інших переконань, національного чи соціального походження, належності до національних меншин, майнового стану, народження, або за іншою ознакою[2].

Загалом в європейській практиці законодавчого регулювання зміни гендеру притаманна диференціація процедур. Останнім часом зникла умова «хірургічного втручання в особу», як підстава зміни статі в офіційних

документах. Це позиція підтримується двома важливими постановами національних судів. 2009 р. Вищий адміністративний суд Австрії постановив, що обов'язкове хірургічне втручання не є необхідною умовою для зміни статі (і імені). У Німеччині Вищий федеральний суд зазначив в ухвалі, що "хірургічне втручання в якості умови зміни гендеру все частіше розглядається як проблематичне і вже не визнається прийнятним серед експертів" і зобов'язав державу внести зміни до законодавства. На цьому ж підході засновані іспанські норми "Ley de Identidad de Género" і британський "Акт про огляд статі" [3].

Певне новаторство в цьому напрямку проявив шведський дитячий садок «Егалія» в Стокгольмі. Там для дітей у віці від року до шести років створюються умови для того, щоб дитина не могла себе ідентифікувати. У дітей немає статі - вони просто «друзі». Співробітники дитячого садочку намагаються уникати займенників «він» і «вона» і використовують безстатеве слово *hen* [4]. Це є результатом цілеспрямованої політики не тільки держави, але і усвідомлення громадянського суспільства потреб сучасної модернізації моральних цінностей.

Що ж до України, то концепція толерантного суспільства ЄС повинна стати в основі курсу на європейську інтеграцію, якщо бажання такої інтеграції є реальним та безальтернативним. Конституція України у ст. 24 зазначає, що «не може бути привілеїв чи обмежень за ознаками раси, кольору шкіри, політичних, релігійних чи інших переконань, статі, етнічного та соціального походження, майнового стану, місця проживання, за мовними або іншими ознаками» [5]. Цим українське законодавство декларує свою антидискримінаційну спрямованість. Логічним продовженням конституційних положень є норми Закону України «Про засади запобігання та протидії дискримінації в Україні».

Яскравим вітчизняним підзаконним актом є Порядок обстеження осіб, які потребують зміни (корекції) статевої приналежності затверджений Наказом Міністерства охорони здоров'я України від 03.02.2011 року. Специфікою даного порядку є те, що після проведення хірургічної корекції Комісія видає пацієнту медичне свідоцтво про зміну (корекцію) статевої належності згідно з додатком, яке є підставою для внесення змін в актовий запис про народження цієї особи і видачі нового свідоцтва про народження з подальшою зміною відповідних документів про особу [6]. Тобто законодавець з одного боку визнав існування трансгендерів і дав їм шанс на повноцінну реалізацію їх потреб, а з іншого обмежив право особи на індивідуальність та особисту недоторканість – адже усвідомлення собою своєї статі не є одночасним бажанням піддавати себе будь-яким медико-хірургічним втручанням. Навіть згідно законодавства та рішень національних судів найближчих за соціальним та ментальним розвитком пострадянських держав – Білорусі та Молдови, дозволяється змінювати стать без обов'язкового хірургічного втручання [7].

Як свідчить практика Європейського Суду з прав людини, правові можливості трансгендерів після корекції їх статі залежить від

національного законодавства кожної держави. Тобто все таки можуть існувати правові підстави обмеження абсолютності гендерних прав. Зокрема, щодо права на вступ у шлюб.

Тому потрібно передбачити в сімейному законодавстві України норму, згідно якої наречені повинні знати не тільки про стан здоров'я один одного, але й про можливі корекції статі.

Також у зв'язку з тим, що Сімейний кодекс України (далі – СК України) визначає шлюб, саме як союз чоловіка та жінки, то пропонуємо передбачити у ст.38 СК України таку додаткову підставу для розірвання шлюбу, як корекція статі одним із подружжя після реєстрації ними шлюбу.

Отже, українська модель правової держави увібрала у себе окремі правові механізми, за допомогою яких, особа частково має змогу реалізувати своє право на гендерну ідентичність. Проте спостерігається необхідність не тільки у реформуванні сімейного законодавства, а й у подальшій співпраці з міжнародними організаціями з даного питання.

Список використаних джерел:

1. Порядок обстеження осіб, які потребують зміни (корекції) статевий належності : Наказ Міністерства охорони здоров'я від 03 лютого 2011 року / Офіційний вісник України – 2011. – №17 – Ст. 25
2. Конвенція про захист прав людини та основоположних свобод: ратифікована Законом України №475/97-ВР від 17 липня 1997 року // Офіційний вісник України – 1998. – №17 – Ст.270
3. Тематична доповідь Європейського комісара з прав людини Ради Європи: «Права людини та гендерна ідентичність» від 29 липня 2009 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://wcd.coe.int/>
4. Порядок обстеження осіб, які потребують зміни (корекції) статевої належності : Наказ Міністерства охорони здоров'я від 03 лютого 2011 року / Офіційний вісник України – 2011. – №17 – Ст. 25
5. Конституція України: Закон України від 28 червня 1996 року // Відомості Верховної Ради України. – 1996. - № 30 - Ст. 141
6. Куди зовт нас гендерное равноправие? [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.realisti.lv/>
7. Верховний Суд Молдови дозволив змінювати стать у документах [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://pan.md/news/Verhovniy-sud-Moldovi-razreshil-menyati-pol-v-dokumentah/28571>

МУСУЛЬМАНСЬКЕ ПРАВО ЯК ВИЗНАЧАЛЬНА СКЛАДОВА ІНСТИТУАЛІЗАЦІЇ ІСЛАМУ

Потієнко Ольга Валеріївна, студент навчально-наукового інституту права та психології Національної академії внутрішніх справ

Науковий керівник: доцент кафедри теорії держави та права Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук *Мозоль Н.І.*

Мусульманське право можна розглядати як специфічну систему права, що існує в межах ісламської релігії. Будучи складовою частиною ісламу, мусульманське право сприймається і як система норм, і як політико-правова доктрина. Дослідження ісламу на сьогоднішній день має особливу історичну і культурну значущість. На цій основі інтерес до об'єктивної і безпристрасної оцінки цих феноменів має велике значення.

Інтерес до феномену ісламського права протягом всієї історії існування ісламської цивілізації проявлявся різним чином. Якщо цей феномен привертав до себе увагу своїм динамізмом у початковому періоді свого існування, в так званий період “ісламського ренесансу”, то в подальшому він пішов на спад. Проривання ісламської цивілізації і модернізація ісламського права в епоху Османської імперії, особливо в XIX ст., змусило по-новому розглядати всі процеси, що відбуваються всередині ісламського світу. Особливий інтерес викликає ісламське право наприкінці XX - початку XXI ст., коли після розпаду наддержави - СРСР і соцтабору відбувся зсув балансу інтересів, на якому тримався порядок протягом майже століття, який викликав певний вакуум, який заповнився різними проявами крайнього ісламського толку.

Шаріат (мусульманське право) органічно пов'язаний з ісламом, його вченням. Відповідно до юридичної енциклопедії “Шаріат - звід релігійних і правових норм, складений на основі Корану і Сунни (мусульманських священних переказів), що містить норми державного, спадкового, карного і шлюбно-сімейного права”. Іншими словами, шаріат - це правові розпорядження, невід'ємні від теології ісламу, тісно пов'язані з його релігійно-містичними уявленнями. Іслам розглядає правові настанови як частку єдиного божественного закону і порядку. Звідси велінням і заборонам, які складають норми шаріату, також приписується божественне значення. Шаріат розвивався як суворо конфесіональне право. Особливо на перших порах шаріат загалом і його доктринально-нормативна частина (фікх) увібрали в себе не тільки правові настанови, але й релігійну догматику і мораль. У результаті норми шаріату (правил, розпорядження), з одного боку, регулювали суспільні (“людські”) відносини, а з іншого боку - визначали відносини мусульман з Аллахом (ібадат). Введення в шаріат божественного провидіння і релігійно-морального початку знайшло своє відображення у своєрідності праворозуміння.

Мусульманин, знаходячись у будь-якій іншій країні, повинен дотримуватися шаріату, зберегти вірність ісламу. Поступово з поширенням ісламу і перетворенням його в одну з основних релігій світу шаріат став своєрідною світовою системою права. Як конфесіональне право шаріат відрізнявся від канонічного права в країнах Європи в тому відношенні, що він регулює не суворо окреслені сфери суспільного і церковного життя, а виступає у якості всеохоплюючої і всеосяжної нормативної системи, що затвердилася в цілому ряді країн Азії та Африки. Згодом норми шаріату вийшли далеко за межі Близького і Середнього Сходу, поширили свою дію на Середню Азію і частину Закавказзя, на Північну, частково Східну і Західну Африку, на ряд країн Південно-Східної Азії.

Одночасно з виникненням Халіфату формувалося його право - шаріат (шаріат - з арабської – “належний шлях”). Право спочатку формувалося як найважливіша частина релігії. Його основними джерелами стали: Коран - головна священна книга ісламу. Приписи що містяться в ньому несуть характер релігійно-моральних направляючих установок. Сунна - збірники

переказів (хадісів) про вчинки та проповіді Мухаммада, викладені його сподвижниками. У значній своїй частині вони також містять приписи щодо сімейно-спадкового і судового права. Згодом відношення до цього джерела в мусульманському світі стало неоднозначним: мусульмани-шиїти визнають не всі хадіси. Іджма - рішення, винесені авторитетними мусульманськими правознавцями з питань, що не порушені в названих вище джерелах. Згодом ці рішення отримали визнання видатних правознавців-теологів. Вважається, що Мухаммад заохочував рішення справ на розсуд суддів (іджтіхад).

Мазхаб – ісламська богословсько-правова школа. В ісламському праві “школи не були формально-навчальними установами або офіційно визнаними правотворчими органами. Швидше вони становили групи юристів, кожна з яких дотримувалася певної доктрини, початки якої могли бути простежені до найвидатнішого дослідника другого століття хіджри, чие ім'я присвоювалося школі”.

Об'єктивною причиною появи мазхабів були соціально-економічні відмінності районів Арабського халіфату, де мало діяли мусульманське право.

Мусульманська юриспруденція виникла не як науковий аналіз існуючої практики судів, а як формування системи права всупереч практиці. Серед багатьох релігійно-правових шкіл мединська і куфська школи були найбільш важливими і стійкими.

Нині мусульмансько-правова доктрина в деяких країнах залишається головним джерелом права. Це Саудівська Аравія, Оман, деякі князівства Перської затоки. У більшості арабських країн вона відіграє роль формального джерела права лише в окремих випадках. У більшості випадків у сучасних правових системах мусульманська правова доктрина не має значення самостійного джерела (форми) права.

Мусульманське право є системою норм і найбільш досконалою політико-правовою доктриною у релігійно-общинній групі правових систем. Ця правова система існує у рамках ісламської релігії, яка має державний характер і більш, ніж всі інші світові релігії, пов'язана з правом.

ДІАЛЕКТИКА ВЗАЄМОДІЇ ДЕРЖАВИ ТА ОСОБИ В ГРОМАДЯНСЬКОМУ СУСПІЛЬСТВІ

Кольоса Дар'я Вікторівна, студент навчально-наукового інституту права та психології Національної академії внутрішніх справ

Науковий керівник: доцент кафедри теорії держави та права Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук *Мозоль Н.І.*

Процес побудови громадянського суспільства в Україні має цілий ряд особливостей. До найважливіших можна віднести, по-перше, те, що він пов'язаний з розбудовою демократичної, правової, соціальної держави і

охоплює всі без винятку сфери суспільного життя. По-друге, в Україні, в силу історичних обставин, не склалася власна традиція побудови громадянського суспільства і його інститути необхідно не просто відновити, а переважно створити заново. І по третє, побудова громадянського суспільства і закріплення його основних цінностей у свідомості та поведінці потребують значного часу. Проблема налагодження взаємовідносин громадян і держави набуває дедалі більшої актуальності у державній політиці України.

Для сприяння розвитку громадянського суспільства були прийняті:

- Розпорядження Кабінету Міністрів України від 28.05.2008р. №784-р «Про затвердження плану заходів щодо реалізації у 2008р. Концепції сприяння органами виконавчої влади розвитку громадянського суспільства;
- Указ Президента України №32/2012 «Питання сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні» від 25.01.2012р., яким було затверджено Положення про Координаційну раду з питань розвитку громадянського суспільства та склад Координаційної ради з питань розвитку громадянського суспільства.

За результатами проведення роботи у I кварталі 2012р. зазначеною Координаційною радою Указом Президента України від 24.03.2012р. №212/2012 затверджено Стратегію державної політики сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні, яка, на жаль, не є досконалою та потребує доопрацювання [2].

Розбудова громадянського суспільства вимагає здобуття статусу окремого пріоритетного напрямку державної політики і має входити до неї як першочергове завдання.

Проблеми розвитку громадянського суспільства в Україні:

- нестача доступних людських ресурсів і кваліфікованих професіоналів;
- нестабільне фінансування та постійний його пошук організаціями, існування деяких з них лише документально;
- зближення громадянських організацій з бізнесовими і державними організаціями на фоні нестачі коштів;
- недостатня розвиненість горизонтальних зв'язків між громадськими організаціями;
- практика створення громадської організації, орієнтуючись під окрему політичну особу, а не на соціально важливі задачі;
- маловпливовість громадських організацій на уряд.

Громадяни все ще слабо усвідомлюють значення інститутів громадянського суспільства і необхідність посилення її політичного і неполітичного впливу на ситуацію в країні [1].

Пріоритетними інструментами взаємодії органів держави та інституцій громадянського суспільства в сучасній, незалежній Україні є: участь у громадських радах, спільних робочих групах, консультації з громадськістю, інформаційні запити, звернення до органів державної влади, депутатів, участь у проведенні громадських експертиз, у громадських слуханнях, у реалізації політики через соціальні проекти.

Основними підвалинами побудови громадянського суспільства в Україні мають бути зближення влади й народу, підвищення політичної культури населення, вдосконалення зв'язку від суспільства до держави, активізація демократизації всіх сфер суспільного життя, розвиток громадського самоврядування, формування інституціональної багатоманітності громадянського суспільства, формування законодавства, орієнтованого на окремі верстви населення, розширення сфери судового захисту прав і свобод людини, формування патріотизму громадян, свобода інформації і гласності, піднесення рівня суспільної свідомості, постійне вдосконалення політичної системи, створення адекватної соціальної структури, формування середнього класу, використання сімейного виховання та освіти [3, с.712, 715-716; 4, с.243].

Громадянське суспільство та сучасна демократична держава повинні перетворити теоретичні концепції у дійсність та перевести країну у стадію сталого розвитку. До цього зобов'язує об'єктивна потреба у прискоренні реалізації унікального людського потенціалу та переваг геополітичного становища України. Цього вимагає й процес стимулювання Євроатлантичної інтеграції, котра обумовлюється як поточною економічною та соціально-політичною кон'юнктурою, так і змістом гідних для людини, суспільства та держави реальних перспектив на довгострокове майбутнє [1].

Отже, ефективність взаємодії держави та громадян обумовлена лише соціально орієнтованою діяльністю держави та підвищенням політичної і соціальної свідомості її громадян.

Список використаних джерел:

1. Барков В. Громадянське суспільство і України: проблеми та їхнє вирішення/ В.Барков, Т.Розова// Вибори та демократія.-К., 2006.- №3.- С. 20-28.
2. Горленко В.В. Стратегія державної політики сприяння розвитку громадянського суспільства: недоліки і прагматичні аспекти її реалізації/ Горленко В.В., Кравченко С.С.// Вісник Вищої ради юстиції.-2012.-№3(11).
3. Гурицька М.С. Проблеми та перспективи громадянського суспільства в сучасній Україні/ М.С.Гурицька// Держава і право.- К.: Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького НАН України, 2008. – Вип.41. – С.711-718.
4. Колодій А.М. На шляху до громадянського суспільства. Теоретичні засади й соціокультурні передумови демократичної трансформації в Україні [Монографія]/ А.М. Колодій.- Львів: Видавництво «Червона калина». – 2002. – 276с.

КОНСТИТУЦІЙНО-ПРАВОВИЙ СТАТУС ПАРЛАМЕНТІВ У ЗАРУБІЖНИХ КРАЇНАХ

Туробова Світлана Олексіївна, студент навчально-наукового інституту права та психології Національної академії внутрішніх справ
Науковий керівник: доцент кафедри конституційного та міжнародного права Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, доцент
Букач В.В.

Як показує світовий досвід, серед судової, виконавчої та законодавчої гілок влади останній, так чи інакше, належить провідна роль. Вона здійснюється, насамперед, загальнодержавним представницьким органом, який хоч і може мати різні назви (національні, народні збори, конгрес, меджліс, і т.д.), але за ним утвердилася узагальнена назва "парламент".

Термін «парламент» походить від французького «parler» - говорити. За основу визначень поняття "парламент" науковці беруть різні ознаки, проте базовою характеристикою виступає його представницький характер.

Таким чином, парламент – це вищий колегіальний представницький постійно діючий орган законодавчої влади держави. "Представницький" означає, що в цьому органі засідають представники країни - депутати. А «законодавчий» означає їх дії - прийняття законів. Конституційно-правовий статус парламенту у зарубіжних країнах, як правило, визначається у конституціях або відповідних законах.

За структурою парламенти поділяють на двопалатні (сенат США, Рада штатів Індії, сенат Франції тощо) та однопалатні, що складають нині більшість (Данія, Фінляндія, Парагвай, Нова Зеландія). Палати парламентів складаються з депутатів, які, у свою чергу, формують комітети, комісії та фракції.

Порядок формування парламентів у зарубіжних країнах залежить, насамперед, від їх структури. Але в кожній країні цей процес має свої особливості.

Верхня палата формується різними способами: шляхом прямих і непрямих виборів, призначення, заняття місця за посадою та ін.

Прямі вибори сенаторів громадянами передбачені в США (по два сенатори від штату), в Бразилії (по три), в Італії (не менше семи від області), Японії, Румунії та ін. Шляхом непрямих виборів обирається сенат у Франції, де виборчу колегію складають члени нижньої палати від кожного регіону і радники різних муніципальних округів.

У Бельгії частина сенаторів обирається прямими виборами, частина призначається, частина обирається непрямими виборами - провінційними радами.

У Великобританії місця в палаті лордів займають у спадок дворяни (пери), що

мають титул не нижче барона (з 1963 р. - і жінки), а також особи, яким такий титул був наданий королевою за поданням кабінету міністрів,

єпископи і архієпископи, члени, що обираються шотландськими та ірландськими лордами, апеляційні лорди.

Правильність обрання депутатів перевіряє або сам парламент (створювана

палатою мандатна комісія), або (за скаргами і протестами) орган конституційного контролю, верховний суд, спеціальний виборчий трибунал.

Строк повноважень членів верхніх палат зазвичай більш тривалий, ніж у нижніх палат, а зміна їх зазвичай відбувається по частинах (в США на 6 років з оновленням на 1/3 через два роки, у Франції на 9 років з оновленням на 1/3 через три роки). Хоча трапляються випадки (Бельгія, Італія, Польща) коли обидві палати обираються на однаковий термін і оновлюються цілком.

Термін повноважень нижніх палат або однопалатного парламенту зазвичай складає 4-5 років з повним одночасним оновленням. У деяких країнах резервуються місця для представників певних релігій і національностей, а так само для жінок. Ці місця заміщаються шляхом непрямих виборів (для жінок - у Бангладеш, для прихильників індуїстських релігій - в Пакистані, для асирійців в Ірані). У Бутані, Тонго, Брунеї в однопалатному парламенті значне число місць займають особи за посадою - які перебувають на службі у короля, і представники знаті.

Для того, щоб парламент міг успішно реалізовувати свої функції, конституції наділяють його необхідними повноваженнями, які разом з функціями складають його компетенцію.

За обсягом компетенції виділяють парламенти з абсолютно визначеною компетенцією, для яких конституції встановлюють точний перелік питань, які є об'єктом їх законодавчої діяльності (США, Франція), з абсолютно невизначеною компетенцією, які юридично володіють необмеженими повноваженнями і мають право видавати закони з будь-якого питання (Великобританія, Нова Зеландія) та з відносно визначеною компетенцією, для яких характерна відносна рухливість кордонів, в межах яких вони здійснюють свої владні функції (Індія, Малайзія, ФРН).

Деякі вчені вводять ще один клас парламентів - «консультативні», які існують в деяких мусульманських країнах. Іноді вони приймають закони зі схвалення монарха, іноді взагалі не можуть видавати закони (в ОАЕ, наприклад, хоча існують призначувані Національні збори, акти ж, що мають силу закону, видає Рада емірів).

Головне завдання парламенту - прийняття законів. Серед них найважливіше значення мають основні закони - конституції (у деяких країнах вони приймаються парламентами), поправки до них, органічні закони, а також щорічно приймаються закони про державний бюджет. Всі вони приймаються за особливою процедурою,

правда, неоднаковою для різних видів законів.

Окрім законодавчої діяльності, можна виділити ряд інших не менш важливих повноважень парламенту. Парламент обирає, призначає, утворює

інші вищі органи держави, формуючи їх цілком або в частині (іншу частину може призначати президент). Робить він це самостійно або стверджуючи, даючи згоду на кандидатури, запропоновані іншим вищим органом держави. Парламент (одна з палат) формує конституційний суд (чи призначає частину його членів), верховний суд (чи призначає його голову), призначає генерального прокурора, деяких інших вищих посадових осіб. У багатьох країнах він формує весь склад уряду, обирає або призначає прем'єр-міністра, у деяких - обирає президента (Ізраїль, Ліван, Туреччина).

У країнах тоталітарного соціалізму парламент обирає постійно діючий орган, який між сесіями виконує багато повноважень парламенту (Державна рада на Кубі).

Щодо контролю парламенту за діяльністю виконавчої влади та інших вищих органів держави, то його форми в президентських республіках (а також в дуалістичних монархіях) і в парламентарних республіках та монархіях різні. Контроль може мати політичний характер (наприклад, висловлення недовіри міністру) і юридичний (діяльність створених парламентом слідчих комісій).

Він володіє деякими квазісудовими повноваженнями: вирішує питання про імпічмент президента і деяких інших посадових осіб (в США - федеральних суддів), виносить рішення про віддання до суду міністрів та ін. вищих посадових осіб (Франція, Польща). Тільки парламент може оголошувати амністію.

У більшості країн лише парламент має право встановлювати матеріальні обтяження держави, зокрема, приймати рішення про позики в іноземних держав і міжнародних організацій, встановлювати податки, приймати державний бюджет у вигляді єдиного закону про доходи і видатки держави строком на рік (Франція) або у вигляді сукупності бюджетних законів (Японія).

В галузі зовнішньої політики парламент ратифікує міжнародні договори або дає

згоду президенту на їх ратифікацію і лише після цього вони набувають статусу обов'язкових, вирішує питання про використання збройних сил за межами країни.

Роль парламенту в сучасному суспільстві величезна. Являючись представницьким органом, він водночас виражає інтереси різних політичних сил та є засобом пошуку компромісів між діючою владою і опозицією.

**ПОЗИТИВНА І НЕГАТИВНА КОНЦЕПЦІЇ СВОБОДИ – ДВІ
СТОРОНИ, ОДНА МЕДАЛЬ**

Марущак Денис Олегович, курсант факультету внутрішніх військ навчально-наукового інституту підготовки кадрів громадської безпеки та психологічної служби Національної академії внутрішніх справ

Науковий керівник: викладач кафедри філософії права та юридичної логіки Національної академії внутрішніх справ, кандидат філософських наук *Бандурка А.С.*

Проблема свободи та вільного самоздійснення – одна з найстаріших і найскладніших проблем, яка хвилювала багатьох мислителів протягом всієї історії людства, адже чи не заради бажання залишитися вільним у своїх поглядах та діях Сократ випив чашку цикути? Чи не заради бажання вільно слідувати поклику серця та розуму Джордано Бруно горів на кострі? Чи не заради неї освічені люди Радянського Союзу нехтували своїм життям?

Актуальність дослідження свободи обумовлюється глобальністю проблеми, яку із століття в століття намагаються розгадати багато поколінь. Нерозв'язність цієї проблеми пов'язана ще й з тим, що зміст самого поняття свободи за законами діалектики змінювався разом з історичним розвитком людства - в кожному епоху проблема свободи ставилася і вирішувалася по-різному. Однак, це не означає марність дослідження проблеми свободи, а лише звертає нашу увагу на необхідність поступового прояснення конкретних елементів концепту, тому метою моєї роботи було дослідження появи розуміння свободи як здатності до дії на протигагу новочасівському розумінню свободи як свободи від зовнішніх втручань. Отже, об'єктом роботи є поняття свободи, предметом – його позитивна та негативна концепції. Далі я хотів би представити вам найбільш суттєві висновки.

Витоки сучасного розуміння індивідуальної свободи криються у християнстві. Бог християн є саме Особа або Персона. Тому і людина, створена за образом та подобою Творця, теж особа. Суттєвим її атрибутом є свобода, зокрема свобода волі, хоча через гріхопадіння вона втратила первозданну єдність і повноту.

Секуляризувавши поняття свободи та перевіривши його повністю в «емпіричну» площину, представники філософії Нового Часу розпочали нові глибинні розвідки даного поняття.

Спільними зусиллями Томаса Гоббса та Джона Локка вибудувалося пояснення виникнення політичного суспільства і держави у термінах природних прав людини та суспільного договору: укладання такого договору дозволило множині індивідуумів здолати негаразди додержавного стану «війни усіх проти всіх», пов'язані з регулярним порушенням їх

природних прав – на життя, особисту безпеку, свободу і приватну власність.

З тих пір індивідуальна свобода стає засадничою цінністю лібералізму, гарантування якої, зокрема, виправдовує існування держави та є її прямим обов'язком. Проте лібералізм цінує не будь-яку свободу.

«Природна свобода людини полягає у тому, що вона є вільною від будь-якої вищої за неї влади на землі і не підкоряється волі чи законодавчій владі іншої людини, а керується тільки законам природи. Свобода людини у суспільстві полягає в тому, що вона не підкоряється жодній іншій законодавчій владі, окрім тієї, котра встановлена за згодою у державі, і не знаходиться у підпорядкуванні чийсь-небудь волі та не обмежена жодним законом, виключаючи ті, що будуть встановлені певним законодавчим органом відповідно до висловленої йому довіри», – прокламував Джон Локк в «Двох трактатах про правління».

В сучасних термінах, цей тип свободи отримав назву «негативної» не в значенні «поганого», а в значенні «вільної від зовнішніх втручань». Таким чином, свобода людини у суспільстві порівняно з природною свободою виявлялася обмеженою законом, встановленим визнаним законодавчим органом. Хоча закон до певної міри звужував свободу людини, істотною компенсацією за це було усунення загрози свавільного примусу з боку інших осіб, гарантування рівних прав.

Однак, з розвитком суспільних відносин виявилось, що гарантувати рівні права не достатньо для того, щоб вони дійсно були рівними, а люди – вільними. Усвідомлення цього факту прийшло всередині - наприкінці XIX століття, коли роботодавці почали активно та безвідповідально використовувати робочу силу. Це помітив Маркс, це помітив Томас Грін. Оскільки зuboжіле населення, вимушене працювати по 20 годин на добу заради їжі, навряд чи можна вважати вільним, хоча де факто воно таким визнавалося, поняття свободи знову переосмислилося і на додаток до поняття негативної свободи – свободи від втручання – додалось поняття позитивної свободи, або свободи-здатності дії.

Цей розподіл був ясно артикулований видатним ліберальним філософом XX століття – Ісаєю Берліном, зокрема в його есе «Два концепти свободи».

Обґрунтовуючись його ідеями, я вважаю, що негативна свобода людини існує в тій мірі, в якій ніхто не перешкоджає її діям. Вона являє собою максимальне зняття зовнішніх обмежень, можливе в упорядкованому людському суспільстві. Обмеження ж свободи - це свідоме втручання людей, що не дає можливості реалізувати певні вчинки особистості, яка знаходиться в у сумісному середовищі. Отже, бути вільним в цьому сенсі, означає відсутність втручання інших. Чим ширша область невтручання - тим більше свобода.

Границі цієї свободи визначаються лише шкодою, яку одна людина може в ході своєї діяльності нанести іншій. Така свобода має на увазі не втручання в особисті справи громадян, зокрема, укладання різноманітних

робочих контрактів. З одного боку, вони є компетенцією виключно міжособистісних відносин, з іншого, пам'ятаючи про нерівноцінний розподіл ресурсів на землі (у тому рахунку й фізичних та розумових), можна припустити, що такі контракти будуть нечесними по відношенню до тих, хто отримав менше знань, здібностей, можливостей при наявності умовної рівності прав всіх громадян. Тому постає питання чи є реально вільним індивідуум, який знаходиться у скрутному матеріальному становищі, причому інколи – не зі своєї вини? Чи може він вільно і у законний спосіб реалізовувати свій потяг до гідного життя?

Я відповідаю на ці питання негативно та вважаю, що справжня свобода – це не лише свобода від невтручання, але й свобода робити щось за власним вибором, тобто свобода позитивна. Забезпечувати людину свободою позитивною покликана, на мою думку, держава, яка має створювати належні матеріальні умови, доступ до освіти, охорони здоров'я та суспільного порядку. Останнє, до речі покладено на плечі внутрішніх військ, які в даному контексті уособлюють державу. Ми, іноді втручаючись в міжособистісні справи, і таким чином, порушуючи границі негативної свободи, насправді ставимо за мету підтримку свободи позитивної у вищевикладеному значенні. Роз'яснення цього нашим співвітчизникам могла б сприяти покращенню іміджу міліції, а також зменшити тиск на міліцію з боку широкого громадянського загалу.

ПОЛІТИКА ТА МОРАЛЬ ЯК ФОРМИ СУСПІЛЬНОЇ СВІДОМОСТІ: ОСОБЛИВОСТІ ВЗАЄМОЗВ'ЯЗКУ ТА ВЗАЄМОДІЇ

Бонь Альона Володимирівна, курсант факультету підготовки кадрів для підрозділів боротьби з незаконним обігом наркотиків Національної академії внутрішніх справ

Науковий керівник: заступник начальника кафедри філософії права та юридичної логіки Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, доцент *Павлишин О.В.*

Актуальність досліджуваної проблеми полягає у тому, що сьогодні в Україні багато суперечностей суспільного життя виникають саме через неузгодженість діяльності різноманітних політичних течій із моральними орієнтирами суспільства.

Сучасне політичне життя є настільки складним та багатоаспектним явищем, що дуже часто сьогоденні цілі та завдання стають важливішими за загальнолюдські цінності та моральні норми. Це неминуче може призвести до суспільних явищ, що мають однозначно деструктивний характер. Тому сучасний політикум необхідно вести до руsla консолідації та злагоди. Тут без урахування загальнолюдських моральних норм, цінностей та розвиненої самосвідомості не обійтись.

Буденний (емпіричний) рівень політичної свідомості фіксує переважно зовнішні аспекти подій і явищ, що відбуваються на поверхні

суспільного життя (політичних відносин, інститутів). У ньому концентрується багатий життєвий досвід учасників політичної комунікації та взаємодії.

Науково-теоретична політична свідомість виходить на рівень узагальнень, аналізу механізмів управління політичною сферою суспільства. Такий рівень характерний для специфічної, висококваліфікованої діяльності політичних мислителів (ідеологів, науковців та ін.). Тут важливе місце політики в суспільстві, сутність і форми її вияву у публічній владі, державності тощо.

І мораль, і політика – це організаційні, регулятивні, контрольні сфери суспільства, але їхнє існування й функціонування істотно різняться. В сучасному розумінні політикою є наука про можливості держави, інститутів влади оптимізувати, погодити, збалансувати інтереси людей, забезпечити на цій основі стабільну соціальну згоду, «нормальний» розвиток суспільства. Таке розуміння політики свідчить про необхідність етичного заміру політичних програм, суспільної моральної експертизи політичних платформ, запровадження моральних критеріїв у діяльність політиків, дотримання принципів політичної етики. У протилежному разі суспільство ніколи не позбавиться практики вульгарного політиканства, влади бюрократії, панування політизованого прагматизму.

Морально-етична свідомість оцінює явища політичного життя як відповідні або невідповідні моральним принципам, які є вічними (інша справа, що існують різні етико-філософські системи). Політика завжди відбувається в історії, «тут і зараз». Отже, йдеться про вічність і сьогодення, про сталість і динаміку – мораль може так чи інакше характеризувати політичну дію, перебуваючи водночас поза нею; може обмежувати політику, волю безконтрольної політичної дії, тому політика часто прагне звільнитися від неї.

Моральне виховання певною мірою впливає на будь-яку сферу соціальної діяльності і спілкування людей, зумовлюючи виникнення необхідної моральної атмосфери в суспільстві, особливого мікроклімату в колективі, що за відомих обставин може значно змінювати характер учинків. Моральне виховання – сукупність цілеспрямованих, планованих, активних, спеціально організованих впливів на свідомість і поведінку людини, що водночас із самовихованням формують індивідуальну і колективну систему етичних понять, моральних переконань, схильностей, почуттів, рис характеру і моральних звичок поведінки для того, щоб поняття справедливості, рівності, гідності, добро, щастя не залишалися цінностями тільки свідомості, а перетворювалися на імперативи діяльності політиків, державних структур, втілювалися в найкращому можливому вигляді в життя.

Розглядаючи окреслену у назві проблематику, ми дійшли таких висновків:

по-перше, слід зазначити, що відсутня цілком вірна і беззаперечно сприйнята дослідниками формула, яка визначає співвідношення політики і

моралі. Однак при цьому вважаємо, що політика може бути моральною і аморальною, але не може бути позаморальною, оскільки торкається інтересів людей, системи їх цінностей і цілей;

по-друге, політика, не підкріплена моральністю, приречена на поразку. Безчесна, цинічна особистість, для якої егоїстичні інтереси понад усе – тимчасовий персонаж на політичній сцені, терміни перебування якого на арені політичної слави та могутності обмежують і скорочують до мінімуму саме моральні засади суспільства (якщо вони наявні та міцні). Тільки політик, який справді виражає соціальні сподівання та інтереси людей, керується ними і прагне послідовно захищати та втілювати їх у життя, отримує тверду, щирі і тривалу підтримку громадськості. А моральність кожного представника політикуму зокрема, визначає етичність влади загалом і, опосередковано, рівень моральності всього суспільства;

по-третє, між політикою і мораллю завжди існує взаємозв'язок. Політика і мораль взаємодіють як форми суспільної свідомості й практики. Політика, що прагне досягнення своїх цілей, не може обійтися без такого значного внутрішнього регулятора людської поведінки, як мораль, і тому змушена апелювати до морального почуття мільйонів людей, використовуючи його в тій чи іншій мірі. Коли етично-моральні поняття наповнюють повсякденне життя людей та відіграють у ньому реально важливу роль, суспільство або підтримує, морально санкціонує і стимулює політичну діяльність, або ж засуджує, блокує, зупиняє протиморальні рішення, дії та вчинки влади. Саме ці положення визначають головні напрями взаємодії та взаємозв'язку політики та моралі як форм суспільної свідомості та буття.

БРИТАНСЬКА КОЛОНІАЛЬНА ІМПЕРІЯ: ЕТАПИ ТА ІСТОРІЯ ФОРМУВАННЯ

Олефіренко Юлія Леонідівна, студент навчально-наукового інституту права та психології Національної академії внутрішніх справ

Науковий керівник: професор кафедри історії держави і права Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, доцент *Третьякова Т.А.*

За час свого існування Великобританія довела, що імперія - це форма міжнародного правління, яка може вдало функціонувати. Переселенські, або так звані “білі колонії”, пройшли тривалий шлях розвитку від коронних володінь через автономію до незалежних держав, утворивши в 1931р. разом з “кольоровими колоніями” і метрополією Британську Співдружність Націй.

Початком колонізації став травень 1607 р., коли 120 англіївців заснували перше постійне поселення - форт Джеймстаун. Його було названо на честь короля Якова (Джеймса) I Стюарта, і він став центром першої англійської колонії в Америці - Віргінії. Однак аж до буржуазної

революції надбання нових колоніальних володінь не входили до числа пріоритетів зовнішньої політики держави. Виснажлива Столітня війна з Францією призвела у кінцевому підсумку до зміни зовнішньополітичних орієнтирів. Вихід на політичну арену буржуазії змусив Англію здійснити своєрідну переоцінку цінностей в сфері міжнародного життя.

Буржуазна революція середини XVII ст. вивела Англію на арену боротьби за колоніальний поділ світу. Поступово занепадали колись могутня Іспанія. Основним суперником Англії виступала Франція.

У Північній Америці Англії належали 13 колоній, що пізніше складуть основу майбутніх Сполучених Штатів.

У 1773 р. був виданий перший парламентський акт про управління Індією. З цього акту всі справи компанії віднині переходили в ведення Ради директорів, частина з яких повинна була періодично змінюватися. З останньої третини XVIII ст. в англійській торгівлі з Китаєм провідне місце займав контрабандний опіум, виготовлений на бенгальських плантаціях Ост-Індійської компанії, яку британський уряд обклав щорічним податком, сплачувати який було не під силу. За законом Пітта Молодшого(1784р.), фактична влада над англійськими колоніями у Індії перейшла до рук Контрольної ради, яка призначалася урядом.

Згідно з Утрехтським мирним договором, підписаним у 1713 р., Англія здобула "всю нову Шотландію або Акадію в її давніх кордонах, а також м. Пор-Руайаль".

Парижський мир в 1763р. закріпив перемогу англійців на колоніальній арені. Вони отримали Канаду, Флориду (від Іспанії), частину Антильських островів та всі землі на південь від Міссісіпі, а в Індії - Бенгал, Біхар, Мадрас та ін. Англійський король Георг III (1738-1820) 7 жовтня 1763 р. обнародував Прокламацію – перший офіційний документ, який зафіксував основи нового колоніального режиму в Канаді.

У першій половині XIX ст. розпочалася посилена колонізація й експлуатація Канади та південного Уельса, колоніальна експансія поширюється на найвіддаленіші куточки світу. Колоніальні володіння цієї країни перевищували заморські надбання Франції, Іспанії, Португалії, Голландії та усіх інших колоніальних країн, разом узятих.

У 1815 р. Англія захопила Непал, приєднала до своїх індійських колоній відірвані у Бірми провінції Ассам і Аракан (1826 р.), північно-західні провінції Афганістану (1839 р.), індійські князівства Пенджаб і Кашмір (1849 р.).

Великобританія створила досить гнучку систему управління, що дозволила діяти за принципом "розділай і володарюй" і в багатьох випадках підтримувати колоніальний режим без громіздкого апарату, спираючись на місцеву на місцеву вехірківку (система опосередкованого управління).

Вища законодавча влада в Британській імперії належала британському парламенту, а також уряду. Система центрального управління колоніями до середини XIX ст. не була впорядкованою. В

адміністративному відношенні кермо влади колоніальними справами знаходилися в Лондоні – в руках Торгової палати. У законодавчому відношенні верховним органом був, зрозуміло, парламент.

Економічні закони Англії взяли три головні форми: регулювання торгівлі, обмеження промисловості і перешкод у справі випуску грошей. У своїй сукупності вони переслідували мету тримати американську економіку в підлеглому і залежному становищі по відношенню до економіки Великобританії. (Навігаційні акти 1660, "вовняний закон" 1699 року, "капельюшний закон" 1732, "залізний закон" 1750 року).

Початок ХХ ст. не ознаменував серйозних зрушень у колоніальній політиці Англії та її урядів. Якщо домініони продовжували нарощувати свої права, то доля інонаціональних колоній залишалася невизначеною і складною. Правовий статус домініонів тривалий час регулювався Актом 1865р. «Про дійсність колоніальних законів». Услід за Канадою та Австралією статус домініони в 1907 р. отримала Нова Зеландія, а у 1910 р. – Південно-Африканський Союз.

Домініони починають претендувати на право самостійно визначати власну зовнішню політику і чинити вплив на політику своєї метрополії. Конференція 1911 р. закріпила право домініонів брати участь у обговоренні питань зовнішньої політики імперії. Фактично, за півстоліття домініони прийшли шлях від колоній до суверенних держав.

Імперія сприяла поширенню британських технологій, торгівлі, англійської мови і форми правління по всьому світу. Британські колонії служили, головним чином, економічним інтересам Сполученого Королівства. Більшість колоній вирішили, що Співдружність націй заміняє їм Імперію в психологічному плані.

Британська Співдружність Націй – міжнародна міждержавна організація країн, що входили до Британської імперії, яка була утворена в 1931 році з метою підтримки міжнародного співробітництва у будь-яких галузях, в тому числі – економіці, освіті, науці. Зараз до складу БСН входять Велика Британія, 16 країн – колишніх домініонів, що й досі формально визначають головою своїх держав британського монарха і 32 країни, що раніше були британськими колоніями. Головними органами являються британський монарх, засідання голів урядів та робочий орган – Секретаріат, що знаходиться в Лондоні.

Британська імперія – велична держава, територія якої становила близько чверті земної суші. Справедливо буде сказати, що ця імперія "над якою сонце ніколи не заходить".

Список використаних джерел:

1. Джавахарлал Неру. Открытие Индии. Книга вторая М., 1989.
2. Конституции и законодательные акты буржуазных государств 17-19 вв. Под. ред. Семенова В. Ф. М.; 1966.
3. Новая история Под. ред. Нарочницкого А. Л. М.; 1978.
4. Самойло А. С. Английские колонии в Северной Америке в 17в. начальный период в Истории США. М., 1963.
5. Сборник документов по истории Европы и Америки 1540-1870. М., 1979.

6. Конституции и законодательные акты буржуазных государств 17-19 вв. под. ред. Семенова В.Ф. М.; 1966.
7. Хрестоматия по истории средних веков. Под. ред. Н.П. Грацкого. М., 1950.
8. Хрестоматия по социально-экономической истории Европы в новое и новейшее время. Под. ред. Волгина. М., 1949.
9. Пейн Томас. Избранное сочинение. М., 1959.
10. История 17в. Под. ред. Лависса. М., 1938.

ПРОБЛЕМА ІСТОРИЧНОСТІ ОСОБИ ІСУСА ХРИСТА В РЕЛІГІЄЗНАВЧІЙ НАУЦІ

Ворона Людмила Ігорівна, студент навчально-наукового інституту права та психології Національної академії внутрішніх справ

Науковий керівник: професор кафедри філософії права та юридичної логіки Національної академії внутрішніх справ, кандидат історичних наук, доцент *Цанко О.М.*

До числа світових релігій, що мають найбільше число прихильників, відноситься християнство. Християнство - це збірний термін для характеристики трьох основних напрямків: православ'я, католицизму та протестантизму. Але всі їх об'єднують спільні історичні корені. У центрі християнства знаходиться образ Боголюдини - Ісуса Христа, який своєю мученицькою смертю на хресті постраждав за гріхи людства, але тим самим зняв з нього ці гріхи, примирив людський рід з Богом. А своїм воскресінням він відкрив для тих, хто в нього повірив, нове життя, шлях до возз'єднання з Богом в Божественному царстві. Христос перекладається з грецької як «помазаник», «месія», рятівник. Цим загальним ім'ям Ісус Христос пов'язаний з переказами про прихід на ізраїльську землю пророка, який звільнить свій народ від страждань і встановить там праведне життя – Боже царство.

Священною книгою християн є Біблія, яка складається з двох частин. Старий заповіт - священна книга послідовників іудаїзму і Новий заповіт, що викладає найважливіші етапи життя творця християнства - Ісуса Христа та основні положення його вчення. Новий заповіт складається з чотирьох Євангелій, два з цих Євангелій - від Матвія і від Іоанна, приписуються безпосередньо учням Ісуса Христа, а два інших - від Марка і від Луки - учням учнів Ісуса Христа. Крім Євангелій в Новий заповіт входять «Діяння апостолів» - перших учнів Христа і проповідників християнства, послання апостолів християнським громадам і, нарешті, Одрокровення Іоанна Богослова або Апокаліпсис.

Християнство виникло в I ст. нової ери на території Східної частини Римської імперії в Палестині.

Скільки існує християнство, стільки тривають суперечки про особистості його засновника. Розповіді про Ісуса Христа, описані в Євангеліях від Матвія, Марка, Луки та Іоанна, а також у посланнях і діяннях апостолів про Бога-сина, що виявився в світ в образі досконалої

людини, щоб взяти на себе гріхи людей і врятувати їх для вічного життя, викликали чимало сумнівів. У кінцевому рахунку суперечки про Ісуса Христа привели до утворення двох основних шкіл - міфологічної та історичної.

Представники міфологічної школи вважають, що наука не має достовірними даними про Ісуса Христа як історичної особистості. Євангельські розповіді про нього, написані через багато років після описаних в них подій, не містять реальної історичної основи. Історичні джерела початку I в. нічого не говорять про настільки неординарних подій, як воскресіння з мертвих, про чудеса, здійснених Христом, про його проповідницької діяльності. Одним з важливих аргументів на користь своєї точки зору міфологічна школа вважала внепалестинське походження християнства, а також наявність аналогій з оповідями про які народжуються, умираючих і богів в інших східних культурах, наявність в Євангеліях великого числа протиріч, різночитань, неточностей.

Друга історична школа вважає Ісуса Христа реальною особистістю, проповідником нової релігії, який сформулював ряд принципових ідей, що заклали основу християнського віровчення. Реальність Ісуса підтверджується реальністю цілого ряду євангельських персонажів, таких, як Іван Хреститель, апостол Павло, і інших безпосередньо пов'язаних з Христом євангельської фабулою. У розпорядженні науки зараз є ряд джерел, що підтверджують висновки історичної школи. Так, протягом тривалого часу міститься в "Древностях" Йосипа Флавія фрагмент про Ісуса Христа вважався пізнішою інтерполяцією. Проте знайдений в 1971 р. в Єгипті арабський текст "Старожитностей", виконаний єгипетським єпископом Агапієм в X ст., дає всі підстави вважати, що Флавієм описаний один з відомих йому проповідників на ім'я Ісус, хоча в описі Флавія і не говориться про скоєних Христом чудеса і його воскресіння описується не як факт, а як один з численних розповідей на цю тему.

Представники та міфологічної, та історичної школи внесли значний внесок у видання біблійних текстів, а також інших джерел, що відносяться до перших століть християнства. В останні роки більшість релігієзнавців поділяють думку представників історичної школи.

Абсолютна реальність Бого-людини Ісуса Христа дана в священному переказі Церкви, в її духовному досвіді. Тільки всередині Церкви видно цілісний образ Ісуса Христа, в якому Ісус і Христос, людина і Бог не можуть бути розділені. Абсолютна реальність, цілісний лик Ісуса Христа не видно у зовнішній емпіричній дійсності, в історичній емпірії. Ось чому проблема Ісуса Христа не може бути дозволена засобами історичної науки. Чудово, що про великих історичних особистостях, а іноді і не про великих, другорядних, не виникає сумнівів в їх історичній реальності. Ніхто не пише досліджень про те, що не існувало Сократ або Олександр Македонський. Про історичних діячів, які не вчинили того абсолютного перевороту у світовій історії, який вчинила явище Христа, є більше історичних свідчень, ніж про Христа.

Христос з'явився в історії, але розміри Його явища не були видні в історії, в її зовнішньому процесі. Його явища видно лише в Церкві, яка і є таємниче перебування іншого порядку буття в нашому порядку буття. Рятувальник світу не з'явився в Римі, в центрі світової цивілізації, де відбувалися видимі великі події історії. Явище Спасителя не супроводжувалося ніяким зовнішнім блиском і величчю. Спаситель світу народився серед другорядного східного народу, значення якого мізерно, якщо не дивитися на нього з релігійної точки зору. Син Божий прийшов у світ, нікого не гвалтуючи, не примушуючи себе визнати, не вражаючи блиском свого явища. Ясла, в які було покладено Спасителя світу, світ міг і не помітити. І має великий релігійний сенс, що немає майже ніяких історичних свідчень про Христа. Для гордого римського світу не було нічого особливо чудового в земного життя Ісуса Христа, релігійного вчителя презренного єврейського народу, загиблого ганебної стратою.

**КУЛЬТУРНО-ДУХОВНА ОПОЗИЦІЯ РАДЯНСЬКІЙ СИСТЕМІ В
УКРАЇНІ (1960-1975 РР.)**

Ремез Олена Леонідівна, курсант факультету початкової та спеціальної підготовки Національної академії внутрішніх справ

Науковий керівник: начальник кафедри гуманітарної та правової підготовки факультету початкової та спеціальної підготовки Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук *Шкурятенко О.В.*

Після смерті Й. Сталіна у радянській історії почалася нова ера. Диктаторські методи правління, засновані на терорі та масовому примусі, не могли існувати нескінченно. Необхідність змін усвідомлювала навіть радянська еліта. Назріла нагальна потреба ослабленні жорстокого сталінського контролю за усіма сферами життя суспільства. Хоча відхід від основних методів сталінізму відбувався переважно в усіх республіках Радянського Союзу, в Україні ці зміни були особливо суттєвими.

У 1961 році М. Хрущов почав новий етап деєсталінізації, піком якого стало вилучення тіла диктатора із мавзолею. Будь-яка дія, спрямована проти Сталіна, завжди підтримувалась українським керівництвом. Намагаючись якось зменшити тертя з українцями через проблеми сільського господарства, Хрущов здійснив травні 1961 року широко розрекламовану поїздку до могили Т. Шевченка.

Тим часом культурна «відлига» сягнула вищої точки. Російські письменники насмілилися таких кроків, як публікації по закордонах «Лікар Живаго» Б. Пастернака, «Один день Івана Денисовича» О. Солженіцина, тощо. Ці факти створювали враження, що, попри сердиті окрики з Кремля, можлива подальша лібералізація суспільного життя.

Українські письменники старшого покоління наполягали на реабілітації своїх репресованих колег. Так, Корнійчук запропонував заснувати «Бібліотеку великих 20-х», щоб оприлюднити твори Блакитного, Куліша, Курбаса та інших жертв чисток. Інші вимагали реабілітації жертв кінця 1940-х. Почастішали виступи проти русифікації.

Однак найбільш примітним явищем стало народження нової генерації письменників, поетів і критиків, як-от Василь Симоненко, Ліна Костенко, Євген Свєрстюк, Іван Дзюба, Іван Драч, Микола Вінграновський, Дмитро Павличко та ін.

На початку 1960-х представники нового літературного покоління, т.з. «шістдесятники», відхиляли втручання у свою творчість партійних бюрократів, засуджували лицемірство, угодовство і надмірну обережність своїх старших колег. Бунтарство цій талановитій молоді явно виходило

далеко за межі, що передбачаються хрущовської лібералізацією. З іншого боку, нова літературна когорта отримувала все дедалі більшу підтримку молодшої інтелігенції.

Шістдесятництво було результатом десталінізації, розпочатої Хрущовим. Дозоване викриття страшних злочинів сталінської епохи викликали розчарування і скепсис щодо комуністичного режиму.

Рух шістдесятників, у СРСР умовно можна розділити на кілька течій, які, втім, часто зливалися. Завдяки своїй доступності західним кореспондентам найбільшу популярність одержав правозахисний рух, який базувався у Москві. Більшість його представляла російська інтелігенція. Серед його лідерів були такі світила, як романіст Олександр Солженіцин і фізик-ядерник Андрій Сахаров. В Україні та інших національних регіонах шістдесятники згуртувалися навколо національних проблем.

Спочатку ядро українських дисидентів формувалося переважно з допомогою нової генерації літературно-творчої інтелігенції, яку представляли Ліна Костенко, Василь Симоненко, Іван Драч, Іван Світличний, Євген Сверстюк, Микола Вінграновський, Алла Горська, Іван Дзюба. Пізніше до них приєдналися Василь Стус, Михайло Осадчий, Ігор та Ірина Калинець, Микола Горбаль, Іван Гель, брати Горині. Примітною особливістю українських дисидентів було їхнє соціальне походження: вони були вихідцями із сіл і відносилися до першого покоління міської інтелігенції. Можливо, цим пояснюються наївний ідеалізм їхніх заяв. Один з найвідоміших шістдесятників – літературний критик Іван Дзюба чітко сформулював свою мету: «Я пропоную... тільки одну річ: свободу чесного, публічного обговорення національних проблем, свободу національного вибору, свободу національного самопізнання і самовдосконалення. Проте від початку насамперед мусить бути свобода до дискусій». Націонал-комуніста Дзюбу турбував колосальний розрив радянської теорії з практикою в галузі прав націй. Історик Валентин Мороз, навпаки, продовжив інтелектуальні традиції українського інтегрального націоналізму не приховував своєї відрази до радянської системи, висловлював сподівання на її загибель. Шістдесятники виступали за реформи у СРСР, а не за революцію чи відділення України. Дисидентський рух був варіантом протистояння української інтелігенції імперській бюрократії.

Свідок процесів, які відбувалися у Львові, молодий журналіст В'ячеслав Чорновіл, щирий комуніст, поширив викривальний збірник статей, у якому розкривалася вся таємниця незаконних і цинічних маніпуляцій властей. Дзюба в своєму чергу засудив арешти. КДБ зумів припинити поширення цих матеріалів в Україні, проте запобігти їхньому проникненню на Захід не вдалося. З допомогою українських емігрантів вони були опубліковані й одержали широкий розголос, що викликало замішання радянської влади.

Після падіння Шелеста в 1972 році Щербицький разом із партійним ідеологом Маланчуком і шефом КДБ України Федорчуком влаштував масовий погром «инакомыслящей» інтелігенції, що супроводжувався сотнями арештів.

Можна відзначити, що хрущовська епоха була перехідним періодом радянської історії.

Однак, зберігся жорстокий диктат цензури. Абсолютну монополію на політичну владу продовжувала утримувати Комуністична партія. Економікою продовжувала керувати бюрократія. Попри відносне зміцнення позицій України у СРСР і політичні успіхи окремих українців, інтереси республіки підпорядковувалися радянській імперії.

СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТОК ФАШИЗМУ В ЯПОНІЇ (1929 - 1947 РР.)

Пилипчук Євгеній Володимирович, студент навчально-наукового інституту права та психології Національної академії внутрішніх справ
Науковий керівник: доцент кафедри історії держави та права Національної академії внутрішніх справ, кандидат історичних наук, доцент Хойнацька Л.М.

Деякий час панувала думка, що після завершення Другої світової війни інтерес до тематики фашизму буде зменшуватись у геометричній прогресії. Наразі спостерігається протилежна тенденція. Фашизм, як ідеологія, політична система і соціальна практика приваблює все більшу увагу дослідників.

Феномен японського фашизму полягає у тому, що він є особливим проявом фашистської ідеології. Має власні особливості та структуру, обумовлені не стільки різницею у формі державного правління країн на момент проголошення в них фашистської диктатури, скільки суттєвими відмінностями у культурному, історичному та духовному розвитку.

На відміну від СРСР та Німеччини, де формування тоталітаризму по суті стало наслідком екстремальних подій – реакцією на трагедії Першої світової війни, його японський варіант вважається найбільш «чистим» випадком світового тоталітарного режиму, що надихався абстрактними поняттями й поетичними емоціями.

Наприкінці 20-х років ХХ ст. японський уряд переслідував мету виведення країни на світову арену. Не дивлячись на надзусилля, здійснені керівництвом країни у цьому напрямку, міжнародне становище Японії радикально не змінилось. Досягнення індустріалізації та створення колоніальної імперії (Тайвань, Корея, Південний Сахалін, острів у Тихому океані) виявились недостатніми. Захід продовжував сприймати японців як «жовторотого підлітка», що безпідставно намагається увійти у компанію дорослих «білих людей».

Японський державній конструкції, у центрі якої перебувала фігура священного імператора (Хірохіто, посмертне ім'я – Сьова; на троні з 1926 по 1989 р.) не було потреби ще раз доводити свою легітимність. Звернення до традицій у Японії було найпоширенішим прийомом, на відміну від Заходу. Жоден японський ідеолог не міг розраховувати на успіх, вдаючись до відвертого ігнорування історії, котра подавалась, як безперервна послідовність правлень імператорів. У цій безперервності вбачали основну особливість державного устрою країни. Єдність японського народу забезпечувалась за допомогою послідовного використання міфів-метафор, що представляли японців, як унікальний народ.

Серед основних особливостей японського фашизму варто виділити наступні.

По-перше, ідейна роздробленість. Відсутність «азбуки» фашизму, на кшталт гітлерівського «Майн Кампф», єдиної цілісної ідеології та власне ідеологів фашизму. Японський фашизм був більш «націоналізованим». Базувався на традиційних шовіністично-монархічних культах про «божественне» походження імператора-тенно та місії раси Ямато. Стягом японського фашизму була не партія, а сам Імператор.

По-друге, організаційна роздробленість. Відсутність єдиної Партії. Існували лише декілька десятків правонаціоналістичних організацій і ще більша кількість «релігійно-етнічних» спільнот.

По-третє, суттєва різниця у процесі встановлення фашистської диктатури. Якщо у Німеччині цей процес відбувся одночасно із приходом до влади НСДАП та суцільним переломом існуючої державної машини, то фашизація Японії, як вже зазначалося, проходила шляхом повільного посилення елементів диктатури у рамках існуючого державного устрою, без його повного перелому. Також, на відміну від Німеччини, диктаторська ініціатива походила не ззовні, а з середини державних структур.

Чому так легко японський народ сприйняв тоталітарну модель суспільства? І чому так само легко, під патронатом США, в суспільстві було встановлено демократичні постулати?

Варто виділити декілька основних моментів, які доволі легко простежити. Жодні зміни не зачіпали божественного положення імператора-тенно, не урізали його повноваження й, не дивлячись на всі перевороти у суспільстві, він залишався на вершині державної машини.

Перехід до фашизму, як і до демократії, не йшов у розріз із основними ідеями верховенства японського народу й божественного імператора. Різниця полягала лише у тому, що деякі моменти підкреслювались, а інші – навпаки, замовчувались, відповідно до державної політики. Зміни державної політики у японському суспільстві завжди погоджувались з історією та минулим країни, не порушуючи її традицій.

Таким чином, можна зробити висновок, що для японців, по-суті, не є важливим тип правління та державний режим, який в даний момент

проводить країна. Японський народ будь-які зміни сприймає лише як тінь на тлі Вічності, за яку вони вважають свою віру та устої. За таких умов, будь-який політичний режим, що не посягатиме на основні «стовпи» світобачення японця, приживеться на теренах Японії.

Список використаної літератури

1. Желю Желев. Фашизм. Тоталитарное государство. / Ж. Желев. – М.: Новости, 1991. – 336 с.
2. Иванов А.М. Японія та Друга світова війна. / А.М. Иванов. – М.: Наука, 2009. – 369 с.
3. Кузнецов І.Д. Історія Японії. / І.Д. Кузнецов. – М.: Вища школа, 1988. – 425 с.
4. Мещеряков А.Н. Быть японцем. История, поэтика и сценография японского тоталитаризма. / А.Н. Мещеряков. – М: Наталис, 2009. – 592 с.
5. Цукамото Т. Победа СССР в войне с милитаристской Японией и послевоенное развитие Восточной и Юго-Восточной Азии. / Т. Цукамото. – Сб. статей. – 1977.
6. Шарль Луи Монтескье. О духе законов. /Ш. Монтескье. – М.: Гос. издат. полит. литературы, 1955. – 570 с.
7. Юдзан Дайдодзи. Будосесинсё. / Ю. Дайдодзи. – М.: Северо-Запад Пресс, 2003. – 384с.
8. Ямамото Цунетомо. Хагакуре. / Я. Цунетомо. Пер. на рос. Міщенко А.А. – М.: Діля, 2010. – 208 с.

СЕКЦІЯ 4: АДМІНІСТРАТИВНЕ ПРАВО ТА ПРОЦЕС, АДМІНІСТРАТИВНА ДІЯЛЬНІСТЬ

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ФУНКЦІОНУВАННЯ МІСЦЕВИХ ОРГАНІВ ВИКОНАВЧОЇ ВЛАДИ

Яворська Ольга Олегівна, студент навчально-наукового інституту права та психології Національної академії внутрішніх справ

Науковий керівник: доцент кафедри адміністративного права навчально-наукового інституту права та психології Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук *Галай В.О.*

Місцеві державні адміністрації покликані забезпечувати єдність проведення державної політики на всій території держави. Проте, донедавна дієвих механізмів узгодження рішень центральних і місцевих органів державної влади, які зачіпають інтереси місцевого самоврядування, не існувало.

Багато досліджень у сфері даного питання були здійснені такими вітчизняними науковцями як Авер'янов В.Б., Битяк Ю.П., Кисіль С.П., Рабинович П.М., Серьогін В.О., Скакун В.Ф., Шаповала В.Ф., Ярмиш О.Н. та іншими.

Децентралізації публічного управління не сприяють чинна централізована модель формування доходів місцевих бюджетів та відсутність у місцевих органів виконавчої влади повноважень щодо прийняття податкових та бюджетних рішень, низький рівень фіскальної автономії органів місцевої влади, зниження питомої ваги місцевих бюджетів у зведеному бюджеті країни, незначна частка власних дохідних джерел. Проблемою для місцевих органів виконавчої влади залишається нерациональність існуючої на сьогодні мережі бюджетних установ, її невідповідність сучасним потребам суспільства [2, с.66].

Значним блоком проблем у функціонуванні місцевих органів виконавчої влади залишаються непослідовність кадрової політики, високий ступінь її політизації, відсутність професійного підходу до добору кадрів. Це проявляється через:

- недосконалість чинного законодавства у сфері державної служби. Закон України «Про державну службу» в його чинній редакції не вносить належним чином ефективний добір, забезпечення соціального і матеріального статусу та правового захисту державних службовців, передусім - на місцевому рівні [1];

- високий рівень централізації управління в Україні. Посадові особи органів місцевого самоврядування та службовці місцевих державних адміністрацій становлять близько 50 % загальної чисельності працівників, зайнятих у сфері державного управління. Чисельність апарату центральних

органів влади та, відповідно, адміністративні витрати на їх утримання є необґрунтовано великими [3,с.213].

- протиріччя у чинному законодавстві щодо процедур призначення та звільнення керівників органів місцевої влади. Визначений чинним Законом України «Про місцеві державні адміністрації» механізм кадрових призначень за поданням різних органів влади спричинює подвійне підпорядкування, руйнування вертикалі виконавчої влади;

- непрозорість і суперечливість добору кандидатів на посади голів місцевих державних адміністрацій та їхніх заступників. Протягом 2007-2010 років 95% посадових осіб за поданням Кабінету Міністрів України призначено не з кадрового резерву. Це спричинює затримки у призначенні, зниження професійності кадрового складу керівників місцевих державних адміністрацій;

- надмірна політизація діяльності керівників місцевих державних адміністрацій, поширення практики використання в цій сфері квотних принципів і суб'єктивних підходів призводить до депрофесіоналізації державної служби на регіональному та місцевому рівнях. Так, з призначених у 2009-2010 рр. голів і заступників голів районних державних адміністрацій та керівників апарату обласних державних адміністрацій у середньому близько 15 % не мали попереднього досвіду роботи на керівних посадах у державному управлінні, а 15 % голів районних державних адміністрацій взагалі не мали жодного досвіду управлінської роботи. Частка осіб з вищою освітою серед службовців районних державних адміністрацій не перевищує 80 % [4,с.310];

- незадовільний рівень оплати праці державних службовців місцевих органів влади. Сьогодні оплата праці державних службовців фактично не пов'язана з рівнем їхньої кваліфікації, освітою та професійною підготовкою, складністю завдань, що виконуються. Середньомісячна заробітна плата службовців районних державних адміністрацій в Україні лише на 8 % перевищує середню заробітну плату в країні;

- значна плінність кадрів, особливо серед молодих службовців. Середній вік державних службовців, працівників МДА становить близько 37,5 років;

- недосконалість існуючої системи підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації спеціалістів у сфері державного управління та місцевого самоврядування [4,с.312].

Отже, шляхами вирішення зазначених проблем є внесення змін доположень Конституції України, що визначають територіальну основу, організаційну систему, компетенцію органів місцевого самоврядування та місцевих державних адміністрацій.

Також, потрібно удосконалити розподіл повноважень між органами місцевого самоврядування та місцевими органами виконавчої влади, раціоналізувати обсяги матеріально - фінансових ресурсів між елементами системи місцевої влади.

Окрім цього, варто регулювати відносини між місцевими органами влади та громадянами відповідно до сучасної парадигми управління, підвищити рівень оплати праці в органах місцевого самоврядування, а також забезпечити належний контроль за діяльністю місцевої влади.

Список використаних джерел:

1. Про державну службу: Закон України від 16.12.1993 № 3723-ХІІ (Редакція станом на 13.06.2012 р. // Відомості Верховної Ради України. -1993.-№52.- ст.490.
2. Слухай С. В. Удосконалення формування доходів місцевих бюджетів в Україні. / С. В. Слухай, О. В. Гончаренко // Фінанси України. – 2007. - № 8. - С. 66.
3. Федів І. Львів: досвід адміністративної реформи на рівні місцевого самоврядування: [монографія] / І. Федів. - К.: УАДУ, 2004. - 402 с.
4. Ярмиш О.Н., Серьогін В.О. Державне будівництво та місцеве самоврядування в Україні: [підручник] / О.Н. Ярмиш, В.О. Серьогін. – Харків: Вид-во Національного ун-ту внутр. справ, 2010. – 671с.

ДОСВІД НІМЕЧЧИНИ З ПРОТИДІЇ ДОМАШНЬОГО НАСИЛЬСТВА

Юраш Катерина Віталіївна, курсант факультету громадської безпеки навчально-наукового інституту підготовки кадрів громадської безпеки та психологічної служби Національної академії внутрішніх справ

Науковий керівник: начальник кафедри громадської безпеки, керівник навчально-тренінгового центру юридичної клінічної освіти навчально-наукового інституту підготовки кадрів громадської безпеки та психологічної служби Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, доцент *Галай А.О.*

Німеччину потрібно використовувати як країну-орієнтир тому що:

Німеччина вілігняє активну роль у підтримці соціально незахищених верств населення за обсягами допомоги, що надається в галузі освіти, охорони здоров'я та пошуку роботи

Унял Німеччини виліляє значні кошти на дослідження домашнього насильства і пошук нових підходів до боротьби з ним Наприклад для боротьби з насильством між інтимними партнерами (Bekämpfung von Gewalt zwischen Intimpartnern) з 2005 по 2010 рік унял Німеччини виліпив 1435 75 млн євро а для боротьби з насильством по відношенню до людей похилого віку членів сім'ї - 1,8 млрд. доларів США в 2000 р [1 ст 416].

В останнє десятиліття в Німеччині спостерігається стійка тенденція до значного паління рівня всіх форм насильницької злочинності включаючи вбивства Рівень домашнього насильства також знижується по всій країні з 2000р [2 ст 45].

З 1 січня 2002 року в Німеччині діє закон про захист від насильства в сім'ї (Gewaltschutzgesetz).

Поліція або швидка допомога опляз ж після виявлення напалу насильства в сім'ї спрямовують жінку (в т.ч. з дитиною) до “осередку безпеки”, де їй зокрема:

Роз'яснень її права відповідальність кривдника та можливі подальші дії в напрямку позв'язання інциденту:

Виявляють потреби в медичній допомозі олязі громадському забезпеченні відновленні документів, утриманні дітей та складають індивідуальний план допомоги:

Налагоджують юридичні та психологічні консультації, проводять реабілітаційну роботу:

Особа яка вчинила насильство в сім'ї повинна залишити її:

Поліція має право вилапати кривдника із квартири та заборонити йому з'являтися там протягом 10 днів.

Україні потрібно запозичити для себе:

Необхідно отримання репрезентативних статистичних даних про число жертв домашнього насильства викинути фактопах що його викликають Така статистика – найважливіший крок на шляху до формування ефективної соціальної політики

Важливо зробити акцент на первинній профілактиці домашнього насильства Це дозволить випередити й багато інших соціальні та психологічні проблеми в суспільстві.

Посилити організацію і відповідність дій міліції на місці сімейного конфлікту ставити її показники як один із критеріїв оцінки роботи міліції

Взголити на нормативному та практичному рівнях механізм співпраці між органами та установами, відповідальними за протидію насильству в сім'ї.

Список використаних джерел:

1. Хаак В. Что пелать, если ссоры между супругами перерастают в рукоприкладство // Европа-Экспресс – 20 февраля 2006 – № 8 с. 416
2. Gewalt in der Familie, Gewalt gegen Frauen in der Familie, Wien 2002, S. 45ff. pdf
3. Bericht zur Situation der Frauenhäuser, der Fachberatungsstellen und anderer Unterstützungsangebote für gewaltbetroffene Frauen und deren Kinder, с. 92; [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://www.osce.org/uk/ukraine/93319>
4. Gemeinsam gegen häusliche Gewalt: Kooperation, Intervention, Begleitforschung S. 27;
5. Steiermärkisches Gewaltschutzeinrichtungsgesetz (StGschEG, LGBl. Nr. 17/2005)lt, 2004, S. 17/18.

ЩОДО СТРУКТУРИ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПРАВОВІДНОСИН У СФЕРІ ЕКСПОРТНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВ В УКРАЇНІ

Дабіжук Віктор Іванович, здобувач кафедри адміністративного права Одеської державної академії внутрішніх справ

Загалом, в юридичній літературі під структурою правових відносин розуміють основні елементи правовідносин і доцільний спосіб зв'язку між ними на підставі суб'єктивних юридичних прав, обов'язків, повноважень і відповідальності з приводу соціального блага або забезпечення яких-небудь інтересів. Варто зазначити, що в теорії адміністративного права немає одностайної думки щодо кількості і змісту елементів структури правовідносин, а також про сутність та зміст поняття кожного з її

елементів. Аналіз існуючих думок із цього приводу дає підстави вказати на два підходи в розумінні елементної структури правовідносин.

Так прихильники вузького підходу вказують у структурі адміністративно-правових відносин лише права та обов'язки. На нашу думку, така позиція є не досить вдалою, адже виділення елементами структури правовідносин лише прав та обов'язків їх учасників не розкриває всієї специфіки адміністративних правовідносин. Унаслідок цього важко визначити, із приводу чого виникають ті чи інші правовідносини, що є підставою їх виникнення, зміни (розвитку) і припинення. Діяльність учасників правових відносин не може бути безоб'єктною і безпредметною, оскільки вона завжди спрямована на досягнення якогось соціально значимого результату, передбаченого правовою нормою. При цьому їх реальна поведінка свідчатиме про реалізацію конкретних прав та обов'язків при можливому різноманітті закріплених нормами права варіантів поведінки.

З точки зору прихильників широкого підходу, до елементів структури адміністративних правовідносин необхідно відносити також: об'єкт, предмет зміст правовідносин, норми права, юридичний факт та інші елементи. Так, наприклад, Ю.П. Битяк виділяє такі складові елементи адміністративно-правових відносин: суб'єкти, об'єкти та юридичні факти. З його думкою погоджується й Є.В. Курінний. Учений-адміністративіст Л.В. Коваль запевняє, що під елементами структури адміністративно-правових відносин слід розуміти: правову норму, юридичний факт, суб'єкти, зміст правовідношення та предмет правовідношення. Деяко розширюють структурний склад адміністративних правовідносин С.В. Ківалов та Л.Р. Біла: об'єкт (дія, поведінка людей, матеріальні предмети, речі); суб'єкт (громадяни, особи, державні органи, підприємства, установи, організації та ін.); зміст (сукупність прав і обов'язків сторін).

На нашу думку, структура адміністративно-правових відносин, що виникають у сфері забезпечення експортної безпеки суб'єктів господарської діяльності, складається з таких елементів: суб'єкти адміністративно-правових відносин; об'єкти адміністративно-правових відносин; зміст адміністративно-правових відносин; юридичні факти як підстави для виникнення, зміни та припинення адміністративно-правових відносин. Уважаємо, що саме ці елементи структури правовідносин дозволяють найповніше розкрити специфіку досліджуваного явища, зумовлену тими суттєвими ознаками, які дають можливість вирізнити ці правові зв'язки з усього різноманіття відносин, що складаються під час забезпечення експортної безпеки суб'єктів господарської діяльності в Україні.

2. Мустафеев Садик Мамедович Адміністративне правознавство туристичної галузі	Муратова Д.Б.	ІННІСКС	
---	---------------	---------	--

ВЧИНЕННЯ ЗЛОЧИНІВ В КОМП'ЮТЕРНИХ МЕРЕЖАХ

Никифорчук Вадим Дмитрович, курсант навчально-наукового інституту підготовки кадрів кримінальної міліції Національної академії внутрішніх справ

Науковий керівник: викладач кафедри оперативно-розшукової діяльності Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук *Лизогубенко Є.В.*

Процеси глобалізації, характерні для сучасного етапу розвитку суспільства, тісно пов'язані з удосконаленням інформаційних технологій і багато в чому підтримуються впровадженням світових інформаційних систем, що функціонують на основі глобальних комп'ютерних мереж. Єдиний світовий інформаційний простір, у якому постійно циркулює різна інформація, відбувається її накопичення, обробка, зберігання, перестало бути чимось теоретичним, перетворилося в цілком відчутну реальність.

У прийнятій лідерами провідних світових держав Хартії глобального інформаційного суспільства відзначається, що інформаційно-комунікаційні технології увійшли до числа найбільш істотних факторів, що впливають на формування сучасного суспільства. Вони стають важливою складовою суспільного розвитку, позначаються на способі життя людей, характері їх освіти і роботи, відбуваються на взаємодії урядів і громадянського суспільства. Сучасні інформаційні технології в значній мірі змінюють не тільки структуру економіки, але і механізми функціонування багатьох суспільних інститутів, інститутів державної влади, стають важливою складовою розвитку світової економіки.

Однак удосконалювання технологій приводить не тільки до зміцнення індустріального суспільства, але й до появи нових, раніше невідомих джерел небезпеки для нього. Економіка і обороноздатність провідних держав світу все більшою мірою залежать від нормального функціонування глобальних комп'ютерних мереж. Порушення їхньої працездатності може спричинити серйозні наслідки, а національні і міжнародні правові інститути та організаційні структури практично не готові до адекватної протидії новим загрозам.

Так поняття "комп'ютерний злочин" представляється в наш час не цілком визначеним, що не має чітких меж, але широко використовуваним у спеціальній літературі. Найбільш вдалим у зазначеному відношенні представляється вживання поняття "мережевий комп'ютерний злочин", тобто передбачені кримінальним законодавством суспільно небезпечні діяння, вчинені шляхом віддаленого доступу до об'єкта зазіхання з використанням глобальних комп'ютерних мереж як основний засіб досягнення мети

Можна помітити, що вся сукупність мережевих злочинів розділяється на чотири основних типи:

1. Несанкціоноване проникнення в комп'ютерну систему, що має підключення до глобальної комп'ютерної мережі. Пов'язане з порушенням конфіденційності інформації.

2. Порушення нормального функціонування мережевої комп'ютерної системи. Приводить до блокування доступу до інформації.

3. Несанкціоноване внесення змін у комп'ютерні дані (маніпулювання даними). Порушує цілісність і вірогідність інформації.

4. Публікація в глобальних комп'ютерних мережах матеріалів протиправного характеру. Пов'язана з неналежним поширенням інформації.

Представлена типологія дозволяє виділити загальні, найбільш істотні риси досліджуваного явища, знання яких дає можливість далі розвивати аналіз за допомогою строго формальних методів. Такий підхід може бути корисний при виборі організаційно-тактичних підходів протидії злочинності в глобальних комп'ютерних мережах.

Також можна виділити основні особливості «мережевих комп'ютерних злочинів»:

1. Латентність мережевих злочинів

Встановити справжні масштаби нових видів злочинної діяльності, в основному, набагато складніше, ніж будь-яких інших. По оцінках фахівців, від 85 до 97 % мережевих комп'ютерних вторгнень навіть не виявляється

2. Транснаціональний характер мережевих злочинів

Розуміється злочини, вчинені на території і за межами певної держави з порушенням охоронюваних міжнародним і державним законодавством інтересів двох або більше країн.

3. Організований характер мережевих злочинів

Організованість проявляється як у координованості дій технічного характеру, так і в розподілі ролей у групах і навіть участі в діяльності організованої злочинності.

Так можна виділити кілька основних етапів підготовки і реалізації мережевого злочину. Умовно їх можна визначити в наступному узагальненому виді.

1. Підготовка до злочину.

2. Проникнення в мережеву систему.

3. Знищення слідів.

4. Використання результатів.

Отже, цілком очевидно, що сучасні глобальні комп'ютерні мережі є новим об'єктом правоохоронної діяльності. На це вказують присутність кримінальної складової в процесах, пов'язаних з їхнім функціонуванням, наявність у глобальних мережах джерел оперативно-значимої інформації, розвинені механізми забезпечення анонімності при використанні мережею, вплив нормального функціонування мережевих об'єктів на безпеку

суспільства, наддержавний характер глобальних мереж, що сприяє вчиненню транснаціональних злочинів.

Більше того, глобальні комп'ютерні мережі можуть бути віднесені до специфічних криміногенних об'єктів, що підтверджується присутністю в них значних обсягів оперативної інформації, функціонуванням каналів обміну інформацією між учасниками злочинних груп, вчиненням з використанням глобальних мереж латентних злочинів, концентрацією навколо них кримінально спрямованих осіб.

У той же час важливо підкреслити, що неприпустимо розглядати глобальні комп'ютерні мережі як інформаційне середовище негативної девіантної спрямованості. Натомість це позитивне явище, здатне принести сучасному суспільству масу переваг. Саме тому на перший план виходить важливе завдання - знайти рівновагу між створенням умов для безперешкодного розвитку глобальних комп'ютерних мереж і послуг, що надаються з їх допомогою, з одного боку, і забезпеченням безпеки суспільства, держави і особи за допомогою правоохоронних органів, з іншої сторони.

ПРОВЕДЕННЯ НЕГЛАСНИХ СЛІДЧИХ (РОЗШУКОВИХ) ДІЙ ОПЕРАТИВНИМИ ПІДРОЗДІЛАМИ, ПІСЛЯ ПРИЙНЯТТЯ НОВОГО КРИМІНАЛЬНОГО ПРОЦЕСУАЛЬНОГО КОДЕКСУ УКРАЇНИ

Багрії Ангеліна Василівна, курсант факультету підготовки кадрів кримінальної міліції навчально-наукового інституту підготовки кадрів кримінальної міліції Національної академії внутрішніх справ

Науковий керівник: доцент кафедри оперативно-розшукової діяльності та документування навчально-наукового інституту підготовки кадрів кримінальної міліції Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук *Тарасюк І.В.*

Відповідно до чинного КПК України негласні слідчі (розшукові) дії не відокремлюються від інших слідчих дій та регулюються у загальному порядку, передбаченому КПК України, хоча є очевидним, що вони потребують спеціального врегулювання. Так, шляхом введення нової глави – глави 21 «Негласні слідчі (розшукові) дії», законодавцем зроблено спробу врегулювати даний інститут.

Новий КПК змінює ситуацію докорінно. Ті дії, які раніше називались оперативно-розшуковими, нині пропонується називати негласними слідчими (розшуковими). Крім того, частиною 3 статті 246 нового КПК вводиться норма, за якою рішення про проведення негласних слідчих (розшукових) дій приймає слідчий, прокурор. А відповідно до частини 6 статті 246 нового КПК, право проводити негласні слідчі дії надається слідчому, прокурору або за їхніх дорученням співробітникам оперативних підрозділів.

На проведення деяких негласних слідчих (розшукових) дій, передбачених статтями 260, 261, 262, 263, 264, 267, 268, 269, 271, 274 необхідно отримати дозвіл слідчого судді, але у цій частині нічого принципово не змінюється, оскільки і нині на проведення аналогічних дій, але передбачених Законом України «Про оперативно розшукову діяльність», необхідно отримати дозвіл суду. Тобто, з набуттям чинності нового КПК України у слідчого та прокурора з'явиться певна кількість інструментів, якими вони раніше не володіли.

Необхідно звернути увагу на допустимість, одержаних у результаті проведення тієї чи іншої негласної слідчої (розшукової) дії, доказів у кримінальному провадженні.

Так, статтею 252 визначено порядок фіксації ходу і результатів негласних слідчих (розшукових) дій. Зокрема, визначено, що фіксація ходу і результатів негласних слідчих (розшукових) дій повинна відповідати загальним правилам фіксації кримінального провадження, Кодексом. За результатами проведення негласної слідчої (розшукової) дії складається протокол, до якого в разі необхідності долучаються додатки. Тобто процедура проведення негласної слідчої (розшукової) дії стане легшою для проведення, а відповідно спроститься використання документів, складених за результатами проведення негласних слідчих (розшукових) дій, порівняно з оперативно-розшуковими діями. А це означає, що негласна слідча (розшукова) дія стане звичайною процесуальною дією та буде повноцінно використовуватися нарівні з уже звичними слідчими діями.

На підставі частини 1 статті 256 нового КПК результати негласних слідчих (розшукових) дій використовуватимуться при доказуванні на тих самих підставах, що й результати проведення інших слідчих дій.

Необхідно зазначити, що чинне кримінально-процесуальне законодавство не надає можливості об'єктам оперативно-розшукових заходів отримати інформацію щодо проведення відносно них відповідних заходів. Але новий КПК повинен вирішити цю проблему. Відповідно до ст. 253 особи, конституційні права яких були тимчасово обмежені в ході проведення негласних слідчих (розшукових) дій, а також підозрюваний, його захисник повинні бути письмово повідомлені про це прокурором або за його дорученням слідчим.

Новий Кримінальний процесуальний кодекс України в цілому та глава 21 – «Негласні слідчі (розшукові) дії» звісно не є досконалим та, безперечно, зміни з доповненнями ще будуть вноситися під час правозастосовчої діяльності, однак з його прийняттям певною мірою буде врегульовано порядок застосування негласних слідчих дій, що створить обставини, завдяки яким кількість випадків зловживання такими діями органами досудового розслідування значно зменшиться і, в свою чергу, забезпечить дотримання законності при обмеженні конституційних прав людини.

ІСТОРИКО-ПРАВОВИЙ ОГЛЯД СТАНОВЛЕННЯ І РОЗВИТКУ ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Демиденко Тетяна Іванівна, курсант факультету підготовки кадрів кримінальної міліції навчально-наукового інституту підготовки кадрів кримінальної міліції Національної академії внутрішніх справ

Науковий керівник: викладач кафедри оперативно-розшукової діяльності та спеціальної техніки навчально-наукового інституту підготовки кадрів кримінальної міліції Національної академії внутрішніх справ *Марков М.М.*

Історія ОРД розпочинається з рабовласницького ладу і до нашого часу. В кожную історичну епоху вона виявлялася по-різному. За рабовласницького ладу, наприклад, на органи, що виконували функції поліції, покладалася завдання виявлення та розшуку осіб, яких підозрювали у скоєнні вбивств, підробці грошей, шахрайстві та інших правопорушеннях. Для цього використовувалися послуги таємних помічників із середовища рабів, слуг, ремісників. Такі помічники називалися «агентами-донощиками», «інформаторами», «наглядачами», «провокаторами», їх послуги, як правило, оплачувалися. Найбільш розвинені системи розшукової діяльності були в таких рабовласницьких державах як Греція, Рим, Єгипет.

Першим "зводом" законів стала "Руська правда" — князівський судбник, правил якого дотримувалися протягом десятиріч. У той час пошукова діяльність проводилася у справах політичного характеру - князівською владою на чолі з князем, у карних справах - органами управління князівської влади, а також потерпілі самостійно займалися пошуком.

Розшуковий процес в часи Київської Русі здійснювався у формах: «заклику»; «звіду»; «гоніння по сліду».

Наприклад, один з них це «куди приведе слід, там і перебуває злочинець», полягає в тому щодо розшуку злочинця залучалося все населення общини. Згідно з цим правилом, якщо сліди приводили до якоїсь общини, то на неї покладалася обов'язок розшукати злочинця і видати його. Інакше община повинна була сплатити штраф. Таким чином, «гоніння по сліду» - це розшук злочинця по залишеним ним слідах, якщо вони вели до населеного пункту, то ставили перед його мешканцями альтернативу або сплачувати штраф і тим самим брати на себе матеріальну і моральну відповідальність за злочин, або вони залучались до розшуку злочинця та його слідів.

У княжі часи на теренах сучасної України розшук осіб, підозрюваних у крадіжках, розбійних нападах, убивствах, підпалах, здійснював сам скривджений або найнятий ним послух — особа, яка таємно розшукувала злочинця. Слід зазначити ще те що ОРД формувалося під впливом різних держав. Перебування давньоруських земель під різними державними юрисдикціями призвело до виникнення на території колишньої Київської

Русі двох самостійних правових систем, які мали провідний вплив на формування поліцейської системи.

З утворенням в XVI - XVII ст. Запорізької Січі і введенням на Україні полкового устрою вся охоронна і розшукова діяльність зосереджується в руках отаманів і гетьманів, а кримінальне судочинство здійснюється полковними судьями, писарями за дорученнями полковників і гетьманів. На їх рішення в мирний час великий вплив мали рішення козацької громади, а під час воєнних дій влада гетьманів і отаманів була безмежна.

Даючи стислу характеристику періоду XVIII - XX століття, то можна виділити основні етапи розвитку оперативної діяльності такі як: створення Департаменту Державної варті, підрозділів внутрішньої варті, які виконували розшукові функції на території України, створення поліцейських управлінь. Уже ближче до нашого часу з формуванням радянської республіки формувалися і нові органи правопорядку. Слід сказати, що часто міліція використовувалася радянськими органами, як каральний інструмент для боротьби з населенням, що поставало проти влади більшовиків. Але все ж основною функцією міліції було забезпечення правопорядку, здійснення розшукових функцій, захист громадян від злочинності. І цю функцію вона, не зважаючи на труднощі, виконувала.

ГАРАНТІЇ ЗАКОННОСТІ ПІД ЧАС ЗДІЙСНЕННЯ ОРД ТА НЕГЛАСНИХ СЛІДЧИХ(РОЗШУКОВИХ) ДІЙ

Кобзей Василь Васильович, курсант факультету підготовки кадрів кримінальної міліції навчально-наукового інституту підготовки кадрів кримінальної міліції Національної академії внутрішніх справ

Науковий керівник: старший викладач кафедри оперативно-розшукової роботи та спеціальної техніки навчально-наукового інституту підготовки кадрів кримінальної міліції Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук *Шевчук О.Ю.*

Державно-правовою передумовою виникнення, формування та розвитку ОРД стала необхідність забезпечення особистих прав і свобод людини, захист державного і громадського майна від злочинних посягань, зміцнення законності. Проблема законності в діяльності оперативних підрозділів ОВС розглядалася такими науковцями як: В.Д. Ткаченко, О.Ф. Скаун, І.П. Козаченко, Бандурка О.М. та інші.

Під час здійснення ОРД не допускається порушення прав і свобод людини та юридичних осіб. Окремі обмеження цих прав і свобод мають винятковий і тимчасовий характер і можуть застосовуватись лише за рішенням слідчого судді з метою виявлення, попередження чи припинення тяжкого або особливо тяжкого злочину, та у випадках, передбачених законодавством України, з метою захисту прав і свобод інших осіб, безпеки суспільства.

Одержані внаслідок ОРД відомості, що стосуються особистого життя,

честі, гідності людини, якщо вони не містять інформації про вчинення заборонених законом дій, зберіганню не підлягають і повинні бути знищені.

Не підлягають передачі і розголошенню результати ОРД, які відповідно до законодавства України становлять державну таємницю, а також відомості, що стосуються особистого життя, честі, гідності людини. За передачу і розголошення цих відомостей працівники оперативних підрозділів, а також особи, яким ці відомості були довірені при здійсненні оперативно-розшукової діяльності чи стали відомі по службі або роботі, підлягають відповідальності згідно з чинним законодавством, крім випадків розголошення інформації про незаконні дії, що порушують права людини.

Оперативно-розшукові заходи, пов'язані з тимчасовим обмеженням прав людини, проводяться з метою запобігання тяжким або особливо тяжким злочинам, їх виявлення та припинення, розшуку осіб, які ухиляються від відбування кримінального покарання або безвісти зникли, захисту життя, здоров'я, житла і майна працівників суду і правоохоронних органів та осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві, припинення розвідувально-підривної діяльності проти України. Для одержання інформації забороняється застосовувати технічні засоби, психотропні, хімічні та інші речовини, які пригнічують волю або завдають шкоди здоров'ю людей та навколишньому середовищу.

На проведення деяких негласних слідчих (розшукових) дій, передбачених статтями 260, 261, 262, 263, 264, 267, 268, 269, 271, 274 необхідно отримати дозвіл слідчого судді, але у цій частині нічого принципово не змінилося, оскільки і на проведення аналогічних дій, але передбачених Законом України «Про оперативно розшукову діяльність», необхідно отримати дозвіл суду. Тобто, з набуттям чинності нового КПК України у слідчого та прокурора з'являється певна кількість інструментів, якими вони раніше не володіли.

Необхідно звернути увагу на допустимість, одержаних у результаті проведення тієї чи іншої негласної слідчої (розшукової) дії, доказів у кримінальному провадженні. Так, статтею 252 визначено порядок фіксації ходу і результатів негласних слідчих (розшукових) дій. Зокрема, визначено, що фіксація ходу і результатів негласних слідчих (розшукових) дій повинна відповідати загальним правилам фіксації кримінального провадження, передбаченим цих Кодексом. За результатами проведення негласної слідчої (розшукової) дії складається протокол, до якого в разі необхідності долучаються додатки. Тобто процедура проведення негласної слідчої (розшукової) дії стала легшою для проведення, а відповідно спрощується використання документів, складених за результатами проведення негласних слідчих (розшукових) дій, порівняно з оперативно-розшуковими діями. А це означає, що негласна слідча (розшукова) дія стає звичайною процесуальною дією та може повноцінно використовуватися нарівні з уже звичними слідчими діями.

Особа, конституційні права якої були тимчасово обмежені під час проведення негласних слідчих (розшукових) дій, а також підозрюваний, його захисник мають бути письмово повідомлені прокурором або за його

дорученням слідчим про таке обмеження (ст. 253 КПК України). У повідомленні зазначається вид негласної слідчої (розшукової) дії, а також подальше використання отриманих матеріалів у кримінальному провадженні або їх знищення. Конкретний час повідомлення визначається із урахуванням наявності чи відсутності загроз для досягнення мети досудового розслідування, суспільної безпеки, життя або здоров'я осіб, які причетні до проведення негласних слідчих (розшукових) дій. Відповідне повідомлення про факт і результати негласної слідчої (розшукової) дії повинне бути здійснене протягом дванадцяти місяців з дня припинення таких дій, але не пізніше звернення до суду з обвинувальним актом. У разі використання для доказування результатів негласних слідчих (розшукових) дій можуть бути допитані особи, з приводу дій або контактів яких проводилися такі дії. Такі особи повідомляються про проведення негласних слідчих (розшукових) дій тільки щодо них у такий самий строк, і в тому обсязі, який зачіпає їх права, свободи чи інтереси (ст. 256 КПК України). У разі вилучення речей чи документів прокурор при направленні повідомлення повинен з'ясувати, чи бажає власник їх повернути. При цьому враховується необхідність забезпечення прав та законних інтересів особи, а також запобігання завданню шкоди кримінальному провадженню.

Отже, дотримання принципу законності під час здійснення ОРД та негласних слідчих (розшукових) дій вказує на необхідність дотримання правового режиму отримання, використання та перевірки оперативно-розшукової інформації, а гарантії законності створюють систему організаційно - правових методів, яка дає можливість попереджувати, виявляти та своєчасно припиняти порушення законодавчих актів.

ОСОБЛИВОСТІ ФІКСАЦІЇ РЕЗУЛЬТАТІВ ПРЕД'ЯВЛЕННЯ ОСОБИ ДЛЯ ВПІЗНАННЯ ПОЗА ЇЇ ВІЗУАЛЬНИМ ТА АУДІОСПОСТЕРЕЖЕННЯМ

Ніколенко Світлана Володимирівна, студент магістратури навчально-наукового інституту заочного та дистанційного навчання Національної академії внутрішніх справ

Фіксація результатів пред'явлення особи для впізнання поза її візуальним та аудіоспостереженням є заключним етапом слідчої (розшукової) дії. Обов'язковим елементом даного етапу є протокол складений у відповідності до положень ст.ст. 104, 231 Кримінального процесуального кодексу України.

Саме зміст протоколу слідчої (розшукової) дії, що розглядається з відповідними додатками, закріплює та у подальшому передає хід та результати впізнання і визнається за умов належності та допустимості доказом. Тому слідчому потрібно не лише якісно провести впізнання за умов поза її візуального та аудіоспостереження особи, а й вміло зафіксувати весь хід цієї слідчої (розшукової) дії, не упустити жоден з обов'язкових елементів протоколу, а також закріпити ключові моменти

процесу поза візуального спостереження, які в подальшому допоможуть забезпечити його об'єктивність та достовірність.

У ст. 104 КПК України та у науковій літературі вказується поділ протоколу пред'явлення для впізнання на три частини: вступну, описову та заключну. Перша або вступна частина протоколу в обов'язковому порядку повинна містити наступні відомості: місце, дата, час початку та закінчення пред'явлення особи для впізнання поза її візуальним та аудіоспостереженням; особу, яка провадить дану слідчу (розшукову) дію; прізвища та адреси понятих, якщо застосовувався безперервний відеозапис то вказується який технічний засіб використовувався; прізвища інших учасників, які беруть участь під час пред'явлення для впізнання (спеціаліст, працівники міліції, лікар, захисник та інші); статті КПК України, на підставі й з дотриманням яких проводиться впізнання; відмітку про роз'яснення присутнім сутності слідчої (розшукової) дії, що проводиться, та про попередження свідка і потерпілого про відповідальність за дачу завідомо неправдивих показань, а свідка, крім того, про відповідальність за відмову від дачі показань.

В описовій частині слідчому потрібно спочатку описати порядок виклику до спеціальної кімнати понятих, статистів, захисника, особи, яка буде пред'являтися для впізнання та інших учасників. Разом з тим відмічається, чи пропонувалось особі, яку пред'являли для впізнання, зайняти місце на свій розсуд серед інших громадян, і чи скористалася вона такою можливістю. Також слід відмітити, яким чином проводилася нумерація осіб, які пред'являються для впізнання та зазначити порядок їх розміщення.

Після цього, слід докладно зафіксувати, хто буде пред'являтися для впізнання. У протоколі повинні знайти відображення не тільки основні анкетні дані кожної з пред'явленої для впізнання особи (прізвище, ім'я та по батькові, рік народження, національність, адреса) але й зовнішність (зріст, будова тіла, колір волосся, особливі прикмети) та одяг. Опис зовнішності повинен бути стислим і одночасно таким, щоб з нього можна було судити про наявність або відсутність схожості пред'явлених осіб та про правильність вказаних ознак, за якими відбулося впізнання. Таким чином, відносно кожної особи, яку пред'являють, слід коротко відмітити характерні ознаки (зріст, статуру, форму та контур окремих частин обличчя, наявність особливих прикмет тощо). Потім описують одяг, і обов'язково відображають інші ознаки.

Далі потрібно зазначити, як запрошено впізнаючого до сусіднього приміщення спеціальної кімнати, у якому проходить слідча (розшукова) дія, і його відповідь на запитання слідчого, про те, чи впізнає він будь-кого з представлених йому громадян. При позитивній відповіді впізнаючого слід докладно зафіксувати, за якими саме прикметами та особливостями він впізнав особу, і за яких обставин він раніше спостерігав цю особу. Після відповіді впізнаючого, слідчому слід виділити з поміж пред'явлених осіб того, кого впізнано шляхом занесення до протоколу його анкетних даних.

В описовій частині також відображаються детальні відомості про спеціальну кімнату чи приміщення, де відбувається пред'явлення для впізнання поза її візуальним та аудіоспостереженням, наявність одностороннього скла, про те, яким було освітлення, з якої відстані впізнаючий спостерігав осіб, у якому стані відбувалось спостереження, які дії виконувались у процесі пред'явлення (чи змінювалась поза людей, у якій вони пред'являлися, освітлення тощо).

Після цього, по можливості, дослівно викладаються показання впізнаючого, які підтверджують висновок, до якого він дійшов. Показання у протоколі поза її візуального спостереження повинні викладатися від першої особи з фіксацією уточнюючих, контрольних та деталізуючих запитань.

У заключній частині протоколу повинні міститися відомості про спосіб ознайомлення учасників слідчої (розшукової) дії, записують зауваження та доповнення до змісту протоколу від учасників пред'явлення для впізнання поза її візуальним та аудіоспостереженням з приводу дій слідчого та порядку проведення згаданої слідчої (розшукової) дії. Після зазначення порядку оголошення протоколу його підписують всі особи, що брали участь у проведенні впізнання, поняті та слідчий.

У ході заключного етапу пред'явлення особи для впізнання поза її візуальним та аудіоспостереженням виникає проблема черговості залишення спеціальної кімнати, де проводилося впізнання його учасниками. Оскільки означена слідча (розшукова) дія проводиться з метою захисту свідка чи потерпілого. Тому усунення можливого візуального контакту чи зустрічі учасниками впізнання з особою, яка впізнавала допоможе знизити ризик подальшого впливу на свідка чи потерпілого з боку зацікавлених в результатах досудового розслідування осіб.

Першою слід виводити особу, яка впізнавала, а вже потім поняті, які розташовувалися з нею в одній кімнаті. Виведення особи, яка впізнає з кімнати, а також виведення її у безпечне місце, проводиться співробітниками підрозділу, який здійснює заходи безпеки, з дотриманням необхідних умов, які виключають можливість її спостереження об'єктом впізнання, захисником чи іншими зацікавленими особами. Через деякий час, після того, як впізнаючий та поняті, з якими він перебував поряд залишили будівлю, де проводилося впізнання слідчому слід забезпечити відкриття спеціальної кімнати та розпустити решту учасників.

Підсумовуючи вищезазначене, відмітимо, що фіксація ходу та результатів пред'явлення особи для впізнання поза її візуальним та аудіоспостереженням має свої специфічні особливості, існування яких обґрунтовуються складністю цієї слідчої (розшукової) дії. А тому ефективність, результативність та доказове значення впізнання в певній мірі залежить від повноти, правильності закріплення всіх дій, які мали місце вході цієї слідчої (розшукової) дії, належного використання технічних засобів, а також вміння слідчого вірно обирати та застосовувати тактику дій.

**КРИМІНАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА САМОВІЛЬНЕ
ЗАЙНЯТТЯ ЗЕМЕЛЬНОЇ ДІЛЯНКИ ТА САМОВІЛЬНЕ
БУДІВНИЦТВО**

Буртин Вадим Віталійович, курсант навчально-наукового інституту підготовки кадрів кримінальної міліції Національної академії внутрішніх справ

Науковий керівник: доцент кафедри кримінального права Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук *Смаглюк О.В.*

Особливу увагу наша держава приділила захисту права власності, зокрема, на землю. Особливий захист прав на землю пояснюється тим, що земля, згідно із ч. 1 ст. 14 Конституції України, є основним національним багатством.

Актуальність дослідження зазначеного питання зумовлена, зокрема, тим, що аналізований злочин є доволі поширеним. Так, за ст. 197-1 КК України за 2007 звітний період (рік) було зареєстровано 144 злочини, 2008 р. — 357, 2009 р. — 279, 2010 р. — 238, 2011 р. — 281, а станом на 20.11.12 р. — 144.

Так у КК України, який набув чинності 1 вересня 2001 р., на відміну від КК УРСР 1960 р., не було спеціальної норми, яка б передбачала відповідальність за самовільне зайняття земельної ділянки та самовільне будівництво. Відсутність кримінальної заборони цих дій спровокувала масові випадки самовільного захоплення землі.

Але й після встановлення кримінальної відповідальності за самовільне зайняття земельної ділянки та самовільне будівництво проблема незаконних заволодінь земельними ділянками залишається складною, оскільки дані випадки є далеко непоодинокими. Все це зумовлює необхідність наукового дослідження та аналізу кримінальної відповідальності за самовільне зайняття земельної ділянки та самовільне будівництво.

Метою наукового дослідження є вивчення та аналіз кримінальної відповідальності за самовільне зайняття земельної ділянки та самовільне будівництво.

Об'єкт дослідження — сукупність суспільних відносин, пов'язаних з самовільним зайняттям земельної ділянки та самовільним будівництвом.

Предмет дослідження — кримінальна відповідальність за самовільне зайняття земельної ділянки та самовільне будівництво.

Основні результати наукового дослідження висвітлені у збірниках тез доповідей, що видані з нагоди дня конференції 11.04.13 р., а також на веб-сайті «Юридична думка» (www.law-opinion.blogspot.com).

Досвід регламентації відповідальності за передбачений злочин має глибоке історичне коріння, веде свій початок з перших етапів розвитку української державності і закінчуючи сьогоденням.

Розрізняють певні групи детермінантів, що впливають на породження цього злочинного явища, найголовніші з них: економічні, соціальні, політичні та ідеологічні.

Аналіз практики застосування судами ст. 197-1 КК України свідчить, що близько 70% винних звільняються від кримінальної відповідальності. Це дає підстави стверджувати про недотримання судами такого принципу кримінального права, як невідворотність кримінальної відповідальності.

Крім того, всі ці обставини сприяють функціонуванню тіньового ринку нерухомості та проявам корупції у сфері земельних відносин і містобудівної діяльності.

Проведене комплексне наукове дослідження дозволяє дійти наступних висновків та висловити певні пропозиції, метою яких є підвищення ефективності застосування ст. 197-1 КК України:

1. Встановлення кримінальної відповідальності є соціально обумовленим кроком законодавця, що відповідає історичним, нормативно-правовим, міжнародним та детермінуючим чинникам криміналізації.

2. Основним безпосереднім об'єктом злочину, передбаченого ст. 197-1 КК, є суспільні відносини власності на землю, які забезпечують власникові можливість володіти, користуватися та розпоряджатися земельною ділянкою, а землекористувачеві — можливість використовувати земельну ділянку на власний розсуд та у своїх інтересах. Управлінські земельні відносини є додатковим обов'язковим об'єктом злочину, передбаченого ст. 197-1 КК України, а суспільні відносини, які охороняють встановлений порядок будівництва будівель чи споруд на земельній ділянці, слід вважати додатковим обов'язковим безпосереднім об'єктом злочинів, передбачених ч. 3 та ч. 4 ст. 197-1 КК України.

3. Викладення ч. 3 ст. 197-1 КК України відбулося з порушенням принципів криміналізації та правил законодавчої техніки, що може призводити на практиці до неоднакового юридичного трактування та відповідно призведе до неправильної кваліфікації. З метою усунення цих недоліків, вважаю доцільним змінити ч. 3 ст. 197-1 КК України, виклавши її в наступній редакції: «Ті ж дії (самовільне зайняття земельної ділянки), поєднані з будівництвом».

4. Всебічний аналіз ознак об'єктивної сторони складу злочину, передбаченого ст. 197-1 КК України, свідчить про те, що суб'єктивній стороні самовільного зайняття земельної ділянки та самовільного будівництва на ній притаманна лише умисна форма вини.

5. Враховуючи велику суспільну небезпеку організації групових дій, спрямованих на самовільне зайняття земельної ділянки, пропоную доповнити особливо кваліфікуючою ознакою ч. 4 ст. 197-1 КК України: «Дії, передбачені частинами першою або другою цієї статті, вчинені щодо

земельних ділянок особливо цінних земель, або організація групових дій, спрямованих на самовільне зайняття земельної ділянки».

6. Враховуючи тенденції практики, вважаю доцільним доповнення ст. 197-1 КК України частиною 5, яка буде передбачати спеціальний вид звільнення від кримінальної відповідальності за самовільне зайняття земельної ділянки за чітко визначених КК України умов та підстав.

ГЕНДЕРНЕ НАСИЛЬСТВО

Моркотун Ольга Василівна, студент навчально-наукового інституту права та психології Національної академії внутрішніх справ

Науковий керівник: доцент кафедри кримінального права і криміналістики навчально-наукового інституту права та психології Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, доцент *Раєцька Л.В.*

Гендерне насильство – це різновид агресивної поведінки, використання сили на основі ознаки статі – від словесних образ і погроз до фізичних побиттів та примусу [10, с.34]. Цей вид насильства – значно більше, аніж сексуальний напад і зґвалтування. Воно в основному корініться у нерівних правових відносинах, що сприяють поляризації відмінностей між статями. Хоча гендерне насильство може відбуватися в публічній обстановці, воно значною мірою корініться в позиції припустимості до насильства в сім'ї, в суспільстві та в державі, призводячи до гендерного дисбалансу та дискримінації за статевою ознакою.

Демократичні перетворення, на шлях яких стала і наша країна, зумовили посилення уваги урядових структур до питань гендерної рівності, інтегрування гендерних підходів у всі сфери суспільного життя. Уряд України взяв на себе міжнародні і національні зобов'язання щодо дотримання принципу рівності між жінками і чоловіками. І особливу увагу суспільство має приділити гендерному насильству, випадки якого, на жаль, далеко непоодинокі в нашій країні.

Сім'я є головним місцем насильства. Вона готує своїх членів до життя в суспільстві, закладає гендерні стереотипи, гендерний розподіл праці. В сім'ї відбувається насильство фізичне (фетицид, інфантицид), сексуальне (зґвалтування, інцест,) і, понад усе, психологічне. Від психологічного або емоційного насильства страждає величезна кількість жінок. Часто воно буває непомітним для оточуючих, але може набувати навіть більш страшні і обурливі форми, ніж насильство фізичне. Це може бути обмеження свободи, примусові шлюби, які влаштовуються сім'єю без згоди жінки, позбавлення їжі, позбавлення медичної допомоги, різноманітні погрози, постійні образи і зневага. Ще однією формою гендерного насильства в сім'ї є прямий контроль жіночої сексуальності: примусові аборти і примусові вагітності.

Але потрібно також зазначити, насильство в сім'ї не можна повністю ототожнювати з гендерним насильством, або насильством у ставленні до

жінок. Потерпілим від насильства в сім'ї може бути будь-який член сім'ї, у тому числі й дитина. Так само як і кривдником. Тому порушення прав людини в ситуації домашнього насильства не можна зводити лише до порушення прав жінок. [4]

Насильство в сім'ї відрізняється високим ступенем латентності. Це пояснюється, з одного боку, небажанням постраждалих звертатися до правоохоронних органів (деякі не довіряють правоохоронним органам, деякі бояться позбутися матеріальної підтримки тощо), а також нездатністю деяких залежних членів сім'ї звернутися до правоохоронних органів (це стосується, в першу чергу, до дітей і старим членам сім'ї).

Гендерне насильство поділяють на:

- фізичне насильство - нанесення тілесних пошкоджень, які приводять до болю, порушення психічного і фізичного здоров'я або навіть смерті (включно з побиттям, зґвалтуванням - удома і на роботі).

- психологічне насильство - тиск на психіку іншої людини (включно з позбавленням волі, насильним заміжжям, сексуальними домаганнями - удома і на роботі).

- економічне насильство виявляється в тому, що одна людина умисно позбавляє іншу людину права на житло, їжу, одяг і інше майно або гроші необхідні для підтримки фізичного і психологічного добробуту (включаючи медичне обслуговування, харчування, освіти, матеріальні засоби існування).

- сексуальне насильство - це претензії на сексуальну недоторканність особи (торгівля людьми, проституція). Нормативи сексуальної поведінки більшості етнокультур містять різноманітні табу, які слугують людям певними моральними орієнтирами. Порушення їх не тільки карається законом, але й викликає громадський осуд, почуття провини, огиди, сорому, страху [11].

- оскільки людство не може радикально вирішити проблему насильства взагалі, і насильства в сім'ї щодо жінок, частково, то, потрібно:

- максимально мінімізувати прояви найбільш тяжких випадків насильства щодо жінок в сім'ї, а для цього потрібна активна робота, як з боку членів тієї чи іншої родини, так і держави;

- розробити механізми активного і ефективного функціонування уже існуючих законів, причому як в тяжких випадках насильства, так і в випадках «одноразового» побиття;

- сформувати сітку пунктів, в яких би жінкам цілодобово і ефективно надавалась консультативна, юридична і психологічна допомога в випадках застосування до них насильства;

- розгорнути широку роз'яснювальну компанію в засобах масової інформації щодо формування суспільної думки, яка б засуджувала насильство в сім'ї щодо жінок, а також прискіпливо проаналізувала причини, які його породжують, викликають до життя;

- держава повинна звернути увагу на це явище і направити зусилля на укріплення інституту сім'ї, на формування нових, паритетних відносин

поміж членами родини, на формування поваги до дружини з боку чоловіка в суспільстві.

Список використаних джерел:

1. Конституція України, Верховна Рада України; Конституція, Закон від 28.06.1996 № 254к/96-ВР
2. Кримінальний кодекс України Верховна Рада УРСР; Кодекс України, Закон, Кодекс від 28.12.1960
3. Кримінальний процесуальний кодекс України Верховна Рада України; Кодекс України, Закон, Кодекс від 13.04.2012 № 4651-VI
4. Закон України «Про попередження насильства в сім'ї» від 14.11.2001 п
5. Про проведення гендерно-правової експертизи Кабінет Міністрів України; Постанова від 12.04.2006 № 504
6. Постанова Кабінету Міністрів України від 12 квітня 2006 року «Про національний план щодо поліпшення становища жінок та сприяння впровадження гендерної рівності в суспільстві на 2001-2005 роки»
7. "Про протидію торгівлі людьми", Верховна Рада України; Закон від 20.09.2011 № 3739-VI.
8. Про схвалення Концепції державної програми забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків на [...] Кабінет Міністрів України; Розпорядження, Концепція від 21.11.2012 № 1002-р.
9. Антинаркотична профілактика у молодіжному середовищі: Навч.-метод. комплекс / МВС України. НАВСУ; За заг. ред.: Є.М. Моїсєєва; Авт. кол.: Я.Ю. Кондратьєв, О.М. Джужа, Д.О. Олександров та ін...-К., 2004.-100 с.
10. Бугера О. Роль засобів масової інформації як одного з чинників профілактики протиправної поведінки неповнолітніх // Право України. -К., 2005.-№4.-С.92-96.
11. Волков І.М. Законы вавилонского царя Хаммурапи. –М., 1914. –83 с.

ЗАПОБІГАННЯ ЗЛОЧИННОСТІ У ЗАРУБІЖНИХ КРАЇНАХ

Пробовів Лілія Богданівна, курсант навчально-наукового інституту підготовки кадрів кримінальної міліції Національної академії внутрішніх справ

Науковий керівник: викладач кафедри кримінології та кримінально-виконавчого права Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук *Миронюк Т.В.*

Зі злочинами люди повсякденно зіштовхуються протягом всієї історії людства. Реалії розвитку та існування людського суспільства такі, що суспільство народжує злочинність і, як наслідок, змушене боротися з нею.

Характерними рисами сучасної злочинності є її мобільність, проникнення у сфери економіки, державного управління високорозвинених країн, що веде до зміни її структури, злочинної орієнтації та географії. Останнє особливо яскраво можна простежити на динаміці посягань, пов'язаних з викраденням культурних цінностей, збутом наркотиків, prostitucією, азартними іграми, транснаціональною організованою злочинністю, кіберзлочинністю, тероризмом, торгівлею людьми тощо. Кримінальна статистика кожної держави відтворює специфічні особливості свого кримінального права, процесу, судового устрою, і вони настільки істотні, що вкрай ускладнюють повноцінний порівняльний статистичний аналіз.

Динаміка загального рівня злочинності та її окремих порівнянних видів, динаміка структурних показників, питомої ваги різних видів злочинної поведінки є підставами для виявлення кримінологічних значимих тенденцій злочинності в різних країнах.

Оскільки середні темпи приросту злочинності в світі постійно збільшуються, то профілактика злочинності є прерогативою держав, найтіснішим чином пов'язаної з його суверенітетом. Проте сучасний світ зіткнувся з новим проявом злочинності, перед яким держави окремо практично беззахисні, і розвиток цієї злочинності і міжнародні наслідки об'єктивно створюють взаємозалежність і необхідність співпраці держав у сфері запобігання злочинності.

Міжнародне співробітництво на рівні спеціального кримінологічного запобігання злочинності передбачає розробку та вжиття спеціальних заходів організаційного, кримінально-правового та кримінально-процесуального характеру, спрямованих на усунення, нейтралізацію або мінімізацію причин і умов злочинності з метою збереження міжнародного правопорядку.

Діяльності ООН в даній області проявляється через співробітництво держав і міжнародних організацій.

У результаті спільної діяльності держав і міжнародних організацій виробляються універсальні поняття міжнародних злочинів і злочинів міжнародного характеру, що включаються до законодавчих системи окремих держав.

У процесі проведення комплексного дослідження і аналізу кримінологічно-значущої інформації щодо проявів злочинності у світі, факторів, що її обумовлюють, і головних напрямків запобігання ми дійшли висновків, що ефективна боротьба з проявами злочинності потребує комплексного системного підходу і органічного поєднання профілактичних, правоохоронних та репресивних заходів, чітко визначених пріоритетів та належного забезпечення: економічного, кадрово-професійного, інформаційно-аналітичного, науково-методичного, матеріально-технічного тощо. Ігнорування хоча б однієї з цих складових суттєво знижує ефективність боротьби зі злочинністю в державах.

Важливим завданням і постійною функцією держав має стати здійснення стабільного кримінологічно-правового і економічного моніторингу її проявів. Ця функція повинна реалізовуватися не лише шляхом аналізу показників кримінально-правової статистики, а й знаходити своє втілення при реалізації правозастосовної практики у різних галузях правового регулювання відносин.

Важливе місце в справі співробітництва держав у боротьбі зі злочинністю займають багатосторонні угоди щодо припиненні злочинів міжнародного характеру і покарання за них. Такі договори покликані розв'язати, як правило, значні проблеми загальнолюдського і регіонального значення.

Підводячи підсумки, можна відзначити, що у кожній країні проблема існування злочинності важлива. Без прийняття конкретних заходів щодо її запобігання, боротьба з нею стає неможливою, більше того - не ефективною.

КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВА ХАРАКТЕРИСТИКА ЗЛОЧИНУ, ПЕРЕДБАЧЕНОГО СТАТТЕЮ 156 КК УКРАЇНИ «РОЗБЕЩЕННЯ НЕПОВНОЛІТНІХ»

Міхно Тетяна Олегівна, курсант навчально-наукового інституту підготовки кадрів кримінальної міліції Національної академії внутрішніх справ

Науковий керівник: старший викладач кафедри кримінального права Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук **Щуляк Ю.Л.**

У даній науковій роботі розглянуто поняття, значення, суть та суспільну небезпечність розбещення неповнолітніх. Охарактеризований склад та особливості кваліфікації даного суспільно небезпечного діяння на основі дослідження праць вчених, які займалися даною проблемою.

Слід зазначити, що проблеми суспільної небезпечності статевих злочинів, а отже, і розбещення неповнолітніх, досліджувалися вітчизняними та закордонними правниками, серед яких: Ю.В. Александров, Ю.М. Антонян, М.І. Бажанов, В.І. Борисов, Л.П. Брич, О.М. Джужа, Л.В. Дорош, О.О. Дудоров, Р.Є. Затона, Г.О. Єгошина, О.М. Ігнатов, О.Г. Кальман, Л.Г. Козлюк, С.С. Косенко, Г.П. Краснюк, Т.Д. Лисько, Я.В. Мачужак, Л.І. Мороз, В.О. Навроцький, Ю.Є. Пудовочкін, О.В. Синєокий, О.О. Сльота, М.І. Хавронюк, С.В. Чмут, А.П. Шеремет, Я.М. Яковлев та ін. На теоретичних і прикладних положеннях досліджень цих правників ми спробуємо сформувати власне бачення суспільної небезпечності розбещення неповнолітніх та дослідити склад даного кримінального правопорушення.

В даній роботі досліджуються суспільні відносини у сфері забезпечення та охорони прав, інтересів, нормального фізичного та психічного розвитку неповнолітніх, які порушуються у разі вчинення протиправних дій.

Актуальність дослідження полягає в тому, що за останні роки з розвитком суспільства та науково-технічного прогресу почастішали випадки розбещення неповнолітніх, що пов'язане з розповсюдженістю антиморальних закликів в засобах масової інформації, мережі «Інтернет» і як наслідок підвищення антиморальної поведінки та відчуття безкарності за вчинені діяння. Широка розповсюдженість та доступність порнографічної продукції, що спотворює бачення неповнолітніх про нормальні стосунки, та стає поштовхом злочинцям до вчинення злочинних діянь щодо неповнолітніх.

Об'єктом даного складу злочину є статеві недоторканість неповнолітнього, тобто абсолютна заборона вступати в статеві стосунки з особами, які не досягли статевої зрілості або повноліття.

Потерпілим від злочину вважається особа яка не досягла шістнадцятирічного віку і над якою здійснювалося фізичне або інтелектуальне розбещення.

Об'єктивна сторона характеризується вчиненням розпусних дій, тому цей злочин вважається формальним і є закінченим з моменту вчинення дій, спрямованих на розбещення неповнолітніх.

Під фізичним розбещенням розуміють будь-які фізичні розпусні дії, що полягають в сексуальних маніпуляціях з тілом і особливо з статевими органами потерпілої особи, винного або третьої особи.

Інтелектуальне розбещення може полягати у цинічних розмовах з потерпілим на сексуальні теми, розповіді відвертих, натуралістичних сексуальних історій, фотографуванні потерпілих в різних сексуальних позах, схиленні або примушуванні потерпілих (у т.ч. з використанням мережі Інтернет) до вчинення сексуальних дій між собою або щодо винного, демонстрації порнографічних предметів.

Суб'єкт злочину може бути як загальний – фізична осудна особа, так і спеціальний – батько, мати, вітчим, мачуха, опікун, піклувальник чи особа, на яку покладено обов'язки щодо виховання потерпілого або піклування про нього.

Суб'єктивна сторона характеризується прямим умислом на вчинення розпусних дій щодо потерпілого від злочину.

Вивчення проблеми, пов'язаної з розбещенням неповнолітніх, має велике значення у протидії посяганням на статеву недоторканість та нормальний фізичний та психічний стан неповнолітніх осіб. Оскільки статеві злочини проти неповнолітніх, надзвичайно небезпечні та часто призводять до глибоких душевних травм у потерпілих осіб, штовхають їх до аморального способу життя.

КРИМІНАЛЬНЕ ПРОВАДЖЕННЯ НА ПІДСТАВІ УГОД

Логвинова Юлія Олександрівна, студент навчально-наукового інституту права та психології Національної академії внутрішніх справ

Науковий керівник: професор кафедри кримінального права і криміналістики навчально-наукового інституту права та психології Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, доцент *Строчков І.В.*

Історично угода про визнання є однією з форм судового провадження.

Угода про визнання вини – це спрощений механізм розгляду кримінальних справ по суті поєднання кримінально-процесуальні відносини між суб'єктами кримінально-процесуальної діяльності обвинувачем обвинуваченим/підсудним, захисником, судом та потерпілим, пов'язані з

домовленістю між обвинувачем та обвинуваченим/пілсудним стосовно внесення обвинуваченим/пілсудним клопотання про визнання вини на позгял та затвердження свідч на основі домовленості щодо кваліфікації діяння вчиненого обвинуваченим/пілсудним фактичних обставин справи застосовного покарання а також компенсації заподіяної школи. Предметом домовленості обвинувача та обвинуваченого/пілсудного можуть бути будь-які питання пов'язані з узгодженням клопотання про визнання вини між обвинувачем та обвинуваченим/пілсудним. На домовленість обвинувачення та захисту щодо випищення кримінальної справи на взаємовигідних умовах – визнання обвинуваченим вини в обмін на м'якшу міру покарання, ніж та що визначена законом за вчинений злочин.

Угода про визнання вини як скорочена форма позгялу кримінальну справу не передбачає повного позгялу справи в свід. Відповідно до цієї моделі сподоженого випищення кримінальної справи з'ясовується питання щодо доповідності та справжності волевиявлення пілсудюваням або обвинуваченим стосовно визнання ним вини в вчиненні злочину. В зв'язку з цим під час спухання справи на пілстарі угоди про визнання вини на обвинуваченого/пілсудного не поширюються всі процесуальні гарантії, передбачені для повного свідового позгялу.

В юпилиний літературі не існує чітко визначеної однозначної думки стосовно того, чи є угода про визнання вини необхідним позитивним явищем кримінального процесу чи існування угоди про визнання вини є “негативним” чинником. Угода про визнання вини є необхідною, вона має на меті пом'якшення покарання застосованого до обвинуваченого/пілсудного в зв'язку з його каяттям та зменшення навантаження на систему здійснення правосуддя в кримінальних справах. Угода про визнання вини є більш справедливою по відношенню до правопорушника який стає на шлях виправлення та повернення в суспільство. Вона відповілає вимогам прискореного позгялу кримінальних справ хоча й може втратити низку рис та компонентів властивих традиційному демократичному кримінальному свідчинству а також наявний п'ял неоліків які необхідно уникнути при вповалженні угоди у кримінальному процесі. Такими недоліками можуть бути: обмеження злочинів, щодо яких можливе укладання угоди - не тяжкі злочини, злочини середньої тяжкості, тяжкі (лише щодо угоди про визнання винності), різні умови укладання угоди про примирення та визнання винності (укладати може потерпілий та прокурор), відсутність механізмів щодо забезпечення виконання угод (суд не забезпечує виконання угоди), а також невідповідність інституту угол засалам кримінального свідчинства.

Найбільша кількість справ в депжаях загальної правової традиції та в депжаях системи континентального права випищується шляхом укладання угоди про визнання вини учасниками якої є пілсудюваний/обвинувачений/пілсудний захисник обвинувач потерпілий свід/свідля.

Існує суттєва відмінність між розвитком законодавства та практики в державах загальної правової та континентальної традиції. У державах

загальної правової традиції угода про визнання вини є невід'ємною частиною кримінального процесу. Спочатку вона була складовою неформальної практики вирішення кримінальних справ, а потім поступово судові процесуалісти закріпили та легітимізували угоду про визнання вини. Внаслідок чого було прийнято відповідні законодавчі акти, доповнення до процесуальних кодексів, кодексів етичної поведінки суддів, адвокатів та прокурорів.

У державах континентальної традиції практика укладання угоди про визнання вини існувала спочатку без офіційного визнання, а в подальшому відбулась закріплення цих процесів у нормативних актах та кримінально-процесуальних кодексах, яке супроводжувалося деталізацією нормативних положень у судовій практиці відповідних судових інстанцій. Отже, почавши з різних витоків, обидві системи прийшли до єдиного знаменника: загальної системи, ґрунтуючись від судової практики до законодавчого врегулювання, а континентальна система – від нормативних актів до судових процесуалістів.

Законодавство та практика держав континентальної і загальної традиції уніфікується і гармонізується під впливом таких чинників, як міжнародні стандарти у галузі прав людини, що є обов'язково застосовними у більшості держав-членів Ради Європи, які підписали і ратифікували Європейську конвенцію з прав людини та на які поширюється дія Рекомендацій Комітету Міністрів Ради Європи щодо спрощеного та скороченого вирішення кримінальних справ.

Процес судового нагляду за укладанням угоди про визнання вини має поширюватися не лише на нагляд за відповідністю угоди її заявленням з усямісломленням наслідків (відмова від повного судового розгляду з усіма його гарантіями, а також відмова від оскарження рішення про застосування покарання щодо суті) та відповідне застосування законодавства до конкретних фактичних обставин справи, що ймовірно призведе до того, що в оптимальному варіанті угода про визнання вини похвалитиме на спрощений судовий розгляд кримінальної справи у суді першої інстанції. Суд у будь-якому випадку має визначитися, чи буде достатньо справедливим рішення щодо заявленого обвинуваченням клопотання про визнання вини та чи може таке рішення бути постановлено без заповнення школи інтересам правосуддя в кримінальних справах та справедливості в цілому.

Першими державами, що почали широко застосовувати "угоду про визнання вини" у кримінальному процесі, були Англія та Сполучені Штати. Лосвіл цих держав та інших європейських держав може бути використано й в Україні. Проте це не означає, що лосвіл цих держав є готовим зразком для заповнення. Механічне впровадження класичного інституту угоди про визнання вини, без урахування національних особливостей, не може бути виправданим.

ПСИХОЛОГІЧНИЙ ПРИМУС В КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ

Потургасв Дмитро Олегович, студент навчально-наукового інституту права та психології Національної академії внутрішніх справ
Науковий керівник: професор кафедри кримінального права і криміналістики навчально-наукового інституту права та психології Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, доцент *Строков І.В.*

Ефективне застосування на практиці кримінально-процесуального законодавства можливе, зокрема при наявності в розпорядженні правоохоронних органів такого правового механізму, як заходи державного примусу. Тобто кримінальному світу та організованій злочинності держава в особі правоохоронних органів мусить протиставити такі дієві заходи, які дозволяли б своєчасно запобігати і швидко розкривати злочини, на мою думку, до таких заходів сміливо можна віднести заходи кримінально-процесуального примусу. При цьому необхідною умовою застосування обмежувальних заходів є законність і обґрунтованість їх здійснення.

Кримінально-процесуальний примус головним чином пов'язаний з вторгненням не лише у сферу правових відносин, гарантованих Конституцією прав і інтересів особи, а й певною мірою у сферу психологічних і етичних відносин, який виявляється у вигляді зовнішньої дії на поведінку суб'єкта з тим, щоб спонукати його вчинити певні дії або утриматися від них, або підкоритися певним правообмеженням.

Кримінально-процесуальний закон не дає визначення заходам кримінально-процесуального примусу, тому на нашу думку доцільно було б використовувати наступне визначення: заходи кримінально-процесуального примусу – це система заходів визначених кримінально-процесуальним кодексом України, які застосовуються державою під час кримінального провадження до його учасників з метою виконання завдань кримінального судочинства, створення належних умов для розслідування кримінальних проступків та злочинів та забезпечення їх належної поведінки.

Одним з різновидів кримінально-процесуального примусу є психологічний примус. Вчені й досі не мають єдиного погляду щодо визначення самого поняття психологічного примусу, на нашу думку під психологічним примусом слід розуміти систему дій, спрямованих на одержання інформації визначеними методами і засобами з метою створення бажаної позиції та поведінки особи, на яку він спрявляється. Серед багатьох вчених затвердилася думка, що психологічний вплив є невід'ємною частиною слідчої тактики. Проте слід зауважити, що основною вимогою для застосування психологічного впливу на учасників кримінального провадження має бути законність та допустимість його застосування. Актуальність визначення критеріїв допустимості

застосування психологічного впливу обумовлюється тим, що відсутність обґрунтованих, чітко визначених критеріїв допустимості тактичних прийомів неминуче приводить до того, що будь-які помилкові рекомендації щодо тактики їх застосування можуть спричинити моральну шкоду особі та порушити вимоги законності.

На наш погляд основними критеріями допустимості психологічного впливу мають бути

1. юридичний: засоби впливу повинні відповідати вимогам законності та нормам закону;

2. моральний: відповідність до норм моралі та професійної етики;

3. ґносеологічний: засоби впливу повинні бути спрямовані на отримання конкретної інформації та вірогідних знань щодо встановлення істини в кримінальному провадженні, засоби впливу мають бути науково обґрунтовані;

4. психологічний: врахування психологічних ситуацій та індивідуальних особливостей учасників процесу.

Однієї з проблем застосування психологічного впливу в кримінальному процесі є проблема застосування обману. Науковці наполягають на розмежуванні обману на правомірний і неправомірний. Проте, визнаючи припустимість застосування обману у кримінальному судочинстві слід визначити критерії допустимості його застосування. Так обман не може застосовуватися у випадках: наданні особі нездійснених обіцянок; фальсифікації доказів; використання хворобливого психічного стану потерпілого; використання релігійних забобів особи; обман особи-учасника розслідування щодо її прав і обов'язків. Обман допустимий за умови, якщо це єдиний можливий засіб подолання протидії розслідуванню і при цьому не виникають небезпечні наслідки для учасника процесу.

Необхідно підкреслити неможливість застосування психологічного насильства. Психічне насильство має вираз в погрозах спричинити фізичну, моральну, матеріальну шкоду, позбавити яких-небудь благ. Так слід зазначити, що ст.11 КПК України забороняє під час кримінального провадження піддавати особу катуванню, жорстокому, нелюдському або такому, що принижує її гідність, поводженню чи покаранню, вдаватися до погроз, застосування такого поводження, утримувати особу у принизливих умовах, примушувати до дій, що принижують її гідність. А ст. 87 КПК України визначає, що недопустимим є доказами, отримані внаслідок істотного порушення прав та свобод, гарантованих Конституцією України, міжнародними договорами, згода на які надана Верховною Радою, а також будь-які інші докази, здобуті завдяки інформації отриманій внаслідок істотного порушення прав і свобод людини. Тобто законодавець фактично у вище зазначених нормах закріплює неможливість застосування психологічного насильства, а також недопустимість доказів отриманих внаслідок застосування психологічного насильства.

Звичайно необхідно розмежовувати такі поняття як психологічний вплив та психологічне насильство. Найвлучніше межі психологічного

насильства, що застосовується в процесі розслідування, визначено О.Р. Ратіновим, який вважав, що правомірний вплив відрізняється від психологічного насильства наявністю у особи, на яку він спрямований, свободи вибору тої чи іншої позиції [34, с.163]. Свобода вибору поведінки означає збереження вольового і раціонального контролю за своєю поведінкою, можливістю її вибору. Та навпаки, психологічне насильство веде до неадекватного сприймання, відтворення інформації та порушення одного із головних принципів кримінального процесу — презумпції невинності.

СЕКЦІЯ 7: КРИМІНАЛЬНИЙ ПРОЦЕС, СУДОВІ ТА ПРАВООХОРОННІ ОРГАНИ

ПРОБЛЕМАТИКА ВИКОРИСТАННЯ «ЧЕРВОНИХ ПОВІДОМЛЕНЬ» МОКП-ІНТЕРПОЛ В УКРАЇНІ ПРИ ЗЛІЙСНЕННІ МІЖНАРОДНОГО РОЗШУКУ ПІЛОЗРЮВАНИХ ОБВИНУВАЧЕНИХ ОСІБ ТА ОСІБ, ЯКІ УХИЛЯЮТЬСЯ ВІД КРИМІНАЛЬНОГО ПОКАРАННЯ

Пітєцька Лада Борисівна, курсант навчально-наукового інституту підготовки кадрів кримінальної міліції Національної академії внутрішніх справ

Наумовий Сергій Сергійович, доцент кафедри кримінально-процесуальної діяльності курсант навчально-наукового інституту підготовки кадрів кримінальної міліції Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, доцент *Зарубей В.В.*

«Червоні повідомлення» Інтерполу стали першим ефективним міжнародним знаряддям у протидії злочинності, яке використовується з 1946 року. Однак, на сьогодні їх ефективність обмежується багатьма чинниками, пов'язаними з неоднозначним статусом в різних державах.

Питання підвищення міжнародного статусу «червоних повідомлень» Інтерполу було порушено під час 78-ї сесії Генеральної Асамблеї МОКП-Інтерпол, що проходила в Сінгапурі, 11-15 жовтня 2009 року. За результатами розгляду даного питання було прийнято резолюцію щодо підвищення міжнародного статусу «червоних повідомлень» Інтерполу, в рамках якої були запропоновані зміни до Правил обробки інформації, спрямовані на уніфікацію статусу «червоних повідомлень» і перетворення їх на загальновизнаний процесуальний інструмент, який широко використовуватиметься у процедурі екстрадиції.

У багатьох країнах-членах Міжнародної організації кримінальної поліції «червона картка» Інтерполу прирівнюється до запиту про тимчасовий арешт особи з метою її подальшої екстрадиції. Це положення закріплене у ряді міжнародних договорів, які стосуються питань видачі правопорушників, а також імplementоване у національне законодавство багатьох держав.

Держави Європи, які ратифікували Європейську конвенцію про видачу правопорушників, за критерієм правового статусу «червоних карток» у національному законодавстві, можна умовно поділити на три наступні групи:

- держави, які визнають «червону картку» як запит про тимчасовий арешт особи з метою її подальшої екстрадиції;

- держави, які визнають «червону картку» як запит про тимчасовий арешт тільки у випадках, якщо він надійшов від держав, які ратифікували Європейську конвенцію про видачу правопорушників;

- держави, які не визнають «червону картку» як запит про тимчасовий арешт.

Україна ратифікувала Європейську конвенцію про видачу правопорушників Законом України від 16 січня 1998 року. Положення міжнародних договорів, ратифікованих Україною, є частиною національного законодавства України. Разом з тим, відсутній нормативний механізм практичного застосування деяких положень зазначеної Конвенції. Зокрема це стосується ч. 3 ст. 16 щодо використання каналів Інтерполу для передачі запитів про тимчасовий арешт особи. Також, це стосується і юридичного статусу «червоної картки». Так, наприклад, чинний КПК України не передбачає «червону картку» Інтерполу як підставу для застосування до особи тимчасового арешту.

Метою роботи є дослідження досвіду інших держав-учасниць МОКП-ІНТЕРПОЛ з приводу вирішення даного питання.

Одним з головних завдань наукової роботи є пошук шляхів вирішення питання застосування в Україні у майбутньому «червоної картки» Інтерполу як підстави для тимчасового арешту суб'єкта картки з метою подальшої екстрадиції, шляхом напрацювання практичних рекомендацій, розроблених на підставі зарубіжного досвіду, та впровадження необхідних змін у національне законодавство України.

При цьому принциповим фактором в цій роботі має стати питання збереження повного обсягу прав осіб-суб'єктів «червоної картки» Інтерполу в умовах її нового застосування.

Дане питання потребує удосконалення як в теорії, так і на практиці, отже, наукова робота варта уваги і є актуальною.

ВІДЕОКОНФЕРЕНЦІЯ У КРИМІНАЛЬНОМУ СУДОЧИНСТВІ

Акулініна Альбіна Романівна, курсант навчально-наукового інституту підготовки слідчих і криміналістів Національної академії внутрішніх справ
Науковий керівник: професор кафедри досудового розслідування навчально-наукового інституту підготовки слідчих і криміналістів Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, доцент *Удовенко Ж.В.*

З розвитком науки і техніки відбувається проникнення в сферу кримінального судочинства новітніх технічних засобів та технологій. Однією з таких технологій, що в останнє десятиліття вплинула на кримінально-процесуальну форму є відео конференція.

Під час досудового розслідування слідчий, прокурор, слідчий суддя мають право прийняти рішення про проведення слідчих дій у режимі відео-конференції. Відео-конференція (далі - ВК) - це інформаційна технологія,

що забезпечує одночасно двосторонню передачу, обробку, перетворення і візуалізацію інтерактивної інформації на відстань в режимі реального часу з допомогою апаратно-програмних засобів обчислювальної техніки. Взаємодію в режимі ВК також називають сеансом відео-конференцзв'язку.

Під ВК у кримінальному провадженні слід розуміти особливу процедуру, що виконується за посередництвом телекомунікаційних технологій, при якій спілкування у вигляді обміну аудіо- і відеоінформацією між віддаленими учасниками слідчої дії відбуваються на відстані (дистанційно), але в режимі реального часу.

Закон дозволяє проведення тільки двох слідчих дій у режимі ВК — допиту осіб (у тому числі одночасний допит двох чи більше вже допитаних осіб) та впізнання осіб чи речей.

Незважаючи на те, що відео конференція як телекомунікаційна технологія інтерактивного обміну оцифрованим відеозображенням і звуком між двома та більше віддаленими учасниками, що дозволяє їм у реальному часі спостерігати, чути, взаємодіяти між собою, вже була предметом досліджень багатьох науковців, повернутися до цієї теми спонукало прийняття нового КПК України в якому передбачено застосування технічних засобів в аспекті фіксації ходу і результатів проведення процесуальних, слідчих (розшукових) дій. Про відео конференцію мова йде в статті 232 КПК України щодо проведення допиту, впізнання у режимі відео конференції під час досудового розслідування та в статті 336 КПК України щодо процесуальних дій у режимі відео конференції під час судового провадження.

На сьогодні можна говорити про п'ять підходів використання відео конференції в кримінальному судочинстві.

Перший підхід неможливості безпосередньої участі певних осіб у досудовому провадженні за станом здоров'я або з інших поважних причин, який полягає у забезпеченні віддаленої участі особи в окремих кримінально-процесуальних провадженнях. Такий підхід, зокрема апробовано в Росії, де перше судове засідання з застосуванням відео конференції пройшло 18 листопада 1999 р. За інформацією цього суду економія складає 15 млрд. рублів щорічно за рахунок відмови від етапування засуджених; щоденно проводиться більше 350 сеансів зв'язку; за перші 10 років застосування системи було проведено 310 тисяч відео конференцій, з них 17 тис. у багатопунктовому режимі; станом на 2009 рік в РФ обладнано 978 системами відео конференції 97 судів загальної юрисдикції обласного рівня і 104 слідчих ізолятора та заплановано поширити цю систему на 3000 районних та гарнізонних судів Росії.

Другий підхід (безпековий), передбачає застосування відео конференції при проведенні окремих процесуальних дій з метою необхідності забезпечення безпеки осіб.

Третій підхід полягає в проведенні допиту малолітнього або неповнолітнього свідка, потерпілого.

Четвертий підхід передбачає необхідність вжиття таких заходів для забезпечення оперативності досудового розслідування.

П'ятий підхід полягає в наявності інших підстав, визначених слідчим, прокурором, слідчим суддею достатніми, зокрема це може стосуватися застосування відео конференції при наданні міжнародної правової допомоги ст.567 КПК.

Таким чином, з врахування усіх зазначених підходів, що дозволить забезпечити відповідність кримінально-процесуальної форми вимогам сьогодення, але вимагатиме розширення кола підстав та умов застосування відео конференції при провадженні у кримінальних провадженнях, визначення загальної та диференційованих процесуальних форм застосування відео конференції в залежності від обраного підходу. Слід визнати застосування відео конференції як одну з форм безпосередньої участі учасника процесу в проведенні процесуальної дії або судового засідання навіть без його безпосередньої явки до слідчого або суду. Окремо мають бути регламентовані технічні умови та стандарти судової відео конференції. Хід і результати слідчої (розшукової) дії, проведеної у режимі ВК, фіксуються за допомогою технічних засобів відеозапису.

У матеріалах кримінального провадження обов'язково зберігаються оригінальні примірники технічних носіїв інформації зафіксованої процесуальної дії, резервні копії яких зберігаються окремо.

Незастосування технічних засобів фіксування кримінального провадження тягне за собою недійсність слідчої (розшукової) дії та отриманих внаслідок її вчинення результатів (частини 3, 6 ст. 107 КПК).

Як правило, ВК відбувається у режимі «реального часу» з передачею чіткого зображення та звуку.

Винятком є випадки, коли необхідно забезпечити державний захист особи. Така особа може бути допитана в режимі ВК з такими змінами зовнішності і голосу, за яких її неможливо було б упізнати. З цієї метою застосовуються спеціальні акустичні ефекти, що змінюють голос, а також візуальні перешкоди технічного характеру, або іншим чином змінюється зовнішність особи.

Закон допускає використання при опитуванні тільки телефонної конференції без застосування відеофіксації розмови.

Перш ніж розпочати опитування за допомогою відео- або телефонної конференції, слідчий, прокурор зобов'язаний встановити особу опитуваного.

За результатами опитування, проведеного у режимі відео-або телефонної конференції, слідчий, прокурор складає рапорт, у якому зазначає дату та час опитування, дані про особу опитуваного, дані про те, яким чином була підтверджена особа опитуваного, ідентифікаційні ознаки засобу зв'язку, що використовувався опитуваним, а також обставини, які були ним повідомлені. Рапорт приєднується до матеріалів кримінального провадження.

За необхідності опитування фіксується за допомогою технічних засобів аудіо-чи відеозапису, оригінальні примірники технічних носіїв інформації яких зберігаються у матеріалах кримінального провадження. Їх резервні копії зберігаються окремо.

ПОНЯТТЯ ТА ХАРАКТЕРИСТИКА НОВИХ ЗАСАД КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ

Борзов Ярослав Едуардович, курсант факультету підготовки кадрів для підрозділів боротьби з незаконним обігом наркотиків Національної академії внутрішніх справ

Науковий керівник: доцент кафедри кримінального процесу Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, доцент *Мельник О.В.*

З прийняттям 13 квітня 2012 року нового Кримінального процесуального кодексу визначення засад набуло свого розвитку і вдосконалення. Удосконалення системи засад кримінального процесу продовжується зараз в рамках практичного втілення вимог Конституції України, Концепції судово-правової реформи в Україні та загального гуманістичного спрямування держави.

У новому Кримінальному процесуальному кодексу України засади кримінального провадження вперше закріплені в окремій главі. Такий підхід законодавця має виключно важливе значення, оскільки загальні засади кримінального провадження - це визначальні, фундаментальні, імперативні положення щодо закономірностей і найбільш суттєвих властивостей кримінального процесу, які обумовлюють їх значення як засобу для захисту прав і свобод людини і громадянина, а також для врегулювання діяльності органів та посадових осіб, які ведуть кримінальне провадження.

Глава 2 «Засади кримінального провадження» Кримінального процесуального кодексу містить 22 загальні засади, але визначення поняття «засада» відсутнє.

Засади кримінального судочинства – це стрижні, на яких повинні монтуватися всі інші правила кримінального процесу і їх повинно бути стільки, скільки того вимагають умови життя суспільства. До того ж система цих засад – це не результат суб'єктивного розсуду, а цілком об'єктивна якість права, яка віддзеркалює моральні засади. В тому і полягає аксіологічне значення засад кримінального провадження. Відповідно до цього, принципи кримінального процесу можна було б визначити як морально-правові. В такому випадку законодавець підкреслив би керівну роль моралі в нормах права. Але треба завжди пам'ятати, що норми, яку б назву вони не мали, не замінять людині совість.

І хоча новий КПК України містить 22 засади кримінального провадження, більшу увагу приділено новелам, що стосуються окремих

засад, а саме, рівності перед законом і судом, презумпції невинуватості, публічності, розумності строків.

Законодавець визнав засадою кримінального провадження розумність строків. Така новела не може не викликати обговорення на науковому рівні. На нашу думку, закріплення принципу розумності строків в кримінальному процесуальному законодавстві сприятиме реалізації толерантних та гуманних тенденцій сучасного світу.

Кримінальний процесуальний закон формулює по-новому вимоги засади публічності. Перелік справ провадження обвинувачення, відповідно до ст. 477 КПК України, значно розширився (близько 60-ти).

Цікавою новелою є те, що з метою скорочення строків кримінального провадження в суді вперше в законі врегульовано спрощене провадження щодо кримінальних проступків та кримінальне провадження на підставі угод.

Отже, дана наукова робота є спробою звернути увагу на дискусійні питання, що стосуються засад кримінального провадження, тому робота над окресленою проблемою може, і повинна мати продовження в майбутньому.

ПОНЯТТЯ РОЗУМНОСТІ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ УКРАЇНИ

Зубік Р.В., курсант факультету підготовки кадрів спеціальних підрозділів Національної академії внутрішніх справ
Науковий керівник: викладач кафедри загальноправової та гуманітарної підготовки факультету підготовки кадрів спеціальних підрозділів Національної академії внутрішніх справ *Бугаков О.В.*

Розмірковуючи над природою розумності, перш за все потрібно звернутись до філософії, як основи будь-якого знання. Саме слово "софос" - «мудрість» - входить в назву науки. Звертаючись до філософів античності, необхідно вказати на те, що вони ототожнювали поняття розумності та мудрості. Так, один з філософів античності Арістотель (IV століття до н.е.) висловлював наступне: " По перше,...мудрий, наскільки це можливо, знає все, хоч він і не має знань, щодо кожного окремого предмету. По друге ми вважаємо мудрим того, хто здібний пізнати тяжке та не легко доступне для... По третє ми вважаємо, що розумний той, хто більш чіткий та більше здатний навчити виявляти причини..."

Розум — це здатність до формування метафізичних ідей які позашорані над свідомістю за Кантом Кант вважав що в людини немає засобу встановити зв'язок зіставити "речі самі по собі" і явища Звідси висновок про обмеженість можливостей в пізнанні форм чуттєвості і розуму. Формам чуттєвості і розуму доступний тільки світ досвіду. Гегель визначає розум як творчість нового знання. Він вказує на важливу властивість розуму - це здатність досягати та розв'язувати суперечності.

“Для людського мислення немає ніяких зовнішніх кордонів, - доводить філософ, - крім кордонів практичного освоєного людиною”.

Ми вважаємо, що для того, щоб оцінити рівень розумності конкретного потрібно визначити рівень його колективності. Останнє розуміється як залучення в яку-небудь спільність, але не формальне залучення, а залучення світоглядне. Тобто якщо свій шлях людина пов'язує з колективною, релігійною чи громадською метою, варто задуматися над рівнем його розумності. Також грає роль рівень стандартності, подібності до середньостатистичної людини. Хтось може і не констатувати свою своєрідність, але необхідно мати тверді переконання, що відрізняються від середньо стандартних.

Оперуючи поняттям «розум» на нашу думку, якимось природно його пов'язувати з іншими поняттями – розсудок, інтелект і т.д., що робить його неоднозначним і нестрогим, припускаючи уточнення і визнання. Розум - це не тільки здатність людини до мислення і раціонального пізнання, розуміння і осмислення того, що відбувається. Розум наділяє людину здатністю вибору напрямку оптимального розвитку і вдосконалення його самого і його внутрішніх і зовнішніх взаємодій з навколишнім світом людей і природи як системи. Слово «розумність», яке в звичайному сенсі позначає інтелектуальну діяльність людини, як юридичне поняття характеризує об'єктивну сторону його дій. Таким чином, розумність характеризує інтелектуальні і моральні якості особи опосередковано, через порівняння його поведінки з можливою поведінкою.

Система принципів кримінального судочинства, насамперед, визначає зміст кримінально-процесуальних норм і кримінально-процесуальної діяльності, покликана забезпечити одноманітну практику їх застосування. У цьому плані реалізувати своє призначення принципи можуть, як у випадку прямого закріплення в законі, так і якщо вони будуть впливати з аналізу окремих кримінально-процесуальних норм. Як справедливо зазначав ще дореволюційний вчений-процесуаліст С.В. Познишев: «Принципи спочатку проникали в судову практику, зміцнювалися в ній, а потім знаходили собі більш-менш виразне вираження в законодавстві». Далі потрібно визнати, що суспільні відносини більш динамічні ніж регулюючі їх норми права. Принципи, які закріплені в чинному законодавстві, так і похідні з його аналізу, покликані захистити особистість від свавілля й беззаконня. Важливо, щоб вони утворювали взаємопов'язану, взаємозгоджену систему, незалежно від нормативного закріплення. Тільки в цьому випадку принципи зможуть реалізувати своє практичне призначення.

Принцип розумності чинить правовий вплив на учасників кримінально-процесуальної діяльності та інших осіб, проявляється роль і призначення окремих його елементів, так і всієї сукупності взаємопов'язаних правил, процедур, правоохоронних органів і процесуальних рішень.

Реалізація принципу розумності в кримінальному судочинстві здійснюється.

На основі аналізу можна виділити наступні критерії розумності: правовий і фактичний, складність кримінальної справи, поведінка учасників кримінального судочинства, достатність та ефективність дій суду, прокурора, керівника слідчого органу, слідчого, начальника підрозділу дізнання, органу дізнання, дізнавача, вироблених з метою своєчасного здійснення кримінального переслідування або розгляду кримінальної справи, і загальна тривалість кримінального судочинства. Безумовно, критерії розумності слід більш чітко прописати у нормах.

В основі розумності процесуальних строків знаходиться вимогу відповідності між загальною тривалістю кримінального судочинства і певними об'єктивними і суб'єктивними обставинами.

До об'єктивних обставин, визначальним критерії розумності, слід віднести: складність справи і характер спору. Складність справи безпосередньо пов'язана з його поширеністю, повторюваністю у практиці судів.

Також в якості об'єктивних критеріїв, що визначають розумність строків кримінального судочинства, слід назвати процесуальні особливості розгляду тієї чи іншої категорії кримінальних справ.

РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ЕКСПЕРТНИХ ЗАКЛАДІВ УКРАЇНИ

Гришук Сергій Валерійович, курсант навчально-наукового інституту підготовки кадрів громадської безпеки та психологічної служби Національної академії внутрішніх справ

Науковий керівник: начальник наукової лабораторії прикладної психології навчально-наукового інституту підготовки кадрів громадської безпеки та психологічної служби, доцент кафедри криміналістики та судової медицини Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, старший науковий співробітник *Юсупов В. В.*

Одним із пріоритетних напрямків діяльності України є вступ до Європейського Союзу. Європейський Союз закликає українську владу припинити вибіркове правосуддя та продовжити реформи, які потрібні для імплементації угоди про асоціацію. Однією з вимог ЄС є дотримання прав людини та верховенство права.

Хотілося б звернути увагу на те, що не лише суди відіграють роль у здійсненні правосуддя, але від висновку судово-експертних установ залежить доля людини.

На сучасному етапі становлення незалежної держави відповідно до ст.7 Закону України «Про судову експертизу», основну судово-експертну діяльність в Україні здійснюють державні спеціалізовані установи. До них належать: науково-дослідні установи судових експертиз Міністерства юстиції України; науково-дослідні установи судових експертиз, судово-медичні та судово-психіатричні установи Міністерства охорони здоров'я України; експертно-криміналістичні служби Міністерства внутрішніх справ України, Міністерства оборони України, Служби безпеки України та Державної прикордонної служби України.

Процес формування судово-експертних установ в Україні нерозривно пов'язаний з загальними процесами використання спеціальних знань в судочинстві, що мали місце на території царської Росії, а потім колишнього СРСР.

На державному рівні спеціальні знання у формі судової експертизи в Україні почали використовуватися (тобто проводитися перші судово-експертні дослідження різноманітних криміналістичних об'єктів з використанням досягнень, переважно, природничих наук) на початку ХХ ст., коли у містах Києві і Одесі були засновані перші вітчизняні багатопрофільні судово-експертні установи, які називалися у перші десять років їх діяльності Кабінетами науково-судової експертизи (КНСЕ). При прокурорах Київської та Одеської судових палат – прототипи сьогоденних

Київського і Одеського науково-дослідних інститутів судових експертиз, що діяли спочатку свого існування у системі Міністерства юстиції колишньої Російської Імперії, і діють на сучасному етапі також у системі Міністерства юстиції України.

Судово-експертні установи у системі МВС України беруть свій початок з організації науково-технічної служби у 20-і рр. ХХ ст., коли був створений Відділ кримінального розшуку Головного управління міліції України. З другої половини 1922 р. Відділ був перетворений в Управління кримінального розшуку.

Значну роль у встановленні правосуддя відіграють не лише згадані судово-експертні установи, а й експертні установи Міністерства охорони здоров'я, Служби безпеки, Міністерства оборони, Державної прикордонної служби.

Зародження судово-експертних установ у системі Міністерства охорони здоров'я України почалося з передачі функцій судово-біологічних і судово-хімічних відділів, якими були наділені Київський, Одеський і Харківський НДІСЕ до квітня 1951 р. до функцій Міністерства охорони здоров'я України.

В теперішній час діють судово-експертні установи в системі Міністерства охорони здоров'я України. Обласні бюро судово-медичної експертизи мають філіали у кожному районному центрі всіх областей. Вони проводять судово-медичні експертизи, а найскладніші експертизи проводить Головне бюро судово-медичної експертизи.

Центр судових експертиз Міністерства оборони України (головна установа, що здійснює науково-методичні функції) та судово-медичні лабораторії за напрямками оперативного командування Збройних Сил України.

Основними видами судових експертиз, які проводяться в експертних службах Міністерства оборони України, є судово-медичні, криміналістичні та автотехнічні.

У зв'язку з прийняттям нового Кримінального процесуального кодексу України, який вступив в дію 20 листопада 2012 року питання експертного забезпечення кримінального провадження є досить актуальною.

Однією з головних новел нового КПК є те, що як експерт може бути викликана уже не будь-яка особа, що має необхідні знання для дачі висновку з досліджуваних питань, а тільки особа, яка володіє науковими, технічними або іншими спеціальними знаннями та має право відповідно до Закону України "Про судову експертизу" на проведення експертизи. Не можуть бути експертами особи, які перебувають у службовій або іншій залежності від сторін кримінального провадження або потерпілого. На експерта покладаються деякі нові обов'язки: особисто провести повне дослідження і дати обґрунтований та об'єктивний письмовий висновок на

поставлені йому запитання, а в разі необхідності - роз'яснити його; забезпечити збереження об'єкта експертизи. Якщо дослідження пов'язане з повним або частковим знищенням об'єкта експертизи або зміною його властивостей, експерт повинен одержати на це дозвіл від особи, яка залучила експерта; заявити самовідвід за наявності обставин, передбачених КПК.

У спеціальній літературі з проблем удосконалення судових експертиз, які проводяться спеціалізованими науковими установами Міністерства юстиції України, Міністерства внутрішніх справ України, Служби безпеки України та Міністерства оборони України протягом останнього двадцятиріччя, окремі автори висловлюють пропозиції про доцільність створення Єдиної Міжвідомчої системи судово-експертних установ з підпорядкуванням їх Міністерству юстиції України. Дані пропозиції обумовлені наступними аргументами:

1) здійснення оперативно-розшукової діяльності, досудового розслідування й проведення судових експертиз у одному відомстві створює можливості для зловживання, порушення принципів процесуальної самостійності та незалежності судового експерта;

2) повна об'єктивність, незаінтересованість судового експерта у справі може бути забезпечена тільки тоді, коли він не брав участі у підготовці матеріалів, у проведенні слідчих дій, не виявляв об'єктів та матеріалів, що можуть бути предметом судово-експертного дослідження;

3) відомча відокремленість у організації судово-експертної діяльності негативно позначається на здійсненні теоретичних та експериментальних досліджень у розробці нових методик дослідження речових доказів і впровадження їх у судово-експертну практику, удосконаленні інформаційного забезпечення науково-дослідних та конкретних досліджень, підготовці фахівців;

4) у різних відомствах з окремих видів судових експертиз має місце практика проведення судових експертиз великої вартості, що не виправдовує себе (наприклад, судово-біологічних, судово-медичних молекулярно-генетичних, судових експертиз матеріалів звукозапису);

5) державні судово-експертні установи Міністерства юстиції України, Міністерства внутрішніх справ України, Служби безпеки України та Міністерства охорони здоров'я України мають різні джерела фінансування та різний рівень матеріально-технічного забезпечення;

6) кадровий склад у державних судово-експертних установах відрізняється ступенем професійної підготовки.

Я підтримую думку, щодо пропозиції створення Єдиної Міжвідомчої системи судово-експертних установ з підпорядкуванням їх Міністерству юстиції України.

**АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ МЕТОДИКИ РОЗСЛІДУВАННЯ
ЛЕГАЛІЗАЦІЇ (ВІДМИВАННЯ) ГРОШОВИХ КОШТІВ ТА ІНШОГО
МАЙНА ОДЕРЖАНОГО ЗЛОЧИННИМ ШЛЯХОМ (СТ. 209 ККУ).
ОСНОВНІ ЕЛЕМЕНТИ КРИМІНАЛІСТИЧНОЇ ХАРАКТЕРИСТИКИ**

Дурдинець Мирослав Юрійович, курсант навчально-наукового інституту підготовки кадрів кримінальної міліції Національної академії внутрішніх справ

Науковий керівник: професор кафедри криміналістики та судової медицини Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук *Сокиран Ф.М.*

З моменту проголошення Україною незалежності в її соціально-політичному й економічному житті відбулися суттєві зміни. Головним результатом двадцять одного року незалежності є усвідомлення правильно обраного шляху. Ми стали краще розуміти власне минуле, історичну перспективу і шляхи, по якому має йти суспільний розвиток.

Процес національного відродження включає в себе відновлення властивих українському народові традицій свободи та демократії. Ми одержали можливість побудувати власну правову систему, яка ґрунтувалася б на загальнолюдських принципах міжнародного права і врахувала історичну та національну самобутність нашого народу.

Новий уклад нашого буття народжується болісно, але неухильно. Переборюється, комплекси і стереотипи тоталітарного минулого, формується новий погляд на роль та сутність держави.

Ми йдемо до громадянського суспільства, основними ознаками якого є пріоритет прав і свобод людини, підпорядкованість держави інтересам людини й суспільства, соціально-орієнтована ринкова економіка, політичний і економічний плюралізм, демократія і соціальна справедливість.

Відтак крім позитиву, хочу зауважити на тих негативних моментах які виникли за час існування незалежної України:

По-перше Злочинці почали активно використовувати у своїх цілях недоліки законодавства і безсистемність дії державних органів.

По-друге Надзвичайно серйозна проблема для безпеки держави стоїть таке зло як корупція. Зауважу, що це не тільки українська – це глобальна проблема. Вона стоїть на порядку денному більшості держав світу, над її вирішенням працюють ООН, Європейський парламент, інші міжнародні організації.

По-третє Криміналізація суспільства підвищилася. З року в рік проблема організованої злочинності набуває значної гостроти. Зростають її масштаби, підвищується агресивність. небезпека полягає і в тому, що

організовані кримінальні формування, прагнучи до розширення своєї тіньової економіки і легальної діяльності, проникають в усі сфери економіки, зокрема у кредитно-банківську систему, роблять активні спроби впливати через корумпованих чиновників на економічні процеси і суспільно-економічну ситуацію в Україні.

В останні роки співробітництво у зазначеній сфері розвивалось не лише в організаціях із широкою компетенцією (ООН, Рада Європи), але й через органи, спеціально створені як для боротьби з цими злочинами, так і для встановлення міжнародних стандартів боротьби.

Провідним серед цих органів є Група з розробки фінансових заходів боротьби з відмиванням грошей (РАТР), яка створена у 1989 році країнами «Великої Сімки». РАТР є міжурядовою організацією, яка розробляє, узагальнює та реалізує міжнародний досвід у сфері боротьби з відмиванням грошей та фінансуванням тероризму.

Проблеми розслідування злочинів у сфері господарської діяльності розглядаються з використанням досягнень теорії оперативно-розшукової діяльності, криміналістики та кримінального процесу. Такий комплексний підхід має важливе методологічне значення та широко висвітлений у наукових дослідженнях і спеціальній літературі.

На думку вчених, виявлення злочинів - процес, під час якого приховані (латентні) злочинні діяння стають відомими правоохоронним органам, і з цього моменту виникає законний обов'язок розглянути матеріали про наявність ознак злочину, розкрити та розслідувати його. У деяких працях категорія «виявлення» розглядається у співвідношенні з терміном «розкриття». Одні автори охоплюють виявлення діяльністю з розкриття злочину.

Інші розглядають виявлення як самостійний етап боротьби зі злочинністю.

Дані офіційної статистичної звітності свідчать про досить активне застосування ст. 209 КК України. У 2007 році лише підрозділами МВС України виявлено 338 фактів легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом (у 2006 р. - 363, у 2005 р. - 274, у 2004 р. - 419). Водночас кількість кримінальних справ за ст. 209 КК України, розглянутих судами з обвинувальним вироком, незначна. Протягом 2003-2006 рр. Держфінмоніторингом отримано 2475 тис. повідомлень про сумнівні фінансові операції, для активної роботи відібрано 447 тис. (18%).

Дана тематика завжди є актуальною і цікавою для дослідження, адже економічна безпека країни стоїть на першому місці після національної яка повинна забезпечуватися органами державної влади.

ПРОЦЕСУАЛЬНІ ТА ТАКТИЧНІ АСПЕКТИ ДОПИТУ МАЛОЛІТНІХ АБО НЕПОВНОЛІТНІХ ОСІБ ПРИ РОЗСЛІДУВАННЯ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ

Кирдан Богдан Васильович, курсант навчально-наукового інституту підготовки слідчих і криміналістів Національної академії внутрішніх справ
Науковий керівник: начальник кафедри криміналістики досудового розслідування навчально-наукового інституту підготовки слідчих і криміналістів Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, доцент *Іерусалімов І.М.*

Для того, щоб досягнути певного результату під час здійснення будь-якої, у тому числі кримінально-процесуальної діяльності необхідно вирішити ряд питань (завдань). Саме завдання, поставлені перед кримінальним судочинством, обумовлюють досягнення його цілей.

Завдання кримінального провадження полягають у наступному: захист особи, суспільства та держави від кримінальних правопорушень, охорона прав, свобод та законних інтересів учасників кримінального провадження, а також забезпечення швидкого, повного та неупередженого розслідування та судового розгляду з тим, щоб кожний, хто вчинив кримінальне правопорушення, був притягнутий до відповідальності в міру своєї вини, жоден не винуватий не був обвинувачений або засуджений, жодна особа не була піддана не обґрунтованому процесуальному примусу і щоб до кожного учасника кримінального провадження була застосована належна правова процедура[1, с.3].

Виходячи з цього можна зробити висновок, що будь-яка процесуальна діяльність (проведення слідчих (розшукових) і негласних слідчих (розшукових) дій, прийняття певних процесуальних рішень та ін.) ґрунтується на завданнях, які визначенні Кримінальним процесуальним кодексом (далі – КПК).

Тому для виконання завдань кримінального процесуального законодавства, прокурор, слідчий, а також оперативні підрозділи за дорученням, проводять гласні слідчі (розшукові) та негласні слідчі (розшукові) дії.

Одним із видів слідчих (розшукових) дій є допит, а його підвидом є допит малолітньої або неповнолітньої особи, який має свій особливий процесуальний порядок та свою тактику.

Тому я вважаю за доцільне розглянути проблему допиту малолітніх або неповнолітніх осіб, як таких, що мають найменшу захищеність.

Так, як самого визначення допиту в кодексі не міститься, ми користуємося сформульованим науковцями, а саме під допитом слід розуміти слідчу (розшукову) дію, в процесі якої слідчий отримує від особи, яка володіє відомостями, що мають значення по кримінальному провадженню, словесну інформацію про обставини події кримінального правопорушення та інші факти, які мають значення для встановлення об'єктивної істини і забезпечення правильного застосування закону[3, с.21].

Згідно п.11 ч.1 ст. 3 КПК малолітньою особою - дитина до досягнення нею чотирнадцяти років.

Згідно п.12. ч.1 ст.3 КПК неповнолітньою особою – малолітня особа, у віці від 14 до 18 років.

Ми чітко бачимо, що кодекс розмежовує ці поняття, але в той же час у визначенні неповнолітньої особи, включає малолітню особу, що на мою думку є не доречним, оскільки ми вважаємо, що ніякої різниці ні в фізіологічному ні в психічному розвитку особи немає. В порівнянні з КПК 1960 року в ньому не міститься цього розмежування, а чітко визначено, що неповнолітній свідок, тобто свідок, який не досяг 18-річ-ного віку, викликається до слідчого через законних представників, за винятком випадків, коли ті зацікавлені в наслідках вирішення справи[2, ст.81].

Згідно чинного КПК допит малолітньої або неповнолітньої особи проводиться у присутності законного представника, педагога або психолога, а за необхідності – лікаря. Якщо ж робити порівняльний аналіз з попереднім кодексом, то ми можемо побачити, що там допит свідка у віці до 14 років проводиться в присутності педагога, а за необхідності — лікаря. Виходячи з цього ми вважаємо, що новий кримінально процесуальний кодекс більше за попередній кодекс захищає права неповнолітніх або малолітніх, шляхом надання можливості присутності на допиті близьких їм людей, а не сторонніх осіб.

Стосовно часу проведення допиту в кодексі 1960 року зазначено, що неповнолітній свідок, як правило, легше, ніж дорослий, піддається навіюванню, схильний до фантазування і швидше втомлюється, стає неуважним, тому його допит не повинен бути дуже тривалим, іноді необхідні перерви в допиті. Тому розглянувши статтю 226 КПК законодавець вирішив встановити час проведення допиту, а саме: допит малолітньої або неповнолітньої особи не може продовжуватися без перерви понад одну годину, а загалом – понад дві години на день [4, с.282].

На мою думку внесені зміни до часу є доцільними, оскільки проведення допиту пов'язано із важким психологічним напруженням, а тому діти швидко втомлюються, та стають неуважними.

Питання, щодо відповідальності малолітнього або неповнолітнього залишився не змінним –про кримінальну відповідальність за відмову від дачі показань і за дачу завідомо неправдивих показань малолітня або неповнолітня особа не попереджається.

До початку допиту законному представнику,педагогу або психологу, а за необхідності – лікарю роз'яснюється їхній обов'язок бути присутніми при допиті, а також право заперечувати проти запитань та ставити запитання.

Викладене дозволяє ствердити, що допит малолітньої або неповнолітньої особи має свої специфічні особливості, які відрізняють його від звичайного допиту. Наприклад, час проведення: коли загальний допит не може продовжуватись понад дві години, а в цілому – понад вісім годин, для малолітнього або неповнолітньої особи без перерви не може продовжуватись понад одну годину, а загалом – понад дві години на день.

Розглянувши процесуальний аспект, звертаю вашу увагу на тактичний. Для отримання від неповнолітнього правдивих показань необхідно встановити з ним психологічний контакт, під яким розуміється система взаємодії продуктів вияв людей між собою в процесі їх спілкування, заснованого на довірі, інформаційний процес, при якому люди можуть і бажають сприймати інформацію, витікаючи один від одного. Встановлення психологічного контакту з допитуваним - умова одержання правдивих показань, досягнення істини у кримінальному провадженні. Його необхідно підтримувати не тільки в період допиту, але і в по-наступний період співпраці з даним учасником процесу [7, с 73-74].

Тому слід зазначити, що питання тактики допиту неповнолітнього представляють певну складність і вимагають детального розгляду.

На завершення хотів би звернути Вашу увагу на важливість прийняття нового Кримінально – процесуального кодексу, оскільки кожен повинен усвідомити важливість і значення того, що він гарантує, тому перш за все це стосується курсантів слідчої спеціалізації на яких в майбутньому будуть покладені повноваження і звісно відповідальність, за дії чи бездіяльність, що підкреслює важливість прийнятих ними процесуальних рішень.

ПСИХІЧНИЙ ПРИМУС У МЕТОДИКАХ РОЗСЛІДУВАННЯ ЗЛОЧИНІВ

Борщевська Оксана Юріївна, студент навчально-наукового інституту права та психології Національної академії внутрішніх справ

Науковий керівник: доцент кафедри кримінального права і криміналістики навчально-наукового інституту права та психології Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук *Семенов В.В.*

Дослідження в методиках розслідування злочинів психічного примусу, як обставини, що виключає злочинність діяння примушеного є актуальною в силу специфіки злочинів, які мають складну суб'єкту структуру, а саме примушувач – примушений - потерпілий (об'єкт злочинного посягання), а також особливий спосіб вчинення злочину примушувачем. Проблеми, які виникають на практиці розслідування злочинів із застосуванням психічного примусу зумовлюють необхідність наукової розробки методичних рекомендацій розслідування даної категорії та дослідження психічного примусу в криміналістичній характеристиці злочинів.

Щоб визначити межі дослідження психічного примусу в методиках розслідування злочинів, зокрема злочинів із застосуванням психічного примусу, виходячи із положень КК України та наукових праць можна зазначити поняття психічного примусу як застосування психічного впливу на особу, щоб зламати психологічний опір особи, позбавити особу можливості діяти за своїм розсудом, з метою примусити її вчинити злочин всупереч її волі до вчинення певних протиправних дій або до протиправної

бездіяльності, шляхом застосування психічного насильства, висловлювання чи демонстрації погроз, небезпечних для життя і здоров'я особи, його близьких та інших осіб, погроз заподіяння майнової, немайнової та іншої шкоди об'єктам, що охороняються законодавством, впливом на психіку особи через інформаційний вплив та безпосередній вплив на несвідому сторону психіки людини, наприклад гіпноз чи стимуляцію мозку та інше.

Для повного і всебічного дослідження криміналістичного аспекту психічного примусу у криміналістичних методиках особливу увагу було приділено криміналістичній характеристиці, зокрема, доцільно розглядати особливості злочинів із застосуванням психічного примусу в таких її елементах як спосіб вчинення злочину, «слідову картину» злочину, особу-примувача та особу-примушеного.

При визначенні механізму вчинення злочину із застосуванням психічного примусу, щоб довести його наявність необхідно розглянути способи вчинення злочину і характер взаємодії особи-примувача і особи-примушеного. Виділяють два основних способи психічного впливу - інформаційний вплив, який міститься, власне, у погрозах завдання шкоди об'єктам кримінально-правової охорони, і другий спосіб – це безпосередній вплив на несвідому сторону психіки [2, с.17]. До відповідних методів безпосереднього впливу на несвідому сторону психіки, в першу чергу, можна віднести: гіпноз, навіювання, нейролінгвістичне програмування, технотронні методики управління поведінкою, зомбування [3, с. 22-23]. Способи вчинення злочину повторюються. Злочинець діє в аналогічних умовах, він має соціологічні і психологічні типові риси, використовує певні знаряддя та засоби злочину [4, с. 276]. Визначивши спосіб впливу на примушеного можна визначити механізм утворення можливих слідів, які мають вирішальне значення як фактична інформація про злочин і в майбутньому являються об'єктом доказування в суді.

Закономірності утворення слідів є лише теоретичною базою для слідчого, яку він використовує, при дослідженні місця вчинення злочинів із застосуванням психічного примусу. Увагу необхідно приділяти ідеальним слідам, слідам поведінки, просторово-часовим слідам та матеріальним слідам, які можуть містити інформацію про спосіб застосування психічного примусу. Ці сліди необхідно пов'язувати з особою-примувачем і особою-примушеним задля того, щоб досягти основної мети їх виявлення, тобто встановлення наявності між ними взаємодії, злочинного впливу примувача на примушеного, що обмежив його волю і змусив вчинити злочин. Складність становить фіксування ідеальних слідів, відображення психічного примусу на примушеному. Відображення - це ідеальний психічний процес, результатом якого є слід пам'яті (уявний образ), його носієм (джерелом) є людина як суб'єкт взаємодії [5, с. 8]. В даному випадку не можна обмежитися складанням протоколу, відібранням пояснень, необхідно призначати психологічну експертизу, що встановлює ті особливості психічної діяльності та такі їх прояви в поведінці особи, які мають юридичне значення та викликають певні правові наслідки [6].

Зокрема, слідчий повинен орієнтуватися на характеристику суб'єктів злочину, що виражена в системі примушувач – спосіб психічного примусу – примушений. Особливе значення має психологічний портрет, що вказує на психологічні особливості особи, детермінанти поведінки особи, висвітлює мотиви, що безпосередньо допомагає встановити коло осіб причинних до злочину, звісно сприяє розслідуванню, але тільки докази і взаємозв'язки, які мають значення для справи, підтверджують вину примушувача і надають достатньо підстав для звільнення примушеного від відповідальності.

Під час розслідування злочинів необхідно встановити часові і просторові зв'язки між застосуванням психічного примусу і вчиненням примушеним злочином. Особливості фактичної взаємодії примушувача і примушеного виражаються в типових схемах такої взаємодії: безпосередній, коли момент і місце застосування психічного примусу співпадають із вчиненням злочину; опосередкований, коли момент застосування психічного примусу передував моменту вчинення злочину; комплексний, коли примушувач застосовував психічний примус до примушеного до вчинення злочину і безпосередньо під час вчинення злочину. Криміналістичні рекомендації щодо організації розслідування злочинів із застосуванням психічного примусу охоплюють питання організації попередньої перевірки інформації про злочин, з'ясування обставин, що необхідно встановити при розслідуванні, використання спеціальних знань у формі консультацій, організації експертних досліджень, проведення слідчих дій та оперативно-розшукових заходів з урахуванням типових слідчих ситуацій злочинів із застосуванням психічного примусу.

Розроблення методичних рекомендацій щодо розслідування злочинів та криміналістична характеристика злочинів із застосуванням психічного примусу, з урахуванням їх специфіки має визначальне значення для виявлення і розкриття злочинів, зокрема, для виявлення і підтвердження обставин, на підставі яких суд може звільнити примушеного від відповідальності за вчинення злочину під психічним примусом, застосованим примушувачем на підставі ст. 40 КК України.

Список використаних джерел:

1. Коростылев О.И. Уголовно-правовая характеристика угрозы. Дис. канд. юрид. наук: 12.00.08 / Ставропольский государственный университет. – Ставрополь, 2004. – 123 с.
2. Киренко С.Г. «Кримінально-правова характеристика психічного насильства» // Юриспруденція: теорія і практика. – 2006. - № 7. – 20-23 с.
3. Криміналістика: Підручник / Кол. вдт.: В.Ю.Шепітько, В.О.Коновалова, В.А.Журавель та ін. / За ред. проф. В.Ю.Шепітка. – 4-е вид., перероб. і доп. – Х.: Право, 2010. – 464 с.
4. Тимошенко П.Ю. «Проблеми діагностики слідів пам'яті людини в кримінальному судочинстві (Криміналістичний аспект)»: [монографія] / Київ: Українська академія внутрішніх справ, 1994. - 104 с.
5. Науково-методичних рекомендацій з питань підготовки і призначення судових експертів та експертних досліджень, затверджених наказом Міністерства юстиції України від 08 жовтня 1998 року № 53/5, зареєстрованих у Міністерстві юстиції України 03 листопада 1998 року за № 705/3145 (у редакції наказу Міністерства юстиції України від 26 грудня 2012 року № 1950/5). [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/z0705-98>.

ОСОБИСТІСНІ ВЛАСТИВОСТІ СТУДЕНТІВ, СХИЛЬНИХ ДО ТЮТЮНОПАЛІННЯ

Перепелиця Сергій Павлович, студент навчально-наукового інституту права та психології Національної академії внутрішніх справ
Науковий керівник: професор кафедри психології навчально-наукового інституту права та психології Національної академії внутрішніх справ, доктор юридичних наук, професор *Хохліна О.П.*

Метою дослідження було виявлення психологічних особливостей студентів, схильних до тютюнопаління, на основі вивчення їх типологічних особистісних властивостей та здатності до саморегуляції. Дослідження носило теоретико-емпіричний характер. На теоретичному етапі вивчення праць Гоголева А. В., Плакси Е.В., Александрова О.О., Матвеева В.Ф., Гройсмана А.Л., Сироти Н.А., Ялтонського В.М., Хриптович В.А., Панченко О.А., Смірнова В.К., Ермолова О.И. виявлено, що тютюнопаління – це: вдихання диму тліючого висушеного або обробленого листя тютюну, найчастіше у вигляді куріння сигарет, сигар, курильних трубок або кальяну; вид побутової наркоманії, найбільш поширеною формою якої є нікотинізм; одна з форм токсикоманії, що пов'язана з психічною і фізичною залежністю людини від нікотину та чинить негативний вплив на здоров'я курця і на оточуючих його осіб; шкідлива звичка; своєрідний спосіб невербального спілкування.

На емпіричному етапі дослідження, в результаті використання спеціально розробленої анкети для виявлення схильності до тютюнопаління, тесту «Експрес-діагностика рівня самооцінки», «Характерологічного опитувальника Леонгарда», тесту «Формула темпераменту» О. Белова, методики «Ціннісні орієнтації» М. Рокича, методики дослідження вольової саморегуляції А. Зверькова, Є. Ейдмана, методики «Стиль саморегуляції поведінки» В. Моросанової, методики «Діагностика потреб пошуку відчуттів» М. Цукермана, були отримані наступні емпіричні дані.

Найсуттєвішими чинниками тютюнопаління сучасної студентської молоді виявилися: залучення до тютюнопаління до 18 років, паління друзів, зокрема паління близького друга (подруги), недостатня проінформованість про шкоду паління. Встановлено, що більшість студентів не є «заядними курильщиками», палять час від часу, «за компанію», «тому що палить близький друг (подруга)», «тому що палить старший брат чи сестра», «тому що палять друзі». При цьому 95% опитуваних вважають, що тютюнопаління небезпечно для їхнього здоров'я і вони хотіли б відмовитися від цієї звички; 80% зазначили, що намагалися залишити цю звичку хоча б один раз. Вивчення характеру студентів, що палять, а саме

його акцентуації, показало, що ті з них, хто має емотивну, демонстративну та циклотимну акцентуації характеру, більш схильні до тютюнопаління, ніж студенти, які мають педантичну, гіпертимну, збудливу, неурівноважену та екзальтовану акцентуації. Більшість курців має сангвінічний та холеричний тип темпераменту, середній рівень розвитку здібностей та середній рівень самооцінки. У студентів, які палять, спостерігається варіативність ціннісних орієнтацій як термінальних, так й інструментальних; середній та високий рівень потреби у пошуку відчуттів. Вивчення вольової саморегуляції студентів-курців показало переважно її середній рівень. Значна частина досліджуваних має високий та середній рівень наполегливості та самовладання. В результаті дослідження стилю саморегуляції поведінки у більшості досліджуваних виявлено середній та високий рівень даних за шкалами моделювання (тобто розвиненість уявлень про зовнішні і внутрішні значущі умови, міра їх усвідомленості, деталізованості і адекватності), оцінка результатів (тобто, розвиненість і адекватність оцінки випробовуванням себе і результатів своєї діяльності і поведінки), гнучкість (тобто здібність перебудовувати, вносити корекцію в систему саморегуляції при зміні зовнішніх і внутрішніх умов), планування (тобто сформованість у людини усвідомленого планування діяльності), самостійність (тобто розвиненість регуляторної автономності).

На основі отриманих даних були побудовані особистісні профілі осіб з високим та низьким рівнем заглибленості в тютюнопаління. При цьому у основу побудови таких профілів поклалися дані про домінуючі у досліджуваних властивості. Встановлено, що особам з високим рівнем заглибленості в тютюнопаління характерні: середній рівень самооцінки, середній рівень розвитку здібностей, сангвінічний або холеричний тип темпераменту, такі акцентуації характеру, як емотивна, демонстративна та циклотимна. Провідними термінальними цінностями в таких осіб є продуктивне життя, здоров'я, громадське визнання, всебічний розвиток, щасливе сімейне життя, кохання, матеріально забезпечене життя, розваги; інструментальними - життєрадісність, непримиримість до недоліків в собі та інших, відповідальність. Для них є характерним високий рівень потреб у пошуку відчуттів. Стосовно вольової саморегуляції: вони мають високий рівень наполегливості. Щодо саморегуляції поведінки: вони мають високий рівень за шкалами самостійності та гнучкості, середній рівень – за шкалою моделювання та оцінка результатів. Особам з низьким рівнем заглибленості в тютюнопаління характерні: низький рівень розвитку здібностей, занижений рівень самооцінки, флегматичний тип темпераменту, педантична, гіпертимна, збудлива, неурівноважена, або екзальтована акцентуації характеру. Провідними термінальними цінностями в таких осіб є цікава робота, наявність хороших та вірних друзів, свобода, життєва мудрість. Інструментальними - вихованість, високі запити, раціоналізм, самоконтроль, тверда воля, терпимість, сміливість у відстоюванні своєї думки, своїх поглядів. Для них є характерним середній рівень потреб у пошуку відчуттів. Стосовно вольової саморегуляції: вони мають середній

рівень наполегливості. Стосовно саморегуляції поведінки вони мають середній рівень – за шкалами планування та програмування.

Таким чином у результаті проведеного дослідження виявлено наявність психологічних особливостей осіб, різною мірою схильних до тютюнопаління, які слід враховувати у профілактичній та виховній роботі з ними.

ІНДИВІДУАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНІ ДЕТЕРМІНАНТИ ВЕРБАЛЬНОЇ АГРЕСІЇ ПРАЦІВНИКІВ МЛПЦІ

Козлова Анна Георгіївна, курсант навчально-наукового інституту підготовки кадрів громадської безпеки та психологічної служби Національної академії внутрішніх справ

Науковий керівник: начальник кафедри юридичної психології Національної академії внутрішніх справ, кандидат психологічних наук, доцент *Александров Д.О.*

Розвиток єдиного підходу до розкриття сутності поняття “агресії” передбачає необхідність виділення та розуміння різних статусів агресії: агресії як психічного стану, агресії як властивості особистості, агресії як об’єкту потреби та агресії як поведінкового прояву.

Аналіз питання про детермінацію агресивної поведінки дозволив з’ясувати найменш досліджені аспекти: по-перше, особливості ситуативної детермінанти прояву вербальної агресії особистості, а саме: (особа за статтю, що провокує агресію); по-друге, особливості індивідуально-особистісних детермінант агресивних проявів особистості в ситуації з провокацією: (статеві відмінності, особистісні властивості, особливості прагнення до самоактуалізації, особливості типів міжособистісних стосунків, особливості прийняття функцій власної вербальної агресії).

Метою дослідження є вивчення особливості взаємозв’язку та структури психологічних детермінант на вербальну агресію особистості. У зв’язку із цим виникли та вирішено наступні завдання:

1. Обґрунтування феномену психологічного насильства, його види та прояви.

2. Визначення вербальної агресії як форми психологічного насильства.

3. Визначити методологічний апарат та організація експериментального дослідження індивідуально-психологічних детермінант вербальної агресії.

4. Проведення експериментального дослідження індивідуально-психологічних детермінант вербальної агресії особистості.

Психологічне насильство – це насильство, пов’язане з тиском людини на психіку іншого через навмисні словесні образи або погрози, переслідування, залякування, які доводять постраждалого до стану

емоційної невпевненості, втрати здатності захистити себе і можуть заподіяти або заподіяли шкоду психічному здоров'ю.

Буллінг – (англ. bully — залякувати, цькувати, задирати) — прояв агресії (вербальної) з подальшим залякуванням особистості і появою можливості її повного підпорядкування собі і своїм інтересам. Така поведінка дає можливість людині самоствердитися за рахунок когось, заслужити собі загальний авторитет. Насправді задирака приховує свою неспроможність і слабкість.

Під агресією розуміється специфічна форма дій людини, що характеризується застосуванням сили відносно іншої людини або групи осіб, нанесенням фізичної або психологічної шкоди і породжується потребою самоствердження, прагненням до досягнень, а також захисту від дій, які нав'язуються особистості. На відміну від агресії, агресивність розглядається як властивість особистості, що виражається у схильності й готовності до агресивних дій у процесі реалізації власних цілей. При явній відмінності цих понять у психології агресивність і агресія є сторонами одного явища. Агресивність – це схильністю до агресивної поведінки, а агресія – поведінка, спрямована на нанесення шкоди.

Ними було взято методіку Кетелла – опитувальник Кеттелла є одним з найбільш поширених анкетних методів оцінки індивідуально-психологічних особливостей особистості як за кордоном, так і у нас в країні. Він розроблений за керівництвом Р.Б. Кеттелла і призначений для написання широкої сфери індивідуально-особистісних відносин; опитувальник діагностики агресивних та ворожих реакцій Баса-Даркі; методика діагностики ступеню задоволеності основних потреб особистості Маслоу; також ми розробили власне анкетування, яке складається з 3-х блоків (31 питання) і включає в себе всі фактори використання ненормативної лексики.

За результатами нашого дослідження виявили, що вербальна агресія і ненормативна лексика являються різними компонентами, тому можливість їх корекції (з точки зору теорій агресивності) необхідно розглядати окремо.

Індивідуально-психологічні детермінанти вживання ненормативної лексики: роздратування; підозрілість; інтелект; емоційна нестійкість; схильність до почуттів; боязкість; тривожність; низький самоконтроль.

Виходячи з когнітивної теорії Берковіца: у першопочатковому вигляді буде відбуватися реалізація потенційної «готовності до агресії». В завершеній модифікації - зовнішня реакція на негативну дію при інтерпретації його як неприємного. Корекція – можлива зі значним обмеженням.

Індивідуально-психологічні детермінанти вербальної агресії: фізична агресія; роздратування; образа; почуття провини; експресивність; радикалізм; конформізм; високий самоконтроль; потреба у безпеці.

Виходячи з соціально-когнітивного підходу (А.Бандура, Дж. Роттер) агресія – це специфічна форма соціальної поведінки, виступаючи

результатом дій засвоєваної індивідом агресивної моделі поведінки соціально значущого середовища. Корекція – можлива.

СТАВЛЕННЯ КУРСАНТІВ ДО ДІЯЛЬНОСТІ МІЛІЦІЇ ЯК ЧИННИК ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОГО ІМІДЖУ.

Дідковська Марія Володимирівна, курсант навчально-наукового інституту підготовки кадрів громадської безпеки та психологічної служби Національної академії внутрішніх справ

Науковий керівник: доцент кафедри загальної і соціальної психології навчально-наукового інституту підготовки кадрів громадської безпеки та психологічної служби Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук *Москалюк Л.М.*

Керівництво МВС України сьогодні приділяє багато уваги створенню позитивного іміджу міліції, підвищення якого обумовлює зміцнення довіри населення до органів внутрішніх справ, зростання правової свідомості громадян і готовності їх брати участь у вирішенні правоохоронних проблем.

Іноді від іміджу міліції залежить і кадрова політика, можливість залучення до міліції здібних, розвинутих кандидатів на службу з високим рівнем освіти.

Позитивний професійний імідж також сприяє створенню системи корпоративних та морально-етичних цінностей працівників міліції, прийняття яких курсантами відомчих навчальних закладів буде обумовлювати їх професійне становлення.

Дослідженню іміджу правоохоронних органів присвячені роботи В.А. Болотова, В. Бесчастного, В.Г. Королько, О.Л. Порфимович, О. Тимченка. В них розглянуті основні критерії формування іміджу правоохоронних органів, складові успіху ОВС, зв'язки міліції з громадськістю. Метою жнашої роботистала оцінка ставлення курсантів різних факультетів до діяльності міліції як чинника формування професійного іміджу.

В дослідженні взяли участь курсанти 3 курсу факультету підготовки кадрів громадської безпеки за спеціальністю «Психологія», 1 курсу факультету внутрішніх військ за спеціальністю «Психологія» та 1 курсу факультету підготовки експертів-криміналістів (по 20 осіб з кожного факультету). Опитування було проведене за розробленою нами анкетною.

Результати проведеного дослідження показали, що більшість опитаних курсантів вважає, що працівник міліції, як «носії влади», повинен мати більшу повагу серед громадян (понад 80%); що міліціонер – це покликання (понад 50%); що неприязнь громадян до працівників ОВС – це лише стереотип (майже 60%). Більше половини опитаних вважають, що більшість працівників міліції є освіченими людьми, і пишаться, що вони є майбутніми працівниками міліції. Вони також вважають, що працівникам міліції притаманні сміливість і відвага (майже 70% опитаних), впевненість

в собі (майже 80% опитаних), вміння здійснювати вплив на людей (біля 70% опитаних), гарна фізична підготовка (понад 50% опитаних).

Разом з тим, висловлюючи своє ставлення до діяльності міліції, курсанти дають і негативні оцінки. Так, наприклад вони вважають, що міліція погрузла в корупції (понад 60%); що міліція більше печеться про свої інтереси, ніж про безпеку громадян (понад 60%); що надавати допомогу міліції в розслідуванні злочинів – піддавати себе небезпеці (біля 50% опитаних); що соціальне становище працівників ОВС на дуже низькому рівні (понад 50% опитаних). Вони також відмічають у працівників міліції нечесність і хабарництво, пихатість, боязливість, шкідливі звички.

Слід відмітити, що ставлення до діяльності міліції курсантів різних факультетів суттєво відрізняється. Так, більш позитивне ставлення до діяльності міліції відмічається у курсантів факультету підготовки експертів-криміналістів, а найбільш негативні оцінки дають курсанти факультету підготовки кадрів громадської безпеки за спеціальністю «Психологія». Вони частіше за інших опитаних вважають, що міліція більше печеться про свої відомчі інтереси, ніж про безпеку громадян; що міліція погрузла в корупції; що міліція не здатна забезпечити безпеку громадян; що соціальне становище працівників ОВС на дуже низькому рівні; що працівникам міліції притаманні непрофесіоналізм, нечесність, невміння встановлювати контакт з людьми, жорстокість, пихатість, грубість, шкідливі звички.

Такі результати можна, мабуть, пояснити не тільки специфікою їх майбутньої професійної діяльності і тим, як пропагандується імідж правоохоронних органів серед них керівництвом їх факультетів, а й ситуацією невизначеності, в якій опинилися майбутні практичні психологи ОВС. Саме тому, на нашу думку, підвищувати імідж міліції варто зсередини, тобто розвивати у курсантів повагу до представників правоохоронних органів, впливати на їх самосвідомість та виховувати моральні якості, щоб вони з честю носили звання правоохоронця.

Список використаних джерел:

1. Наказ МВС України від 25 травня 2010 р. №197 «Про затвердження системи оцінки діяльності органів внутрішніх справ на основі нових критеріїв».
2. Бесчастний В. «Імідж як складова успіху правоохоронця»/ Бесчастний В., Тимченко О. – Віче, 2012, №2.
3. Воробйова І.В. Основні чинники, що впливають на престиж професії співробітника сил охорони правопорядку/ І.В. Воробйова // 36. наук. праць Харківського університету повітряних сил. – 2009. – Вип. 4(22). – С. 143 – 145.

**ОСОБЛИВОСТІ ПРАВОВОГО СТАНОВИЩА ТРАНСПОРТНИХ
ОРГАНІЗАЦІЙ В УКРАЇНІ**

Лов'як Олег Орестович, професор кафедри цивільного права і процесу Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, старший науковий співробітник

Різноманітність видів та форм транспортних підприємств, яка на сьогодні існує в Україні, обумовлена законодавчим закріпленням форм власності, способів заснування (утворення) підприємств, правових режимів майна, яке передано підприємству його засновниками.

В свою чергу, аналізуючи діюче законодавство у сфері транспорту можна виокремити певні особливості (ознаки) правового становища транспортних організацій в Україні.

Ознаки правового становища транспортних організацій в Україні:

1. Обов'язковість дотримання положень та норм транспортного законодавства як власниками транспорту так і громадянами, які користуються послугами транспорту та шляхами сполучення.

2. Наявність державного управління в галузі транспорту.

Державне управління в галузі транспорту має забезпечувати:

- своєчасне, повне та якісне задоволення потреб населення і суспільного виробництва в перевезеннях та потреб оборони України;
- захист прав громадян під час їх транспортного обслуговування;
- безпечне функціонування транспорту;
- додержання необхідних темпів і пропорцій розвитку національної транспортної системи;
- захист економічних інтересів України та законних інтересів підприємств і організацій транспорту та споживачів транспортних послуг;
- створення рівних умов для розвитку господарської діяльності підприємств транспорту;
- обмеження монополізму та розвиток конкуренції;
- координацію роботи різних видів транспорту;
- ліцензування окремих видів діяльності в галузі транспорту;
- охорону навколишнього природного середовища від шкідливого впливу транспорту.

3. Наявність законодавчого закріплення основ господарської діяльності підприємств транспорту.

Підприємства транспорту здійснюють перевезення та надання послуг на основі державних контрактів, державних замовлень і договорів на перевезення пасажирів, вантажів, багажу, пошти з урахуванням економічної ефективності провізних та переробних можливостей транспорту. Транспортне експедирування здійснюється відповідно до

законодавства Економічні відносини підприємств транспорту, що виникають у процесі перевезення, ґрунтуються на принципах взаємної вигоди, рівної та повної відповідальності.

4. Встановлення тарифів і платежів на транспорті.

Рівень тарифів на транспорті визначається відповідно до нормативних витрат на одиницю транспортної роботи, рівня рентабельності та оплати податків. Розрахунки із споживачами послуг транспорту загального користування проводяться на основі чинних тарифів у порядку, визначеному кодексами (статутами) окремих видів транспорту та іншими актами законодавства України.

5. Ліцензування окремих видів діяльності в галузі транспорту.

Ліцензування окремих видів діяльності в галузі транспорту запроваджується з метою:

- забезпечення безпеки і надійності роботи транспорту;
- обмеження монополізму та розвитку конкуренції;
- створення рівних умов для розвитку господарської діяльності підприємств транспорту.

6. Наявність майна та земель у підприємств транспорту в залежності від форм власності.

Транспортні засоби, споруди, фінансові ресурси, устаткування транспорту, шляхи сполучення, закріплені за підприємствами, об'єднаннями, установами та організаціями центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері транспорту, дорожнього господарства, туризму та інфраструктури, є загальнодержавною власністю і належать до єдиної транспортної системи. Транспортні засоби, споруди, фінансові ресурси, устаткування транспорту та дорожнього господарства, закріплені за підприємствами, установами та організаціями місцевих Рад народних депутатів, належать до комунальної власності.

7. Закріплення державних стандартів безпеки при використанні транспортних засобів.

Транспортні засоби повинні відповідати вимогам безпеки, охорони праці та екології, державним стандартам, мати відповідний сертифікат.

8. Зміст господарського функціонування організацій транспорту реалізується через їх права та обов'язки.

Підприємства транспорту зобов'язані забезпечувати:

- потреби громадян, підприємств і організацій у перевезеннях;
- обслуговування пасажирів під час довготривалих перевезень доброякісною питною водою, харчуванням, можливість задоволення інших біологічних потреб;
- якісне і своєчасне перевезення пасажирів, вантажів, багажу, пошти;
- виконання державних завдань (контрактів) щодо забезпечення потреб оборони і безпеки України;
- безпеку перевезень;
- безпечні умови перевезень;

- запобігання аваріям і нещасним випадкам, усунення причин виробничого травматизму;
- охорону навколишнього природного середовища від шкідливого впливу транспорту;
- права на пільги громадян щодо користування транспортом.

Підприємства транспорту мають право:

- визначати термін і графік перевезень;
- призначати регулярні та додаткові рейси і маршрути перевезень;
- пропонувати рівень комфорту на вибір самих пасажирів;
- вимагати від пасажирів, відправників і одержувачів вантажів виконання вимог чинних нормативних актів, що регулюють діяльність транспорту.

9. Наявність відповідальності за невиконання або неналежне виконання зобов'язань.

Підприємство транспорту, діяльність якого пов'язана з підвищеною небезпекою, несе матеріальну відповідальність за шкоду, заподіяну внаслідок загибелі або ушкодження здоров'я пасажирів під час користування транспортом, у порядку, встановленому чинним законодавством України.

Підприємства транспорту відповідають за втрату, нестачу, псування і пошкодження прийнятих для перевезення вантажу, багажу, пошти у розмірі фактичної шкоди, якщо вони не доведуть, що втрата, нестача, псування або пошкодження сталися не з їх вини. Підприємства транспорту несуть відповідальність за шкоду, заподіяну навколишньому природному середовищу, згідно з чинним законодавством України.¹

ПРАВОВА ПРИРОДА ЗОБОВ'ЯЗАННЯ ПОРУЧИТЕЛЯ

Коваленко Інна Анатоліївна, викладач кафедри цивільно-правових дисциплін навчально-наукового інституту права та психології Національної академії внутрішніх справ

Виконання договору поруки пов'язується із настанням заперечного юридичного факту, змістом якого є відсутність належного виконання зобов'язання боржником у визначений строк. Для покладення на поручителя обов'язку виконати зобов'язання за боржника (якщо такі дії складають зміст його обов'язку згідно із законом або договором поруки) наявності цього факту достатньо. У той же час для покладення на поручителя обов'язку нести цивільно-правову відповідальність за боржника у формі відшкодування збитків (шкоди) та/або сплати неустойки додатково слід встановлювати підстави притягнення боржника до цивільно-правової

¹ Див. Закон України «Про транспорт» //Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1994, № 51, ст.446.

відповідальності. При виникненні обставин, за яких боржник звільняється від виконання (неможливості виконання, прострочення кредитора), поручителя теж слід звільнити від виконання [1, с. 225].

Розглядаються два способи здійснення виконання зобов'язання поручителем: у добровільному (з власної ініціативи) та примусовому порядках. В останньому випадку виконання може відбуватися у двох формах: у безспірному порядку або із застосуванням примусу загального або господарського судів. За порушення умов договору поруки поручитель повинен нести самостійну майнову відповідальність у формі відшкодування збитків (шкоди) та/або сплати неустойки, що нараховується на суму основного боргу, вартості недопоставленого товару, невиконаних робіт, ненаданих послуг тощо.

Розглянемо правовий механізм переказання на боржника матеріальних витрат поручителя у зв'язку з виконанням договору поруки. Характерними рисами двох можливих способів такого переказання, вироблених цивілістикою, є переведення прав кредитора (суброгація) та зворотна вимога (регрес). Аналіз норм ЦК України, дозволяє стверджувати, що законодавець здійснив вибір на користь суброгації, про що свідчить чітке визначення у п.3 ч.1 ст.512 Цивільного кодексу України серед підстав заміни кредитора у зобов'язанні юридичного факту виконання обов'язку боржника поручителем та використання формулювання «перехід прав кредитора» у ч. 2 ст. 556 Цивільного кодексу України. У зв'язку з цим робимо висновок про застосування ст.ст. 514, 516-519 ЦК України при врегулюванні після поручительських відносин. Поділ правомочностей поручителя, який виконав зобов'язання, забезпечене порукою, здійснюється на два види:

1) права, що переходять до поручителя в порядку суброгації. До них віднесено, по-перше, права кредитора, що випливають із основного зобов'язання, тобто право на отримання грошової суми, сплаченої замість боржника, право на отримання виконання від боржника або його грошовий еквівалент, якщо поручитель не зацікавлений (втратив інтерес) у безпосередньому виконанні; по-друге, права, що забезпечували виконання основного зобов'язання, до яких слід віднести неустойку, заставу, притримання, завдаток (у формі рухомого майна), поруку (якщо основне зобов'язання було забезпечене кількома поручителями) і гарантію (якщо в самій гарантії передбачено, що право вимоги кредитора (бенефіціара) до гаранта може передаватися іншим особам);

2) права, не пов'язані з переходом прав кредитора до поручителя, тобто ті, що мають самостійний характер і ґрунтуються на загальних положеннях цивільного законодавства. До них слід віднести право на отримання процентів за користування чужими грошовими коштами на суму, виплачену кредитором (при забезпеченні грошових зобов'язань) та право застосувати до боржника заходи цивільно-правової відповідальності у формі відшкодування збитків (шкоди) та/або стягнення

неустойки [2, с.16].

Існуючі концепції, що стосуються зобов'язання поручителя, акцентовані переважно на двох теоріях «відповідальності». Перша з яких пояснює правову природу зобов'язання поручителя як власне відповідальність поручителя, а інша – як відповідальність поручителя за дії боржника. Можливо, позиції вчених зумовлені науковими напрацюваннями провідних цивілістів дореволюційного та недалекого минулого, таких як І.Б.Новицький, О. С. Иоффе, Д. І. Мейєр, Г. Ф. Шершеневич та інші. Ще однією підставою трактувати зобов'язання поручителя в якості відповідальності є норма абз. 2 ч. 1 ст. 553 ЦК України, яка зазначає, що поручитель відповідає перед кредитором за порушення зобов'язання боржником. Серед сучасних учених такої позиції дотримуються, зокрема, В.А. Белов та М. Андріанов. У теорії цивільного права погляди науковців відносно теорії «відповідальності» розділилися на дві позиції. Відповідно до першої зобов'язання поручителя носить характер відповідальності у вузькому розумінні (поручитель приймає на себе зобов'язання відповідати за невиконання або неналежне виконання боржником забезпеченого зобов'язання шляхом відшкодування збитків, сплати неустойки, а за грошовим зобов'язанням також – сплати процентів за користування грошовими коштами). Цей вид відповідальності в літературі називають компенсаційним. До науковців, які підтримують дану позицію, зокрема, належать І. В. Спасибо-Фатєєва, І. Б. Новицький, П. М. Федосєєв тощо [3, с. 227]. Варто зазначити, що відповідальність у такому вигляді носить виключно компенсаційний характер, що, з одного боку, сприяє цивільному обороту, поживляючи його, а з іншого – не враховує інтереси конкретного кредитора. Так, кредиторів може бути важливе реальне виконання, а не майнове надання поручителя. Наприклад, невиконання відомим рекламним агентством свого обов'язку за договором щодо проведення рекламної кампанії призвело до того, що кредитор не вийшов на відповідний ринок товарів або він у судовому порядку визнаний банкрутом тощо. У цьому разі заміна обов'язку проведення рекламної кампанії грошовою компенсацією не відповідає інтересам кредитора. Крім того, у наведеному прикладі, що дуже важливо, практично неможливо визначити розмір шкоди, яка була заподіяна кредиторів у зв'язку з невиконанням зобов'язання основним боржником. Якщо реальні збитки можливо обчислити, то доходи, які могли б надійти в разі вдало проведеної рекламної кампанії, встановити однозначно не зможемо. Звідси, відшкодуванню підлягатимуть лише реально завдані збитки, а щодо майбутніх доходів, то згідно з ч. 2 ст. 623 ЦК України їх розмір у певних випадках просто неможливо буде встановити з об'єктивних причин. Навряд чи інтереси кредитора задовольнить отримання лише компенсації в розмірі реально завданих збитків. Даний вид відповідальності «просто ідеальний», коли забезпечуються грошові зобов'язання, адже кредиторів не має різниці, хто виплатить йому відповідну суму. Але коли мова заходить про виконання робіт, надання

послуг, то цей вид відповідальності потрібно застосовувати дуже обережно, оскільки це не завжди є в інтересах кредитора. Другий різновид концепції відповідальності ґрунтується на тому, що зобов'язання поручителя носить характер відповідальності, яка за своєю суттю тотожна зобов'язку, прийнятого на себе боржником за основним зобов'язанням (широке розуміння). Цей вид відповідальності можна назвати заміновальним, а отже виникає так звана заміновальна форма поруки.

Необхідно зазначити, що широке розуміння концепції «відповідальності» має суттєвий недолік. Як відомо, зобов'язання вважається належним чином виконаним, якщо дотримується умова строку. Якщо ж зобов'язання за основним договором не виконане в належний строк, то можна вести мову про порушення зобов'язання у формі прострочення. Це і буде підставою для пред'явлення вимоги кредитора до поручителя про виконання зобов'язання в натурі, за умови, що це з об'єктивних причин можливо та передбачено договором поруки. Але немає жодних підстав виключати ситуацію, коли реальне виконання зобов'язання після спливу певного строку втрачає інтерес для кредитора (зобов'язання доставити подарунок на день народження, ялинку до 31 грудня тощо).

Список використаних джерел:

1. Лаврінченко І.А. Правова природа зобов'язання поручителя за договором поруки // Часопис Київського університету права. – 2009. - № 4. – С. 225-229.
2. Михальнюк О.В. Цивільно-правове регулювання поруки. – Автореф. дис. канд. юрид. наук. – Київський національний університет імені Тараса Шевченка. – К., 2006. – 21 с.
3. Лаврінченко І.А. Правова природа зобов'язання поручителя за договором поруки // Часопис Київського університету права. – 2009. - № 4. – С. 225-229.

ПРАВОВИЙ ЗАХИСТ ДІТЕЙ В УКРАЇНІ

Лов'як Світлана Сергіївна, старший науковий співробітник відділу організації науково-дослідної роботи Національної академії внутрішніх справ

Правовий захист дітей в Україні регулюється законодавством України і передбачає наступне:

- розголошення чи публікація будь-якої інформації про дитину, що може заподіяти їй шкоду, без згоди законного представника дитини забороняється. Крім того, законодавством України передбачено, що посадові особи та працівники, які здійснюють заходи із попередження насильства в сім'ї, інші заходи із захисту прав дитини або родини не можуть розголошувати відомості про особисте та сімейне життя, що стали їм відомі у зв'язку з виконанням їх службових обов'язків.

- відповідно до законодавства забороняються будь-які види експлуатації батьками своєї дитини. Забороняються фізичні покарання дитини батьками, а також застосування ними інших видів покарань, які принижують людську гідність дитини (ст.150 Сімейного кодексу України).

З 2005 р. в Україні ведеться статистичний облік щодо випадків насильства в сім'ї, в т.ч. і по відношенню до дітей. Такі сім'ї беруться на облік, винні притягуються до адміністративної і кримінальної відповідальності, потерпілим надається допомога. З 2006 року в Україні розпочалася масштабна інформаційна кампанія щодо протидії жорсткому поводженню з дітьми та насильства в сім'ї, навчання фахівців служб у справах дітей, центрів соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді, управлінь у справах сім'ї та молоді, розробки реабілітаційних програм роботи з особами, які зазнали насильства в сім'ї. Система заходів з попередження насильства в сім'ї передбачає також притягнення до відповідальності осіб, винних у вчиненні насильства. Вчинення насильства в сім'ї, а також невиконання захисного припису карається штрафом або виправними роботами, а у разі, якщо цих заходів недостатньо, застосовується адміністративний арешт. Коли ж насильство в сім'ї має ознаки злочину, застосовується кримінальна відповідальність.

Відповідно до Цивільного кодексу України (стаття 242) батьки (усиновителі) є законними представниками своїх дітей. Вони мають право звертатися до суду, органів державної влади, органів місцевого самоврядування та громадських організацій за захистом прав та інтересів дитини, а також непрацездатних сина або дочки як їх законні представники без спеціальних на те повноважень. Проте, в Україні ще досить поширеним явищем є відсутність належного батьківського піклування, яке зумовлено комплексом соціально-економічних, морально-етичних та психологічних причин: бідність, наркотична або алкогольна залежність, безробіття, трудова міграція, смерть або хвороба одного із членів сім'ї тощо.

Стаття 11 Закону України «Про охорону дитинства» закріплює, що предметом основної турботи та основним обов'язком батьків є забезпечення інтересів своєї дитини. Законодавством закріплені обов'язки батьків щодо виховання та розвитку дитини:

- виховувати дитину в дусі поваги до прав та свобод інших людей, любові до своєї сім'ї і родини, свого народу, своєї Батьківщини;
- піклуватися про здоров'я дитини, її фізичний, духовний та моральний розвиток;
- забезпечити здобуття дитиною повної загальної середньої освіти, готувати її до самостійного життя;
- поважати дитину;
- забороняються будь-які види експлуатації батьками своєї дитини;
- забороняються фізичні покарання дитини батьками, а також застосування ними інших видів покарань, які принижують людську гідність дитини.

У контексті правового захисту дітей в Україні важливу роль відіграє розвиток ювенальної юстиції. Під ювенальною юстицією зазвичай розуміють спеціальну систему правосуддя для неповнолітніх, орієнтовану, насамперед, на профілактику правопорушень і реабілітаційну роботу з

дітьми та підлітками, які порушили закон, на захист законних інтересів неповнолітніх у цивільному і кримінальному судочинствах.

У зв'язку з цим, Указом Президента України від 24 травня 2011 року № 597 схвалено Концепцію розвитку кримінальної юстиції щодо неповнолітніх в Україні, та відповідно до ст. 2 вищевказаного Указу Президента України Кабінетом Міністрів України від 12.10.2011 № 1039-р затверджено план заходів щодо реалізації Концепції розвитку кримінальної юстиції щодо неповнолітніх в Україні.

Реалізація цієї Концепції має забезпечити створення в Україні повноцінної системи кримінальної юстиції щодо неповнолітніх, спроможної забезпечити законність, обґрунтованість та ефективність кожного рішення щодо дитини, яка потрапила у конфлікт із законом, пов'язаного з її перевихованням та подальшою соціальною підтримкою, а також надати змогу сформувати у громадськості розуміння важливості питання особливого захисту прав і інтересів дітей, зменшити рівень дитячої злочинності.

Концепція розвитку кримінальної юстиції щодо неповнолітніх в Україні не передбачає будь-якого втручання у сферу взаємовідносин між батьками та дітьми, жодним чином не принижує ролі батьків і не обмежує їх право на визначення пріоритетів у вихованні дитини, на самостійне вирішення питань сімейного життя, а тому й не може нести загрозу основам сім'ї та сімейного виховання. Політика держави навпаки спрямована на підвищення авторитету та цінностей сімейних і родинних зв'язків, виховання у дітей поваги до батьків, дорослих, старшого покоління.

ЗАХИСТ ПРАВА ВЛАСНОСТІ

Колесник Вадим Олегович, курсант навчально-наукового інституту підготовки кадрів кримінальної міліції Національної академії внутрішніх справ

Науковий керівник: професор кафедри цивільного права і процесу Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, доцент Демиденко Н.В.

Актуальність питань, пов'язаних із захистом права приватної власності в Україні, пов'язана з неврегульованістю та прогалинами у законодавстві, що мають регламентувати ці відносини. Це викликає безліч проблем та негативних явищ у економічному та соціальному житті, серед яких, наприклад, відсутність ринку землі, незаконна приватизація тощо. В країнах із розвинутою ринковою економікою земля є одним із найважливіших об'єктів приватної власності, вирішення цього питання є тією віхою, від якої значною мірою залежить розвиток економіки України. З точки зору практичного забезпечення здійснення права власності та його

захисту головна роль відводиться цивільному праву та цивільно-правовим засобам захисту права власності.

Цивільно-правовий захист права власності здійснюється своїми особливими методами відмінними від кримінального та адміністративного права. Такою специфічною метою є прагнення відновити порушені права, попередній майновий стан особи, права якої порушено. Тим самим норми цивільного права покликані відновити порушене право власності, а також ліквідувати наслідки такого порушення та відшкодувати збитки, заподіяні інтересам власника.

Слід відрізнити охорону права власності і захист права власності. Охороною права власності слід вважати сукупність правових норм, які регулюють відношення власності з метою забезпечення нормального їх розвитку. Захист права власності – це сукупність правових засобів, які застосовуються в зв'язку з порушенням права власності і які направлені на відновлення та захист майнових інтересів їх носіїв. Норми цивільного права насамперед забезпечують регулювання й охорону цих відносин за нормальних умов використання власником приналежного йому майна без порушення його правомочностей, а також без обмеження прав і інтересів інших осіб.

Цивільно-правові засоби захисту цивільних прав досить неоднорідні за своїм змістом та умовами застосування.

В літературі висловлюються досить різні погляди на класифікацію засобів (способів) захисту права власності. Але найпоширенішим є поділ цивільно-правових засобів захисту права власності на речово-правові і зобов'язально-правові. Цей поділ довів свою доцільність багатовіковим існуванням, адже він був відомий ще римському приватному праву.

Речово-правові засоби захисту спрямовані на захист суб'єктивного права власності як абсолютного цивільного права громадян чи організацій, які на момент порушення права не перебувають у договірних чи інших зобов'язальних відносинах з порушником. До них відносять віндикаційний та негаторний позов.

Зобов'язально-правові способи захисту мають на меті захист інтересів власника як учасника зобов'язальних відносин. Це: 1) способи захисту права власності в договірних відносинах (відшкодування збитків, заподіяних невиконанням чи неналежним виконанням договору; повернення речей, наданих у користування за договором); 2) способи захисту права власності в деліктних зобов'язаннях; 3) повернення безпідставно отриманого чи збереженого майна.

Оскільки цивільне законодавство передбачає можливість захисту від дій, що порушують право власності, не лише з боку суб'єктів цивільного, але й публічного права (наприклад, при визнанні недійсним правового акту органу державної влади), очевидно, логічним буде вести мову не лише про "зобов'язально-правові засоби захисту", а взагалі про "інші засоби захисту права власності". Останні застосовуються як при порушенні зобов'язань, так і в усіх інших випадках порушення права власності.

Недоліком терміна "інші засоби права власності" є те, що він не несе в собі змістовного навантаження, характеризуючи лише засоби захисту, котрі належать до цієї групи, як "такі, що не є речовими". У зв'язку з цим доцільним здається використання ідеї римського права про поділ позовів на "actio in rem" (позов щодо речі або "речовий позов") та "actio in personam" (позов щодо особи або "персональний позов") [2, с.339 – 340].

Поділ засобів захисту права власності на "речові" та "персональні" є виправданим з тих міркувань, що, по-перше віддзеркалює провідне значення наявності речі, яка є предметом позову, або особи, до якої можна подати позов, а, по-друге, дозволяє об'єднати в цих категоріях усі можливі варіанти цивільно-правового захисту права власності.

Крім того, постає питання про доцільність виокремлення цивільно-правових засобів захисту права власності, які самі по собі не належать ні до речово-правових, ні до персональних (зобов'язально-правових тощо) позовів і випливають з різних інститутів цивільного права. Такими, наприклад, є правила про захист майнових прав власника, визнаного в установленому порядку безвісно відсутнім або померлим, у разі його неявки, про захист інтересів сторін у разі визнання правочину недійсним тощо [1, с.221].

Захист цивільних прав не вичерпується переліченими засобами. Він може здійснюватися й іншими засобами, передбаченими спеціальними нормами, які враховують особливості тих чи інших цивільних відносин. Значне місце в Цивільному кодексі України посідають норми, які передбачають гарантії захисту права власності. В основному це цивільно-правові норми, які мають бути підставою для подальшого вдосконалення саме цивільно-правового захисту права власності.

АЛІМЕНТНІ ЗОБОВ'ЯЗАННЯ БАТЬКІВ ТА ДІТЕЙ

Крикунов Ігор Русланович, курсант навчально-наукового інституту підготовки кадрів кримінальної міліції Національної академії внутрішніх справ

Науковий керівник: доцент кафедри цивільного права і процесу Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, доцент *Пилипенко С.А.*

Сім'я у всіх країнах та у всіх народів є основним осередком суспільства. Сім'я в сучасному громадянському суспільстві виконує цілий ряд функцій, однією з них є функція добування засобів існування для членів сім'ї. Пов'язані з виконанням цієї функції аліментні відносини мають важливий характер на теперішньому етапі соціально-економічного розвитку, особливо це стосується утримання батьками своїх неповнолітніх дітей.

У зв'язку з прийняттям Сімейного кодексу України глибокого наукового аналізу потребують законодавчі новели в регулюванні

аліментних відносин. Особливо це стосується визначення розміру аліментів, зокрема на неповнолітніх дітей, порядку виконання аліментних обов'язків.

Саме цією темою займалися такі науковці, як: М.В. Антокольська, В.І. Бошко, Я.Р. Веберс, О.П. Віхрова, Н.М. Єршової, І.В. Жилінкова, О.М. Калітенко, Ю.А. Корольов, Л.П. Короткова, М.С. Малєїн, В.Ф. Маслова, Г.К. Матвєєв, О.М. Нечаєва, В.П. Нікітіна, Л.І. Пацева, О.Й. Пергамент, З.А. Підпригора, З.В. Ромовська, В.О. Рясенцев, П.І. Ссдугін, Ю.С. Червоний, Г.Ф. Шершенєвич, В.П. Юрасов, В.Ф. Яковлев та інші.

Аліментами (від лат. «alimentum» — годування, утримання) називається грошове утримання у розмірі, встановленому законом, яке у визначених законом випадках одні особи зобов'язані надавати іншим (внаслідок непрацездатності, шлюбу, батьківства) у зв'язку з діючими між ними шлюбними або сімейними відносинами. Те утримання, яке надається не в силу юридичного обов'язку, а на підставі моральних норм, не буде вважатись аліментами.

Наявна правова база, яка закріплює обов'язок батьків утримувати своїх дітей до досягнення ними повноліття, створила широкі можливості для захисту кореспондуючого права дитини на утримання від батьків. Зазначені вимоги містить ч.2 ст.51 Конституції України, згідно якої батьки зобов'язані утримувати своїх дітей до досягнення ними повноліття. Це положення відтворено у ст.180 Сімейного кодексу України. Відповідні норми передбачені також міжнародними правовими актами, згода на обов'язковість яких надана в установленому порядку.

Утримання батьків дітьми є відповідною компенсацією за утримання і турботу, надану батьками дитині. В нормальних умовах діти добровільно допомагають своїм непрацездатним батькам і турбуються про них.

Сімейний кодекс встановлює взаємний обов'язок подружжя, дітей і батьків щодо утримання один одного: батьки зобов'язані утримувати своїх неповнолітніх дітей, а працездатні повнолітні діти зобов'язані утримувати своїх непрацездатних батьків, що потребують допомоги, і піклуватися про них. Найчастіше батьки самостійно визначають розмір, порядок і форму надання утримання своїм неповнолітнім дітям. Однак, якщо подружжя життя не склалося, аліменти на утримання зазвичай присуджуються судом. Проте, безсумнівно, неможливо змусити дорослих повнолітніх дітей любити і поважати своїх батьків. Любов, доброта, порядність, чесність є етичними поняттями, а не юридичними. Разом з тим слід пам'ятати, що однією з основних цілей регулювання сімейних відносин, відповідно до частини другої статті 1 Сімейного кодексу України, є утвердження почуття обов'язку перед батьками.

Однак, життя показує, що не всі свідомо відносяться до виконання своїх обов'язків і існують випадки, коли один з членів сім'ї умисно не бажає допомагати іншому, коли той потребує матеріальної допомоги. У зв'язку з цим виникло таке поняття, як – ухилення від сплати аліментів.

Ухиленням від сплати аліментів слід вважати дії або бездіяльність винної особи, спрямовані на невиконання рішення суду про стягнення з неї на користь стягувача визначеної суми аліментів. Вони можуть виразитись як у прямій відмові від сплати встановлених судом аліментів, так і в інших діях (бездіяльності), які фактично унеможливають виконання вказаного обов'язку (приховуванні заробітку (доходу), що підлягає обліку при відрахуванні аліментів, зміні місця роботи чи місця проживання з неподанням відповідної заяви про необхідність стягування аліментів тощо).

За даними минулого року, відповідно до Закону України "Про державний бюджет України на 2012 рік", прожитковий мінімум для дітей до 6 років становить 893 гривні, для дітей від 6 до 18 років – 1112 гривень. Таким чином, з 1 січня 2012 року по 1 квітня 2012 року мінімальний розмір аліментів складає: для дітей до 6 років – 297 гривень 90 копійок ($893 \text{ грн} \times 30 \% = 297,90 \text{ грн.}$), а для дітей від 6 до 18 років – 333 гривні 60 копійок ($1112 \text{ грн} \times 30 \% = 333,60 \text{ грн.}$). У разі неможливості стягнення аліментів із заробітної плати чи інших доходів боржника протягом трьох місяців підряд, якщо боржник не працює і не одержує доходів, стягнення звертається на майно боржника.

Однією з яскравих новел є відповідальність у вигляді неустойки за прострочення сплати аліментів. Одержувач аліментів має право на стягнення неустойки (пені) у розмірі 1% від суми несплачених аліментів за кожен день прострочення. Закон звільняє від сплати неустойки платника аліментів, який є неповнолітнім.

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ЗАСТОСУВАННЯ МІЖНАРОДНОГО ЗАКОНОДАВСТВА В ДОГОВОРАХ МІЖНАРОДНОЇ КУПІВЛІ- ПРОДАЖУ ТОВАРІВ

Лиходід Ігор Юрійович, студент навчально-наукового інституту права та психології Національної академії внутрішніх справ
магістрант 2-го курсу ННПП НАВС

Науковий керівник: професор кафедри цивільно-правових дисциплін наукового інституту права та психології Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, доцент *Плахотнюк Н.В.*

Актуальність теми дослідження обумовлена тим, що питання визначення права, компетентного регулювати зовнішньоторговельні договори, набувають сьогодні дедалі більшої ваги, за умов стрімкого розвитку міжнародних економічних відносин, зростання обсягів зовнішньої торгівлі, інтенсифікації міжнародної науково-технічної кооперації тощо. Збільшення кількості зовнішньоекономічних контрактів, що укладаються приватними особами, які належать до різних держав, диверсифікація зовнішньоторговельних стосунків – все це зумовлює увагу юристів-практиків до проблем пошуку належного закону, що підлягає застосуванню до вказаних правовідносин з іноземним елементом. Вказані питання,

звичайно, є актуальними й для української науки міжнародного приватного права та законодавства України у цій галузі [1].

В сучасному українському та міжнародному суспільстві одним з найголовніших факторів, що впливає на рівень світового прогресу та розвиток економіки всіх країн, є міжнародна торгівля, в якій провідне місце займають договори міжнародної купівлі-продажу товарів. В світі існує більше ніж 200 країн, та кожна з них претендує на власне місце на світовому ринку і включаючись в систему міжнародних економічних відносин, в умовах інтенсивного формування глобалізаційних та інтеграційних процесів, українські підприємці мають враховувати сучасні тенденції світового розвитку.

Зовнішньоекономічна діяльність завжди була і залишається складовою розвитку українського суспільства, незважаючи на зміни в політичній ситуації, економічному становищі та правовому середовищі країни. А отже, питання визначення права, компетентного регулювати зовнішньоторговельні договори, набуває сьогодні дедалі більшої ваги, за умов стрімкого розвитку міжнародних економічних відносин, зростання обсягів зовнішньої торгівлі, інтенсифікації міжнародної науково-технічної кооперації тощо. Збільшення кількості зовнішньоекономічних контрактів, що укладаються приватними особами, які належать до різних держав, диверсифікація зовнішньоторговельних стосунків – все це зумовлює увагу юристів-практиків до проблем пошуку належного закону, що підлягає застосуванню до вказаних правовідносин з іноземним елементом.

Відомо, що при виникненні протиріч або спорів зі вказаних договорів або у зв'язку з ними чи не в першу чергу виникає питання про те, правом якої країни належить керуватися при розв'язанні таких суперечок. З цього приводу справедливо зазначалося, що в умовах міжнародного цивільного й торговельного обігу колізійне питання неодмінно ставиться у будь-яких правовідносинах з іноземним елементом, оскільки в даній галузі не досягнута уніфікованість законів різних країн. Саме в таких випадках може виникнути колізія – це така правова ситуація, в якій приватноправове відношення внаслідок наявності в ньому іноземного елемента підпадає під чинність двох чи більше національних правових систем. Тобто в ситуаціях, коли відношення характеризуються проявом юридичного зв'язку з двома чи декількома правопорядками, кожний з яких може бути застосованим для врегулювання даного суспільного відношення. При чому у приписав відповідних систем права можуть міститися такі значні розбіжності, що юридичні наслідки застосування того чи іншого правопорядку можуть виявитися протилежними.

Потреба застосування колізійного методу може виникати як у випадку неідентичності законодавства різних правових систем з одного і того ж питання, так і у випадку їх схожості. Для винесення рішення на основі законодавства певної держави суд повинен, насамперед, зробити вибір між законодавством цих держав, тобто звернутися до колізійної норми. Колізійний метод застосовується також за відсутності міжнародної

уніфікації матеріально-правових норм із певного питання [2].

Цей метод покликаний розв'язувати проблеми, які виникають у зовнішньоекономічних відносинах. Їх вирішення здійснюється різними способами. Наприклад, через застосування уніфікованих матеріально-правових норм міжнародних договорів чи звичаїв; “переборення” колізії, тобто тимчасове її подолання стосовно конкретних випадків правозастосовчої діяльності, яка може виявлятися в офіційному чи неофіційному тлумаченні права. Але найчастіше для вирішення колізійної проблеми застосовують саме колізійні норми, тобто норми права (національного чи міжнародного), що визначають законодавство тієї правової системи, яке необхідно застосувати до певного відношення. Тому метод, за допомогою якого врегульовуються колізії через застосування колізійних норм, і отримав назву колізійного.

Ідея надання сторонам зовнішньоторговельного договору свободи вибору права, що підлягає застосуванню до цього договору, не є новою (заввичай виникнення концепції автономії волі пов'язують з працями французького юриста Ш.Дюмулена (XVI ст.), який, зокрема, зазначав, що воля сторін щодо вибору застосовуваного права може бути не тільки чітко висловленою, але й такою, яка випливає з обставин справи [3, с. 66].

Інститут автономії волі, щодо природи та функцій якого у доктрині висловлюються досить неоднозначні погляди, отримав закріплення в усіх сучасних кодифікаціях міжнародного приватного права, причому сфера його застосування дедалі поширюється, що обумовлено практичною необхідністю лібералізації колізійного регулювання, встановлення гнучких колізійних прив'язок, підпорядкування правовідносин тому правопорядку, застосування якого відповідає намірам сторін угоди.

Список використаних джерел:

1. Кисіль В. І. Право, що застосовується до зовнішньоторговельних договорів: тенденції розвитку законодавчого регулювання // Юридичний журнал. — 2004. — №2. — <http://justinian.com.ua/article.php?id=1020/>.
2. Міжнародне приватне право: Навч. посібник / За ред. В. М. Гайворонського, В. П. Жушмана - К.: Юрінком Інтер, 2007. — 368 с.
3. Kalensky P. Trends of Private International Law. — Prague, 1971. — P. 66-67.

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ РОЗРАХУНКІВ У ЗОБОВ'ЯЗАЛЬНИХ ПРАВОВІДНОСИНАХ

Патентна Наталія Степанівна, студент навчально-наукового інституту права та психології Національної академії внутрішніх справ
магістрант 2-го курсу ННПП НАВС

Науковий керівник: викладач кафедри цивільно-правових дисциплін наукового інституту права та психології Національної академії внутрішніх справ **Коваленко І.А.**

Розрахункові відносини в Україні так як і національна економіка України знаходиться на етапі становлення. Саме тому, як раз зараз

необхідно задати правильні основи розрахункових відносин, вибрати правильні шляхи їх розвитку і привести у відповідність до нових умов розвитку і життя нормативно-правову базу.

В умовах ринкового господарювання, виникнення підприємств різних форм власності в здійсненні розрахунків усунуто зайву централізацію, регламентацію, уніфіковано порядок їх здійснення. Однак, здійснюючи розрахунки, як підприємства, так і кредитні установи зобов'язані суворо дотримуватись чинних законодавчих актів, банківських правил, сприяти прискоренню платежів та зміцненню розрахункової дисципліни.

В сучасних умовах гроші є невід'ємним атрибутом господарського життя. Тому всі угоди, які пов'язані з поставкою матеріальних цінностей і наданням послуг, завершуються грошовими розрахунками. Останні можуть приймати, як готівкову, так і безготівкову форму розрахунку.

Організація грошових розрахунків з використанням безготівкових грошей є більш переважливою, на відміну від розрахунків із застосуванням готівкових грошей, оскільки в першому випадку досягається значна економія на "издержках обращения".

Широкому застосуванню безготівкових розрахунків сприяє розгалужена гілка банків, а також зацікавленість держави в їх розвитку.

Таким чином безготівкові розрахунки - це грошові розрахунки шляхом запису по рахункам в банках, коли гроші списуються з рахунку платника і зараховуються на рахунок отримувача. Безготівкові розрахунки в господарстві організовані по визначеній системі, під якою розуміють сукупність принципів організації безготівкових розрахунків, вимог, що застосовуються до їх організації, визначених певними умовами господарювання, а також форм і способів розрахунків і пов'язаного з ними обігу документів. [3]

Безготівкові розрахунки - розрахунки, що проводяться без готівки, тобто в сфері безготівкового грошового обігу [1]. Безготівкові розрахунки здійснюються за двома грошовими потоками. Це по-перше, надходження грошових коштів на рахунок; по-друге, витрачання коштів з рахунку.

У сучасних умовах використовуються такі основні форми безготівкових розрахунків: платіжне доручення; платіжні вимоги - доручення; чеки; акредитив; платіжні вимоги; векселя; інкасові доручення (розпорядження).

Форми безготівкових розрахунків розрізняють залежно від характеру і змісту відповідних розрахункових документів. [2]

Народногосподарське значення безготівкових розрахунків полягає у прискоренні обігу грошових і фінансових коштів, забезпеченні в максимальному короткій час грошової компенсації виробникам-власникам поставленої продукції, виконаних робіт і наданих послуг.

Щодо нормативної бази, яка регламентує розрахункові відносини, то слід зазначити, що вона не є досить розгалуженою. Це в першу чергу Закон України «Про підприємства в Україні»; Закон України «Про банки і

банківську діяльність»; Інструкції Національного Банку України «Про безготівкові розрахунки в господарському обороті України», «Про порядок ведення касових операцій у народному господарстві України», «Про організацію роботи з готівкового обігу установами банків України» тощо. Питання розрахунків регламентується окремими листами Національного Банку України та низкою інших нормативно-правових актів.

Я вважаю, що законодавство у даній сфері потребує більшої деталізації, точності та регулярного оновлення.

Отже, питання розрахункових документів, є досить актуальним на сьогоднішній час. Воно є дуже важливим для розвитку національної економіки, і потребує більш чіткої законодавчої регламентації. На мою думку в законодавстві треба більше уваги приділяти таким формам безготівкових розрахунків як чеки, акредитиви і векселі, не оминаючи при цьому і готівкові розрахунки.

Стабільність фінансової системи України і національної економіки безпосередньо пов'язана зі стабільністю розрахункової системи, тобто з наявністю надійного механізму платежів, що дозволяють безперебійно здійснювати розрахункові операції.

Список використаної літератури:

1. Господарський Кодекс України // Відомості Верховної Ради. – 2003. - №18. – ст. 144.
2. Пивіський Кодекс України – К.: Піккола 2003 – 384 с
3. Закон України "Про банки і банківську діяльність" (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2001, N 5-6, ст.30).

СУБ'ЄКТНИЙ СКЛАД ВИКОНАННЯ ЗВОРОТНОГО ЗОБОВ'ЯЗАННЯ

Куріньовська Людмила Анатоліївна, здобувач кафедри цивільного права і процесу Національної академії внутрішніх справ

Відносно суб'єктного складу виконання зворотних зобов'язань то слід зазначити, що визначальною ознакою, що характеризує суб'єктів зворотного зобов'язання, які відповідно до ч. 1 ст. 510 ЦК України слід іменувати сторонами між якими обов'язково існує правовий зв'язок, на основі власне якого, ми можемо встановити прив'язку сторін до конкретного зворотного зобов'язання.

Цей правовий зв'язок полягає в обов'язку боржника вчинити на користь кредитора певну дію(відшкодувати вартість всього (гроші інше майно), що було передано кредитором під час виконання обов'язку в основному зобов'язанні).

Тому, слід погодитися з думкою О.В. Дзери, що коли говорять про суб'єктів виконання зобов'язання, в багатьох випадках мають на увазі саме кредитора і боржника, між якими зазвичай відбувається реалізація прав та виконання обов'язків, що випливають із зобов'язання[1, с. 661].

Т.В. Боднар визначаючи суб'єктів виконання зобов'язання зазначав,

що визначаючи суб'єктів виконання зобов'язання ми розуміємо не лише сторін зобов'язання (як суб'єктів зобов'язального правовідношення), але й інших осіб, участь яких у зобов'язанні (шляхом його виконання і прийняття виконання) обумовлена договором, законом або впливає із суті зобов'язання чи звичаїв ділового обороту, з метою забезпечення адекватного правового закріплення їх ролі у виконанні зобов'язання [2, с.28].

Отже, можемо зробити висновок, що одним з елементів належного виконання зворотного зобов'язання є його виконання належними сторонами. Вказана позиція підтверджується ч. 1 ст. 527 ЦК України де зазначено, що боржник зобов'язаний виконати свій обов'язок, а кредитор - прийняти виконання особисто, якщо інше не встановлено договором або законом, не впливає із суті зобов'язання чи звичаїв ділового обороту особисте виконання обов'язку боржником і особисте прийняття виконання кредитором визнані загальним правилом виконання зобов'язання.

При цьому слід звернути увагу, що в основному зворотні зобов'язання передбачають їх виконання однією стороною, але є випадки коли таке виконання передбачає наявність декількох боржників (ст. 124 ЦК України «Відповідальність учасників повного товариства за його зобов'язаннями» та ст. 544 ЦК України «Виконання за цінним папером»). На підтвердження сказаному приведемо положення с. 54 ЦК України в якій зазначається, що боржник, який виконав солідарний обов'язок, має право на зворотну вимогу (регрес) до кожного з решти солідарних боржників у рівній частці, якщо інше не встановлено договором або законом, за вирахуванням частки, яка припадає на нього. Якщо один із солідарних боржників не сплатив частку, належну солідарному боржникові, який у повному обсязі виконав солідарний обов'язок, несплачене припадає на кожного з решти солідарних боржників у рівній частці. У вказаних випадках йдеться про зобов'язання з множинністю суб'єктного складу.

Список використаних джерел:

1. Цивільне право України: Підручник: У 2-х кн. / О.В. Дзера (керівник авт. кол.), Д.В. Боброва, А.С. Довгерт та ін.; За ред. О.В. Дзери, Н.С. Кузнецової. ... Кн. 1 – 720 с.
2. Боднар Т. В. Суб'єкти виконання договірної зобов'язання // Підприємництво, господарство і право. – 2004. – № 6. – С. 28–31.

ЩОДО ДОГОВІРНОЇ ПРИРОДИ НОВАЦІЙ В ЦИВІЛЬНОМУ ПРАВІ УКРАЇНИ

Падун Євген Володимирович, здобувач кафедри цивільного права і процесу Національної академії в внутрішніх справах

Такий договір (новація) за своєю правовою природою є консенсуальним, так як припинення похідного зобов'язання пов'язано з моментом досягнення сторонами угоди про його заміну новим

зобов'язанням. Цей висновок впливає з буквального тлумачення норми ч. 2 ст. 604 ЦК України.

Крім того, природа новації полягає в заміні похідного зобов'язання, що існувало між сторонами раніше, іншим зобов'язанням з одночасним припиненням похідного. Таким чином, похідне зобов'язання припиняється одночасно з виникненням нового, тобто у момент досягнення сторонами домовленості про заміну похідного зобов'язання, що існувало між ними, іншим зобов'язанням між тими ж особами, але з іншим предметом або способом виконання.

Договір про заміну похідного зобов'язання іншим зобов'язанням, передбачає інший предмет або спосіб виконання, характеризується як двосторонній, так як у кожній зі сторін за таким договором є права і обов'язки.

Під час укладання договору про заміну похідного зобов'язання іншим зобов'язанням, боржник звільняється від обов'язку за похідним зобов'язанням. Еквівалентом боргу за похідним зобов'язанням є борг в новаційному зобов'язанні, який боржник зобов'язується виконати. Такий підхід надає відносно кредитор і боржника безоплатний характер. Що в свою чергу дозволяє кваліфікувати новацію як безоплатний договір.

Істотними умовами новаційного договору є: 1) предмет; 2) умови, встановлені в ч. 2 ст. 604 ЦК України; 3) умови, щодо яких за заявою однієї зі сторін повинна бути досягнута домовленість.

Предметом новації, як договору, є дії сторін, спрямовані на заміну похідного зобов'язання, що існувало між ними, іншим зобов'язанням. За всіма істотними умовами має бути досягнуто згоди сторін, причому ця згода повинна бути явно визначеною. Останнє означає, що сторони повинні недвозначно вказати, яке зобов'язання має припинитися, а яке виникнути замість припиненого [3, с. 32].

Під час виникнення новаційного зобов'язання сторони повинні його ідентифікувати на основі: підстави виникнення, предмета, змісту. З іншого боку, обов'язковому узгодженню підлягає новаційне зобов'язання. Останнє також має передбачати умови, що дозволяють ідентифікувати його серед інших зобов'язань і визнавати дійсним.

Як було зазначено, укладання договору про заміну похідного зобов'язання іншим зобов'язанням, передбачає інший предмет чи спосіб виконання та передбачає два варіанти юридичних наслідків: 1) між сторонами припиняється похідне зобов'язання; 2) між тими ж особами виникає інше зобов'язання. Тобто виникнення нового зобов'язання між сторонами відбувається за домовленістю сторін, тобто сторони за обопільною згодою і за своєю власною волею встановлюють між собою нові цивільні права та обов'язки. У свою чергу, встановлення цивільних прав та обов'язків за домовленістю двох або кількох осіб визнається договором. Таким чином, припинене новацією зобов'язання, та зобов'язання, що виникло на його основі завжди буде договірним. Цей

висновок також підтверджує тезу про те, що новація має договірну природу.

Список використаних джерел:

1. Цивільне право України: Підручник: У 2 т. / Борисова В. І. (кер. авт. кол.), Баранова Л. М., Жилінкова І. В. та ш.; За заг. ред. В. І. Борисової, І. В. Спасибо-Фатєєвої, В. Л. Яроцького. - К.: Юрінком Інтер, 2007. - Т. 2. - 552 с.
2. Харитонов Є.О. Цивільний кодекс України: Коментар / Є.О. Харитонов, О.М. Калітенко. - Х.: ТОВ «Одіссей», 2003. - 856 с.
3. Эрделевский А.М. О прекращении обязательств новацией. // Законодательство. 2008. №1. - С. 30-36.
4. Сенін Ю. Л. Знаки та умови здійснення новації за цивільним законодавством України // Вісник Верховного Суду України. - 2012. - № 1. // Ю. Л. Сенін. - С.29-32

ПОНЯТТЯ СПОСОБІВ ЗАХИСТУ ЦИВІЛЬНИХ ПРАВ

Падун Роман Володимирович, здобувач кафедри цивільного права і процесу Національної академії внутрішніх справ

Питання визначення способи захисту цивільних прав тісним чином пов'язане з реалізацією права на захист. Необхідність у захисті цивільних прав і законних інтересів виникає у зв'язку з порушенням цих прав, зловживанням ними, невиконанням юридичних обов'язків, виникненням між сторонами спору про права та обов'язки і т.д.

Захист цивільних прав - одна з найважливіших категорій теорії цивільного та цивільного процесуального права. Поняття захисту цивільних прав є загальним для цивільного права та цивільного процесу [1, с. 5], хоча до теперішнього часу в теорії цивільного права немає достатньої ясності, що слід розуміти під захистом прав і законних інтересів.

Так, на думку Г.Я. Стоякіна, правовий захист включає в себе три моменти: видання норм, які встановлюють права та обов'язки, визначають порядок їх реалізації та захисту; діяльність суб'єктів по реалізації своїх прав і нарешті, діяльність з реалізації правових санкцій [2, с. 34]. Н.С. Малєїн розуміє правовий захист як систему юридичних норм, спрямованих на попередження правопорушень та усунення їх наслідків [3, с. 192].

На думку Т.І. Ілларіонової, цивільно-правовий захист постає як правова реакція на факт порушення права або охоронюваного законом інтересу, яка полягає у задоволенні претензії одного з суб'єктів, чий інтерес прийшов в зіткнення, з урахуванням факторів пріоритету прийомів припиняючого, охоронно-забезпечувального, відновного або еквівалентно-компенсаційного характеру [4, с. 10].

Захист цивільних прав коректно трактувати як діяльність щодо усунення перешкод у реалізації суб'єктивних прав. При такому підході можна, по-перше, виділити відносно самостійні види діяльності уповноважених осіб щодо захисту прав і, по-друге, встановити їх зв'язок і єдність, а захист прав, як особливий спосіб правового регулювання, стає багатоплановим.

У літературі зазначається, що за допомогою правового захисту відбувається: 1) відновлення попереднього стану потерпілого; 2) припинення порушення шляхом позбавлення акта (події) сили "регулятивного" юридичного факту; 3) охоронно-забезпечувальний вплив шляхом створення додаткових правових умов для безперешкодного здійснення порушених прав та інтересів; 4) еквівалентна компенсація порушених прав. При цьому найбільш повно і всебічно захист цивільних прав і законних інтересів досягається за допомогою цивільно-правових способів [4, с. 4].

Способи захисту суб'єктивних прав і охоронюваних законом інтересів, будучи матеріально-правовими за своєю природою, безпосереднім чином стикаються з цивільним судочинством тому, що захист права і охоронюваного законом інтересу - це кінцева мета діяльності суду в цивільному процесі. Можна навіть сказати, що вони знаходяться на стику цивільного матеріального та цивільного процесуального права.

Список використаних джерел:

1. Воложанин В.П. Несудебные формы разрешения гражданско-правовых споров. - Свердловск: Ср.-Уральск. книжн. изд-во, 1974. - 206 с.
2. Стоякин Г.Я. Понятие защиты гражданских прав. // Проблемы гражданско-правовой ответственности и защиты гражданских прав. - Свердловск: Свердловский юр. институт, 1973. - С. 30-45.
3. Малеин Н.С. Гражданский закон и права личности в СССР. - М.: Юрид. лит., 1981. - 214 с.
4. Илларионова Т.И. Система гражданско-правовых охранительных мер: Автореф. дисс... докт. юр. наук. - Свердловск: 1985. - 32 с.

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА СУДОВОЇ СИСТЕМИ КУБИ

Ланцева Катерина В'ячеславівна, здобувач кафедри цивільного права і процесу Національної академії внутрішніх справ
Науковий керівник: професор кафедри цивільного права і процесу Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, старший науковий співробітник *Лов'як О.О.*

Основи судової системи закріплені в Конституції Куби. Функція здійснення правосуддя належить народу і реалізується від його імені Верховним народним судом та іншими судами. Суди складають систему державних органів функціонально незалежних від будь-яких інших органів і підпорядковуються тільки Національній асамблеї народної влади та Державній раді (ст.122). Судді при здійсненні своїх функцій незалежні і підкоряються лише закону.

Відповідно до ст.124 Конституції Республіки Куба Верховний народний суд є вищою судовою інстанцією, і його рішення є остаточними. Через свою президію він здійснює законодавчу ініціативу і повноваження відповідно до регламенту, приймає рішення і видає правила, обов'язкові до виконання всіма народними судами, і на основі їх досвіду видає інструкції обов'язкового характеру для встановлення єдиної судової практики при тлумаченні і застосуванні закону.

Пленум Верховного народного суду Республіки може направляти суддів цього суду в провінційні та муніципальні народні суди для перевірки винесених вироків, отримання даних про стан злочинності, а також про різні аспекти діяльності названих судів, збору інформації з питань правильного й однакового застосування закону та у зв'язку з виданням відповідних інструкцій. Пленум здійснює через Керуючу раду контроль і спостереження за судовою діяльністю всіх судів.

Другу ланку кубинської правової системи становлять провінційні суди, які розглядають у першій інстанції певні категорії кримінальних, цивільних та інших справ, а також скарги на рішення муніципальних судів, що складають нижню ланку.

Муніципальні суди розглядають у першій інстанції основну масу всіх кримінальних, цивільних та інших справ. Окрему вертикаль утворюють військові трибунали для яких вищою інстанцією є військова палата Верховного народного суду. Верховний народний суд і провінційні суди мають у своєму складі палати (salas) у кримінальних, цивільних, адміністративних, трудових справах і справах державної безпеки (Верховний народний суд - також військову палату). Всі суди приймають рішення колегіально. Професійні судді та народні засідателі мають рівні права та обов'язки.

Суди звітують у своїй діяльності перед Асамблеєю, яка їх обрала не рідше одного разу на рік. Право відкликання суддів належить органу, який їх обрав. Конституція Куби встановлює, що всі суди обираються і періодично оновлюються. Суддя повинен бути придатним до здійснення адвокатської діяльності; мати диплом, виданий або підтверджений університетом або уповноваженою офіційною установою; бути кубинським громадянином за народженням або натуралізацією; активно брати участь у революційній діяльності; володіти високими моральними якостями і користуватися гідною репутацією. На Кубі, як і раніше діють товариські суди, які розглядають справи про дрібні правопорушення та деякі види цивільних спорів.

Генеральна прокуратура представляє собою єдиний орган, підпорядкований виключно Національній асамблеї народної влади та Державній раді. Генеральний прокурор отримує інструкції безпосередньо від Державної ради і звітує у своїй діяльності перед Національною асамблеєю народної влади не рідше одного разу на рік. Він керує діяльністю прокуратури на всій національній території. Органи прокуратури організовані по вертикалі, підкоряються тільки Генеральній прокуратурі і незалежні від місцевих органів влади. Генеральний прокурор та його заступники обираються і можуть бути відкликані Національною асамблеєю народної влади. Генеральний прокурор є за посадою членом президії Верховного народного суду.

Список використаних джерел:

1. Порівняльне правознавство: Підручник для студентів юридичних спеціальностей вищих навчальних закладів / В.Д. Ткаченко, С.П. Погребняк, Д.В. Лук'янов; За ред. В.Д. Ткаченка. – Харків: Право, 2003.
2. Дмитрієв А. І., Шепель А. О. Порівняльне правознавство / Відп. ред. В.Н. Денисов. – К.: Юстініан, 2003. – 184 с.

ДОГОВІРНИЙ РЕЖИМ МАЙНА ПОДРУЖЖЯ

Івахненко Інна Віталіївна, здобувач кафедри цивільного права і процесу Національної академії внутрішніх справ

Науковий керівник: професор кафедри цивільного права і процесу Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, старший науковий співробітник *Лов'як О.О.*

Приватна власність виступає, з одного боку, як складова частина власності взагалі, а з іншого, - як важливий компонент особистої волі. Майнові відносини подружжя можуть визначатися не тільки законом, а й договором. У цьому випадку регулювання має індивідуальний характер, бо ґрунтується на правилах, вироблених самими сторонами, які беруть участь у правовідношенні. Звичайно, договірний режим майна подружжя з необхідністю включає і нормативний елемент, без якого в принципі було б неможливим його існування. Стаття 64 СК містить загальне правило про те, що дружина та чоловік мають право на укладення між собою усіх договорів, які не заборонені законом, щодо як спільного, так і роздільного майна. Необхідно визнати, що у юридичній літературі радянських часів ставлення до подружніх договорів (і, звичайно ж, до договірного режиму майна в цілому) було неоднозначним. Одні автори вважали, що договір у сімейному праві й, зокрема, у відносинах подружжя, не відіграє будь-якої суттєвої ролі, за винятком лише договору дарування. Інші вчені надавали подружнім договорам важливого значення.

У структурі договірного режиму майна подружжя договір відіграє важливу роль. Слід погодитись із думками таких вчених як: Л.М. Баранова, В.І. Борисова, І.В. Жилінкова про те, що не кожний подружній договір тягне за собою виникнення договірного режиму, а тільки той, яким встановлюються правила поведінки в майновій сфері, які мають характер, відмінний від установлених у законі, тобто в зміні законного режиму майна подружжя для максимального пристосування цього режиму до потреб подружжя. Якщо ж подружжя не змінює своїм договором тих норм і правил, які встановлені для всіх суб'єктів, то вони продовжують залишатися в рамках законного режиму майна. Таким чином, договірний режим — це режим-виняток із загального правила, що має силу тільки щодо конкретного подружжя.

До договорів, що тягнуть за собою виникнення договірного режиму майна подружжя, можна віднести: договір про відчуження одним із подружжя на користь другого з подружжя своєї частки у праві спільної сумісної власності без виділу цієї частки (ч. 2 ст. 64 СК); договір про порядок користування майном (ст. 66 СК); договір про поділ майна подружжя (статті 69,70 СК); договір про виділ частки нерухомого майна одного з подружжя зі складу усього майна (ч. 2 ст. 69 СК); договір про надання утримання (ст. 78 СК); договір про припинення права на

утримання взамін набуття права власності на майно (ст. 89 СК); шлюбний договір (статті 92-103 СК).

Серед подружніх договорів особливе місце займає шлюбний договір. По-перше, цей договір має найбільш комплексний характер і може вмішувати різноманітні умови, які стосуються майна подружжя або надання утримання одному з них. По-друге, шлюбний договір, на відміну від усіх інших договорів, може укладатися стосовно майбутнього майна подружжя, тобто того майна, яке тільки буде набуто сторонами за час шлюбу. По-третє, суб'єктами шлюбного договору може бути не тільки подружжя, а й особи, які подали заяву про реєстрацію шлюбу.

Список використаних джерел:

1. Л.М. Баранова, В.І. Борисова, І.В. Жилінкова та ін.. Сімейне право України: Підручник. - К.: Юрінком Інтер, 2006. — 264 с.
2. Сімейне право України: підручник за заг.ред. В.П.Мироненко. – К.: Правова єдність. – 2008. – 477 с.
3. Семейное право Украины //под ооб. Ред. Ю.С.Червоного. – К.: Правова єдність. – 2009. – 634 с.

ЩОДО РЕАЛІЗАЦІЇ ЕКОНОМІЧНОЇ ФУНКЦІЇ ДЕРЖАВИ

Свиридюк Наталія Петрівна, кандидат юридичних наук, доцент

У період соціально-економічних і суспільно-політичних перетворень та виходячи з потреб переосмислення шляхів розвитку правової системи України, окремих галузей законодавства, зміцнення режиму законності, підвищення рівня правової культури тощо стало актуальним звернення до проблематики реалізації економічної функції сучасної держави. Фундаментальні перетворення в економіко-правовій сфері української держави спонукають науковців до дискусії з питань необхідності перегляду концептуальних підходів в межах зазначеної проблеми.

Праці багатьох відомих українських та російських вчених присвячені дослідженню функцій держави, зокрема й економічної, змісту функцій держави, характеристики форм і методів державного регулювання в умовах глибоких суспільних трансформацій перехідного періоду. З-поміж іншого, особливої актуальності науково-теоретичного характеру набувають дослідження функцій держави у сфері економічних відносин. Але, на сьогодні, як свідчить аналіз наукової вітчизняної літератури, дане питання вивчено ще недостатньо. Саме тому існуючий стан розробки даної проблеми зумовлює нагальну потребу ґрунтовного аналізу економічної функції сучасної держави.

Як відомо, поняття «функція» латинського походження, що перекладається як «здійснення», «виконання», а в широкому розумінні – обов'язки, роль, яку виконує певний інститут, характеристику направлення або аспект діяльності. Вперше це поняття було застосовано німецьким філософом Готфридом Лейбницем на рубежі XVII–XVIII століття [1, с. 395]. Взагалі термін «функція», як і багато інших суспільних понять, не є юридичним і було запозичено з інших наук.

Під функціями держави традиційно розуміються найбільш виразні напрями сутності державної діяльності, зміст цієї діяльності, її забезпечення. Тобто, функції держави – це основні напрями діяльності держави щодо вирішення завдань, що стоять перед нею.

Поняття економічної функції держави можна сформулювати як обумовлені об'єктивними умовами соціального розвитку та виробничими цілями напрями державної діяльності в межах економічної системи суспільства [2, с. 115]. Економічна функція визначає місце і роль держави в системі економічного розвитку, встановлює межі втручання держави в процес управління економікою.

Окремої характеристики економічна функція держави потребує з точки зору її місця і ролі в системі функцій сучасної держави. По-перше, необхідно зазначити, що так як економічна функція здійснює найбільш загальний напрям діяльності держави щодо реалізації поставлених перед нею цілей і завдань, вона відноситься до головних функцій країни, поряд з тим, так як її реалізація передбачає участь цілої низки державних органів, вона об'єктивно поділяється на підфункції. По-друге, економічна функція не обмежена часовими рамками і здійснюється державою протягом усього періоду свого існування, і тому має постійний характер. По-третє, економічна функція реалізується як у внутрішній (внутрішньодержавній), так і в зовнішньополітичній сфері.

За своїм змістом економічна функція сучасної держави, як зазначає у монографії «Економічна функція сучасної держави» О.М. Лошихін, є сукупністю подібних між собою видів (різновидів) економічної діяльності держави, спрямованих на формування ринкових відносин у країні. Автор акцентує увагу на тому, що з еволюцією держави як системи відбувається зміна змісту і структури її економічних функцій [3, с. 78].

Сутність та зміст економічної функції також тісно пов'язані з характером національної економіки, структурою та шляхами її розвитку. Науковці у сфері державного управління визначають її як управління промисловістю, сільським господарством, будівництвом, транспортом, фінансами та деякими іншими відносинами, які суміжні з економічними питаннями.

Аналізуючи структуру та зміст економічної функції сучасної держави доречним є розгляд основних факторів, що історично визначають її специфіку в конкретний історичний період, зокрема: тип економічної системи; цілі розвитку економіки в даній системі; економічний потенціал і систему форм власності; розвиненість ринкових відносин; характер міжнародних відносин і рівень розвитку регіонів та місце держави в світовій системі господарювання, а також міжнародному поділі праці. До додаткових факторів, що визначають, зокрема, особливості економічної функції української держави в сучасних умовах, насамперед, слід віднести реальний стан справ в економіці країни та розвиток на основі об'єктивних економічних законів ринкових відносин.

Треба зазначити, що економічна функція є найбільш загальним та постійним видом економічної діяльності сучасної держави [3, с. 67]. Економічна діяльність сучасної держави здійснюється у межах усієї держави та всіх ланок державного механізму та має загальнодержавний характер. На здійснення економічної функції спрямована також діяльність правоохоронних органів, які здійснюють охорону національної системи господарювання, прав і законних інтересів підприємств, установ, організацій.

У свою чергу, економічна функція, як і будь-яка функція держави, здійснюється за допомогою певних засобів і методів у формі соціальної діяльності. Ефективна реалізація економічної функції держави, її трансформація неможливі без наявності відповідних правових механізмів. Тому цілком очевидно, що державно-правове регулювання ефективного функціонування економічної системи в умовах її трансформації посилюється роль держави в процесах, які відбуваються, з одночасним підвищенням рівня юридичної регламентації суспільних відносин, безпосереднім відображенням інтересів різних суспільних класів, соціальних верств і груп, визначенням їх ролі, права та обов'язків в системі суспільного виробництва.

Особливо слід зазначити, що головним пріоритетом реалізації економічної функції на міжнародній арені є саме сприяння розвитку національної економіки, яке в умовах глобалізації неможливо без широкого включення України в систему світогосподарських зв'язків.

З вищезазначеного можна констатувати, що економічна функція сучасної держави є постійним напрямом діяльності держави в економічній та суміжних з нею сферах. Така сторона діяльності держави зумовлена об'єктивними потребами розвитку в суспільстві ринкових відносин. Формування напрямів реалізації та шляхів розвитку економічної функції держави у сучасному суспільстві неодмінно повинні враховуватися і пристосовуватись до змін у світовій системі господарювання.

Отже у процесі здійснення економічної функції сучасна держава впливає на ринкові відносини. Цим створюються умови для розвитку економіки, гарантій свобод підприємництва, не допускається монополізму і недобросовісної конкуренції в економічних відносинах. При здійсненні своїх основних функцій сучасна держава впливає на суспільні відносини (політичні, соціальні, культурні та ін.), а реалізуючи економічну функцію держава впливає на економічні відносини. У процесі та здійсненні економічної функції створюється матеріальна база, яка сприяє інтенсифікації оновленню та активізації здійснення всіх інших основних функцій сучасної держави. Саме тому економічна функція є однією з визначальних.

Список використаних джерел:

1. Общетеоретическая юриспруденция: учебный курс : учебник / под ред. Ю. Н. Оборотова. – О. : Фенікс, 2011. – 436 с.
2. Щербаковский Г. З. Государство и экономическая система общества: теоретико-правовые и праксиологические основания соотношения и взаимодействия : теоретико-правовые и праксиологические основания соотношения и взаимодействия : дисс. ... доктора юрид. наук : 12.00.01 / Г. З. Щербаковский. – Санкт-Петербург, 2006. – 310 с.
3. Лошихін О. М. Економічна функція сучасної держави. Теоретико-правові аспекти : [монографія] / О. М. Лошихін. – К. : ТОВ «Видавництво «Юридична думка», 2008. – 368 с.

ПРОТИДІЯ ВІДМИВАННЮ КОШТІВ ЗДОБУТИХ ЗЛОЧИННИМ ШЛЯХОМ ЯК ЕЛЕМЕНТ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ

Сіроштан Вікторія Вікторівна, курсант навчально-наукового інституту підготовки кадрів кримінальної міліції Національної академії внутрішніх справ

Науковий керівник: доцент кафедри економічної безпеки навчально-наукового інституту підготовки кадрів кримінальної міліції Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук *Томма Р.П.*

Економічне зростання сучасного суспільства нерозривно пов'язане із запобіганням різноманітних загроз, які особливо набувають свого поширення у період реформування економічної системи. Серед різноманітних загроз набули поширення складні та небезпечні для нашої держави соціально-економічні явища, такі як: тіньова економіка і особливо її кримінальна складова, організована злочинність з її проникненням у систему економічних відносин, корупція на всіх шаблях державного управління, «втеча» капіталу за кордон за наявності дефіциту інвестиційних ресурсів.

Серед цих загроз особливе місце посідає відмивання коштів. Так як у зв'язку з активним розвитком фінансової системи, технологічним удосконаленням здійснення фінансових операцій, проникненням транснаціональної злочинності, проблема відмивання коштів набуває глобального характеру.

На даний час розвиток світової фінансової системи набуває все більше обертів, постійно удосконалюються існуючі та виникають нові технології, що дозволяють все швидше проводити фінансові операції і у зв'язку з цим проблема відмивання коштів набула глобальних масштабів. Саме тому в розвинутих країнах боротьба з відмиванням коштів виділена в окремий напрямок діяльності в рамках загальної концепції заходів з протидії міжнародній організованій злочинності.

Процес легалізації брудних коштів являє собою складну схему послідовних дій, спрямованих на заплутування істинних джерел кримінальних капіталів завдяки трансформації одних активів в інші шляхом численних та різноманітних фінансових операцій. Варто зазначити, що власне операції з відмивання — це, як правило, легальні фінансові операції, але злочинним є походження коштів, що в них використовуються.

Для кожної держави питання боротьби з відмиванням є питанням національної безпеки. Відмивання коштів — не лише кримінально карне діяння, але й системна загроза для фінансових ринків і в цілому для корпоративного сектора.

Сучасні масштаби можливостей тих, хто професійно займається відмиванням грошей, необмежені. Саме тому непросте завдання з протистояння небезпеці, пов'язаній з відмиванням, постає як перед

правоохоронними та іншими контролюючими органами, так і перед фінансовими установами.

Об'єктом дослідження є відмивання коштів, як елемент економічної безпеки та кримінально каране діяння.

Предметом дослідження виступають саме ті основні напрями, способи та методи протидії відмиванню коштів.

Серед загроз економічній безпеці виділяють таку як тіньова економіка, складовою якої є відмивання (легалізація) доходів одержаних злочинним шляхом.

Відмивання коштів – це негативне соціально-економічне явище, основою якого є приховування незаконного походження доходів, спотворення інформації про доходи їхнього походження, місцезнаходження, розташування, рух, дійсну належність та права власності на такі доходи, а також надання їм у будь-яких формах правомірного вигляду, коли особи відомо, що ці матеріальні блага є доходами отриманими незаконним шляхом, а також інші дії, прямо або опосередковано пов'язані з оформленням правомірності фактичних відносин володіння, користування, розповсюдження доходами або з приховуванням їх незаконного походження.

Відповідно щодо протидії цьому явищу існує низка нормативно правових актів, які регулюють діяльність у цій сфері, визначають правовий статус органів, що протидіють відмиванню (легалізації) коштів; визначають коло повноважень посадових осіб; взаємодію між органами державної влади; міжнародну взаємодію; систему засобів і заходів протидії даному явищу. Базисна роль щодо формування українського законодавства належить міжнародним угодам, конвенціям, що були ратифіковані Верховною Радою України. Особлива роль, як базового закону належить Закону України « Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом».

Розроблено комплекс заходів, які здійснюються з метою протидії відмиванню коштів. Їх можна розглядати як на міжнародному, макроекономічному та галузевому рівні. При реалізації їх можна досягти ефективного результату, але на мій погляд потрібно внести деякі поправки.

На міжнародному рівні слід відреагувати на діяльність офшорних банків законодавчо визначити їх діяльність, статус. У офшорних банках не існує обмежень щодо перелічень грошових коштів, вкладів, не перевіряються необхідні документи щодо осіб, які відкривають рахунки, здійснюють певні банківські операції; не перевіряється діяльність цих осіб; що є перешкодою для органів, які здійснюють боротьбу з даним видом злочину, вони не можуть отримати необхідну інформацію яка їх цікавить у даній справі для подальшого розслідування і притягнення до відповідальності винних.

ЩОДО ПРОБЛЕМ ЗАХИСТУ ІНТЕРЕСІВ ВКЛАДНИКІВ БАНКІВ: ПРАВОВИЙ АСПЕКТ

Харкава Олеся Миколаївна, студент навчально-наукового інституту права та психології Національної академії внутрішніх справ
Науковий керівник: доцент кафедри економіко-правових дисциплін Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, доцент *Пожидаєва М.А.*

Система захисту прав інтересів вкладників банків є одним із ключових інститутів підтримання стабільності банківської системи будь-якої країни, що вказує на актуальність обраної теми.

Захист інтересів вкладників є основною функцією системи гарантування вкладів фізичних осіб в Україні. Для її виконання необхідно сформувати достатній капітал за рахунок щорічних відрахувань банків, а також участі держави.

Система гарантування банківських вкладів є міжгалузевим інститутом, що нерозривно поєднує у собі публічно-правові та приватноправові засади. Даний інститут регулює відносини, що виникають у процесі створення, функціонування системи гарантування вкладів, формування й використання її грошового фонду, виплати відшкодування за внесками при настанні страхових випадків, державного контролю за функціонуванням системи гарантування вкладів. При цьому гарантування вкладів у тому вигляді, в якому воно закріплено в спеціальному законі, має свою особливу правову природу, що не дозволяє ототожнювати її із природою класичного страхування. Так, система гарантування вкладів в Україні направлена на захист вкладів, тобто ресурсної бази, залученої від фізичних осіб. Це означає, що кожний окремий банк у сукупності може залучити кошти приватних вкладників у розмірах, що не перевищують 35% загальної суми депозитів фізичних осіб у цілому по банківській системі країни. У Законі України «Про банки і банківську діяльність» (стаття 48) передбачено, що спеціалізованим банкам, крім ощадного, забороняється залучати вклади (депозити) від фізичних осіб в обсягах, що перевищують 5% від капіталу банку. За високого рівня концентрації вкладів фізичних осіб у банках посилюється вплив їх депозитної діяльності на стабільність банківської системи країни у цілому, і зростають банківські ризики, пов'язані, насамперед, із виконанням зобов'язань перед вкладниками й кредиторами. Вирішити цю проблему можна завдяки прийняттю закону, що регулює рівень конкуренції й ризиків банків.

Чинний Закон України «Про захист економічної конкуренції» не враховує специфіку банківської діяльності, зумовлену тим, що на ринку банки заробляють свої доходи й прибуток в основному не за рахунок власних, а залучених ресурсів. Тому, діючи в ринковому середовищі, банки ризикують більше не власними коштами, а коштами своїх кредиторів і вкладників.

Фінансова відповідальність банку за несвоєчасну сплату доходу за вкладом і повернення суми вкладу чинними нормативно-правовими актами не передбачена. На наш погляд, це є економічно необґрунтованим та обмежує інтереси вкладників, підвищує рівень ризику вкладних операцій, особливо за умов, коли повернення вкладів відбувається масово. Практичне застосування положень Закону України «Про відповідальність за несвоєчасне виконання грошових зобов'язань» щодо вкладних операцій банків не тільки знизить ризики вкладників банків, а й сприятиме подальшому припливу коштів населення на банківських рахунках, збільшить ресурсну базу банків.

Фонд гарантування вкладів фізичних осіб та Національний банк України співпрацюють з метою забезпечення стабільності банківської системи України і захисту інтересів вкладників та інших кредиторів банків. З цією метою Фонд і Національний банк України укладають договір про співпрацю, який передбачає засади співробітництва цих установ у процесі регулювання і нагляду за діяльністю банків, застосування до них заходів впливу, інспекційних перевірок банків, здійснення заходів з виведення неплатоспроможних банків з ринку. Фонд гарантування вкладів фізичних осіб є елементом резервної системи України та основою системи страхування вкладів.

Таким чином, можна зробити висновок, що з прийняттям Закону України «Про систему гарантування вкладів фізичних осіб» функція нагляду переходить від Національного банку України до Фонду, що критикується багатьма практиками. Оскільки такі дії НБУ можна розцінювати, як намагання НБУ перекласти відповідальність за результати процедур фінансового оздоровлення проблемних фінансових установ з себе на Фонд.

Отже, на законодавчому рівні для реалізації вищезазначених заходів необхідно: 1) пар. 3 Гл. 71 ЦК України доповнити нормою щодо забезпечення повернення вкладів як фізичних, так і юридичних осіб, при укладанні договору банківського вкладу у формі обов'язкового та добровільного страхування; 2) ст. 6 Закону України «Про страхування» доповнити таким видом добровільного страхування, як страхування вкладів. При цьому встановити, що норми страхового законодавства поширюються на страхування вкладів у частині, що не суперечать Закону України «Про систему гарантування вкладів фізичних осіб» [3, с. 114].

Для вдосконалення системи гарантування депозитів необхідно підвищити відповідальність вкладників за ступенем процентного ризику. Для цього потрібно визначати суму гарантування відповідно до величини процентної ставки депозиту. Наступним кроком удосконалення системи гарантування вкладів є перехід до диференційованих ставок за внесками банків до Фонду (це стимулюватиме банки до підвищення якості управління ризиками).

Підсумовуючи викладене вище, зазначимо, що зниження ризиків вкладників банків є необхідною умовою нарощування ресурсного

потенціалу установ банківської системи будь-якої країни для подальшого посилення їх кредитно-інвестиційної підтримки розвитку реального сектору економіки й вирішення соціальних проблем суспільства. Досягненню цієї мети будуть сприяти удосконалення законодавчо-нормативної бази, що регулює договірні відносини між банком і вкладником у частині зміни умов депозитного договору, та посилення фінансової відповідальності банків за несвочасне повернення суми депозиту і сплати відсотків за вкладом.

Список використаних джерел:

1. Про систему гарантування вкладів фізичних осіб: Закон України від 23 лютого 2012 р. // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.zakon.rada.gov.ua
2. Про банки і банківську діяльність: Закон України від 7 грудня 2000 р. // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.zakon.rada.gov.ua
3. Пашієва В.А. Правова природа страхування банківських вкладів / В.А. Пашієва // Ученые записки Таврического национального университета им. В. И. Вернадского Серия «Юридические науки». – 2011. – Том 24 (63). – № 2. – С. 110-114.

ОСОБЛИВОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ БІРЖ ЗА ЗАКОНОДАВСТВОМ УКРАЇНИ

Коломієць Роман Реневиц, студент навчально-наукового інституту права та психології Національної академії внутрішніх справ

Науковий керівник: т.в.о. начальника кафедри господарсько-правових дисциплін Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, доцент *Нескороджена Л.Л.*

З розвитком ринкової економіки на теренах України, почали активно розвиватися і біржові інститути, як одні із регуляторів економіки, та засобів досягнення економічної мети суб'єктів господарювання. Зародження біржових інститутів розпочалося доволі давно, проте чіткого регулювання набуло лише з часів Незалежної України. Біржовий ринок, необхідна складова сучасної розвиненої держави, оскільки він може за визначенням попиту та пропозиції, сформувати ціну.

За своєю природою біржі є некомерційними організаціями, вони створюються засновниками і членами для полегшення проведення комерційних операцій (для обслуговування потреб засновників і членів у процесі купівлі – продажу). Ефект від організації біржі полягає у зниженні витрат у її засновників і членів під час проведення комерційних операцій [1, с.25].

Слід зазначити, що біржові інститути виступають певними посередниками, у здійсненні господарської діяльності суб'єктами господарювання. Таким чином, за допомогою біржових платформ емітент може швидко акумулювати прибуток від випущених ним цінних паперів, а виробник реалізувати вироблену продукцію. Найбільш поширеними в Україні є діяльність фондових та товарних бірж. В міру формування ринку

цінних паперів виникає необхідність у заснуванні спеціальних органів, основною функцією, яких є контроль і регулювання обігу цінних паперів, рух майна, тощо. Так були створені фондові біржі, існування яких зумовлене світовою практикою функціонування фінансових ринків. Фондова біржа являє собою постійно діючий регульований ринок цінних паперів. За кордоном сучасні фондові біржі перетворилися не тільки в органи, які регулюють національні фінансові ринки країни, але і в організації, що визначають форми, напрям і характер розвитку міжнародних господарських зв'язків [2, с.59].

Щодо особливостей функціонування товарних бірж, слід зазначити, що Товарна біржа є організацією, що об'єднує юридичних і фізичних осіб, які здійснюють виробничу і комерційну діяльність, і має за мету надання послуг в укладенні біржових угод, виявлення товарних цін, попиту і пропозицій на товари, вивчення, упорядкування і полегшення товарообігу і пов'язаних з ним торговельних операцій. Товарна біржа діє на основі самоврядування, господарської самостійності, є юридичною особою, має відокремлене майно, самостійний баланс, власні поточні та вкладні (депозитні) рахунки в банках, печатку із своїм найменуванням. Товарна біржа не займається комерційним посередництвом і не має на меті одержання прибутку. Діяльність товарної біржі здійснюється відповідно до Закону України «Про товарну біржу» та чинного законодавства України, статуту біржі, правил біржової торгівлі та біржового арбітражу [3].

Стосовно фондових бірж, як зазначає Котирло О.О. фондовий ринок – це важлива складова ринкової економіки країни. В Україні з перехідною економікою обіг цінних паперів стає однією з основних галузей фінансової сфери, без функціонування якої стає неможливе функціонування ринкової економіки. Фондовий ринок є частиною важливої ланки фінансово-кредитної та господарсько-виробничої діяльності і комерційної діяльності підприємств і країн в цілому [1, с.62]. У той же час Кононенко І.В. визначає фондову біржу, як насамперед місце, де знаходять один одного продавці і покупці цінних паперів, де ціни на ці папери визначаються рівнем попиту та пропозиції на них, а сам процес купівлі-продажу регламентується правилами і нормами, тобто це певним чином організований ринок цінних паперів [4, с.153]. Як впливає із визначень даних науковців, необхідно зазначити, що основним засобом функціонування фондового ринку є фондова біржа, а основним предметом фондового ринку є цінні папери, у той час, як об'єкт даного ринку становлять правовідносини, які мають господарський характер і виникають з метою задоволення економічно-господарських потреб

Таким чином, функціонування біржових інститутів в Україні є дуже важливим питанням з точки зору юридичних, економічних, та інших аспектів. Розглянувши біржові інститути, як засоби господарської

діяльності, можна зробити висновок, що задля розвитку економічного сектору держави, розвитку підприємництва в Україні, слід відводити дуже багато уваги саме даним інститутам суспільних відносин. Встановлюючи такі жорсткі вимоги до професійних учасників ринку, держава гарантує кваліфікованість при питанні розвитку та функціонуванні біржових інститутів.

Список використаних джерел:

1. Котирло О.О. Біржове право. Навчальний посібник – К.: «Видавництво «Центр учбової», 2012. – 268 с.
2. Берлач А.І. Біржова справа: Навчальний посібник. – К.: Фенікс, 2003. – 320 с.
3. Про товарну біржу: Закон від 10.12.1991 № 1956-ХІІ// Відомості Верховної Ради України. - 1992 р. - № 10. - с.139
4. Кононенко І.В. Основи біржового права: Навчальний посібник. – К., Кондор, 2007 р. – 576с.

ДЕЯКІ ПРОБЛЕМИ РЕАЛІЗАЦІЇ ПЕРЕДБАЧЕНИХ ЗАКОНОМ ПРАВ ТА ОБОВ'ЯЗКІВ МІНОРИТАРНИХ АКЦІОНЕРІВ

Ключков Богдан Ігорович, студент навчально-наукового інституту права та психології Національної академії внутрішніх справ

Науковий керівник: старший викладач кафедри господарсько-правових дисциплін Національної академії внутрішніх справ *Пономарьова Т.С.*

Сучасний стан правовідносин у корпоративному секторі, зокрема у відносинах між мажоритарними та міноритарними акціонерами акціонерних товариств, які виникають в процесі реалізації ними передбачених законом прав та обов'язків, можна характеризувати як такі, що мають значні прогалини в першу чергу на законодавчому рівні, що в свою чергу призводить до проблем при реалізації, що в більшості випадків пов'язуються із порушенням прав меншості зі сторони мажоритарних акціонерів такі діяння можна визначити як зловживання правом.

Зловживання правом – це умисні дії особи або осіб в реалізації суб'єктивних корпоративних прав, наслідком яких є завдання шкоди або створення загрози шкоди правам та законним інтересам інших учасників корпоративних відносин, за відсутності прямої вказівки закону на заборону таких дій.

Види порушень прав міноритарних акціонерів, які становлять предмет корпоративних конфліктів через призму зловживання правом є безпосереднім об'єктом дослідження, тому варто зосередити на них увагу.

Акціонери, які володіють контрольним пакетом акцій, можуть, формально не порушуючи правові норми, фактично усунути міноритарних акціонерів від управління товариством, приймаючи рішення, які суперечитимуть їхнім інтересам (рішення про розподіл прибутку, виплату дивідендів) [2]. Варто зазначити, що сама по собі невиплата дивідендів, хоча і є юридичним фактом негативної спрямованості, але порушенням

законодавства все ж таки не являється. Особливістю корпоративних правовідносин є те, що цим правовідносинам не притаманний принцип рівності акціонерів. Є принцип рівності прав із акції. А це означає, що акціонер, який володіє великим пакетом акцій та може одноосібно визначати шлях розвитку товариства, не зловживає своїм правом на управління, якщо приймає рішення, які економічно не вигідні власникам дрібного пакету акцій. Так, приймаючи рішення про розподіл прибутку таким чином, щоб його більша частина спрямовувалася на розвиток товариства, а менша – на виплату дивідендів, мажоритарний акціонер намагається збільшити інтенсивність розвитку товариства, в яке він вклав найбільше коштів, у порівнянні з іншими акціонерами, котрі зацікавлені у високих дивідендах, і лише опосередковано цікавляться, за рахунок чого ці дивіденди будуть виплачуватись. Але бувають випадки, коли у разі можливості впливу на прийняття рішень, що вимагають більшості у не менш як три четвертих голосів акціонерів, які беруть участь у загальних зборах акціонерів, мажоритарні акціонери можуть фактично позбавити міноритаріїв права участі в товаристві. Для цього мажоритарні акціонери приймають рішення, наприклад, про збільшення статутного капіталу товариства шляхом додаткової емісії акцій. Економічна сутність додаткової емісії акцій акціонерних товариств полягає в залученні інвестицій в розвиток товариства в обмін на надання еквівалентного обсягу прав у відношенні до товариства — частки в капіталі. Емісія не повинна використовуватися для перерозподілу контролю в товаристві/

Згідно із Законом України «Про акціонерні товариства» збільшення статутного капіталу товариства із залученням додаткових внесків (інвестицій) здійснюється шляхом розміщення додаткових акцій [1].

Як уже відмічалось, додаткові емісії акцій повинні здійснюватися для фінансування конкретних інвестиційних проектів. Акціонери при здійсненні додаткової емісії повинні бути впевненими, що їх права не будуть порушені.

Більший ефект досягається, якщо розмір емісії буде пов'язаний із вартістю інвестиційного проекту, а акції будуть продаватися пакетами в оптимальній послідовності за період реалізації проекту по критерію максимальної вартості усіх пакетів.

Наступним видом порушення є проблема реалізації законного права участі у діяльності товариства, що проявляється в участі у загальних зборах та вирішенні юридично значущих питань стосовно діяльності товариства, реорганізації, ліквідації, зміни статуту, статутного капіталу, додаткової емісії акцій за рахунок зменшення частки, посвідченої однією акцією, що в свою чергу призводить до погіршення становища певного виду міноритарного акціонера, який у певних випадках самотійно жодним чином не може вплинути на вихідний результат. Звісно ж вирішальними умовами є кількість належних акціонерів акцій, але за обставин відсоткового співвідношення, коли мажоритарний акціонер володіє

контрольним пакетом першого або другого рівня, навіть шляхом консолідації міноритаріїв буде складно вирішити дану проблему, вона потребує докорінно нового підходу вирішення.

Підсумовуючи вищезазначене, можна стверджувати, що порушення прав міноритарних акціонерів залежить від законодавчого закріплення імперативних норм та безпосередньо від засобів захисту, спрямованих на недопущення порушення та відновлення порушеного права.

Список використаних джерел:

1. Про акціонерні товариства: Закон України від 17 вересня 2008 року № 514-VI // Відомості Верховної Ради України – 2008. – № 50 – № 51. С. 384.
2. Про цінні папери та фондовий ринок: Закон України від 23 лютого 2006 року № 3480-IV // Відомості Верховної Ради України – 2006. – № 31. – С. 268
3. Бурдак В. Як захистити права акціонерів? // Правовий тиждень. – 2010. – № 33 (211). – С. 7-10.

ЩОДО АНАЛІЗУ ТА ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ ПРАВОВОГО СТАТУСУ

Блашук Тетяна Михайлівна, здобувач кафедри економічної безпеки Національної академії внутрішніх справ

Проблемам визначення поняття та структури правового статусу приділяється неабияка увага як у загальній теорії права, так і у галузевих науках. Але, попри певну дослідженість питання, фахівці й досі не дійшли єдиної точки зору з цього приводу.

Етимологічно слово “статус” тотожне поняттю “становище” (“стан”) когось чи чогось. При цьому статус суб’єкта являє собою насамперед певну сукупність його соціальних можливостей, обсяг і характер яких залежать від тієї ролі, соціальної функції, що виконується ним у суспільстві. Тому з метою найбільш повного осмислення сутності статусу суду звернемося до з’ясування його соціальної ролі.

Відомий соціолог І.С. Кон визначає роль як функцію, “нормативно схвалений зразок поведінки, яка очікується від кожного, хто займає дану позицію”. Виконання будь-якої соціальної ролі припускає наявність у суб’єкта необхідних, нормативно оформлених можливостей, що і визначають зміст його статусу. Саме від набору, сукупності тих можливостей, що надані конкретному суб’єктові (або групі суб’єктів), і визначається його статус, становище в соціальній системі, що індивідуалізується певними ознаками, специфічними для даної системи. Тому можна зробити висновок про те, що роль — це динамічний аспект статусу. Отже, статус визначає міру специфічних очікувань (експектації), що звернені до суб’єкта, який займає певну позицію в системі соціальних відносин.

Таким чином, сутність поняття “статус” для всіх суб’єктів тотожна і виражає те, що властиво цілому ряду чи роду явищ, а саме — міру свободи, певну можливість поведінки конкретного суб’єкта або соціальної групи.

Тобто “статус” передбачає соціально-типові аспекти поведінки. Тому відрізнити статус одного суб’єкта від статусу іншого можливо через з’ясування його місця в системі соціальних відносин шляхом визначення тієї “міри свободи, певної можливості поведінки”.

Ефективне здійснення цієї соціальної функції передбачає надання суб’єкту певних можливостей, що одержали нормативне закріплення. Сукупність таких можливостей і становить зміст правового статусу. Правовим він називається тому, що йдеться не про загальне соціальне становище в суспільстві, а про правове чи юридичне його визначення.

Поняття „статус” включає в себе те стабільне, засадниче у правовому стані суб’єкта, яке разом із правосуб’єктністю містить також певне коло основних прав та обов’язків. Конкретні ж права та обов’язки відображують специфіку реального правового положення особи, яке пов’язане більш з наявністю тих чи інших юридичних фактів, а не основи загального положення суб’єкта у даній правовій системі.

Поняття „правовий статус” має широке значення. Латинське слово „status” означає стан, положення. Відповідно до нього під статусом суб’єкта права розуміють його правовий стан, що характеризується комплексом юридичних прав і обов’язків. Слід при цьому зауважити, що у фаховій літературі поняття „правовий статус” і „правове положення” нерідко отождожуються. Це є результатом того, що термін „правовий статус” не віднайшов чіткого відображення. Деякі вчені пропонують використовувати його для загальної характеристики положення суб’єкта, оскільки термін „правове положення” частіше використовується для характеристики суб’єкта у певному колі суспільних відносин. Правовий статус, таким чином, охоплює всі види зв’язків. Це складні зв’язки, що виникають між державою та особою, фіксуються державою в юридичній формі - у формі прав, обов’язків та свобод, які у сукупності і утворюють правовий статус індивіда.

Правовий статус, як уявляється, асоціюється із стабільним станом суб’єкта права, тоді як правове положення є таким, що постійно змінюється і залежить від участі суб’єкта у тих чи інших правових відносинах. Тому тут ми можемо погодитися з точкою зору, що під правовим статусом розуміють сукупність передбачених юридичних прав і обов’язків.

ЩОДО АНАЛІЗУ СУТНОСТІ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ

Ратушняк Світлана Миколаївна, здобувач кафедри економічної безпеки Національної академії внутрішніх справ

Проблема економічної безпеки – комплексна, якісно вирішувати її необхідно у взаємозв’язку з багатьма проблемами і особливо з урахуванням необхідності захисту ресурсів (матеріальних, інтелектуальних, правових, інформаційних), які повинні гарантувати динамічність функціонування економіки в існуючих умовах. Однак слід підкреслити, що виробничо-

господарський комплекс може функціонувати, але все питання в тому - в чийх інтересах? Вони можуть бути і не національними, якщо, наприклад, втрачено незалежність в управлінні економікою.

Здатність економіки до ринкової самоорганізації повинна доповнюватися і забезпечуватися державою шляхом розробки правил економічної поведінки, тобто інститутів, що мають загальний характер для всіх економічних суб'єктів.

Звертаючи увагу на державну присутність в економіці, мова йде не про те, чи потрібно державі втручатися в економіку, а про ступінь цього втручання, виходячи з об'єктивних потреб і можливостей національної економіки, її ролі і місця у світовій економіці. У доповіді Світового банку «Держава у мінливому світі» його президент Дж. Вулфенсон особливо підкреслив: «Без ефективної держави стійкий розвиток, і економічний, і соціальний, неможливий». Цікаво також відзначити, що в передмові до книги, що нещодавно вийшла, «Глобалізація і невдоволення нею» Нобелівський лауреат з економіки американський професор Джозеф Стігліц пише: «Я не настільки дурний, щоб повірити, що ринок сам по собі вирішить усі соціальні проблеми. Нерівність, безробіття, забруднення навколишнього середовища нездоланні без активної участі держави».

У даний час необхідним є відновлення державного регулювання економічного розвитку для зміцнення конкурентних позицій України у світі і підвищення рівня життя громадян на основі стратегії економічного зростання. Це перш за все об'єктивно пов'язано з інтенсивним типом відтворення і передбачає найбільш повне використання внутрішніх джерел економічного зростання: можливостей ефективного функціонування державної власності, в тому числі і сконцентрованої в пакетах акцій акціонерних підприємств; залучення до господарського обороту не завантажених потужностей; підвищення ролі фінансів в механізмі регулювання відтворення інтенсивного типу; скорочення величезного нелегального вивезення капіталу і його тіньової частки усередині країни.

Тим часом про роль економічної безпеки в державі, її місце в системі управління владні структури, нажалі, згадують нечасто. У той же час у демократичних країнах їй належить гідне місце як найважливішому напрямку діяльності держави, покликаному забезпечити цільове та ефективне використання державних ресурсів і зростання життєвого рівня населення. Адже специфіка економічної безпеки полягає в тому, що вона виражає об'єктивні економічні відносини, які, тим не менш, можуть існувати і функціонувати тільки як сформовані державою. Аналіз показує, що багато найгостріших соціально-економічних проблем виникає через несвоєчасне прийняття коригувальних заходів, у тому числі і законодавчих, відсутності належної дії з боку вищих державних органів.

Дж. М. Кейнс у свій час зробив оригінальне узагальнення: «стикаючись з термінологічним стовпотворінням, приємно знайти хоча б одну тверду точку опори». І такою точкою опори в питаннях економічної безпеки, спираючись на котру, на нашу думку, можливим є поглиблення

теорії безпеки, оскільки саме безпека пронизує все суспільне виробництво, всі рівні господарювання, є загальна теорія безпеки.

При аналізі такої економічної категорії, як економічна безпека, важливо звернути увагу на її дуалістичність: вона є умовою існування індивідів і спільнот та одночасно результатом їх діяльності.

Визначаючи економічну безпеку як категорію зі складною просторово-часовою структурою, хочеться підкреслити найбільш характерні ознаки економічної безпеки і визначити їх місце в сукупності економічних відносин. Складний характер даної економічної категорії можна визначити як багатоярусну систему, яка концептуалізується з різних позицій:

а) як потреба всіх економічних суб'єктів, що визначається в той же час ступенем задоволення інших соціально-економічних потреб;

б) як властивість економічної системи, що пронизує всі виробничі відносини і детермінована родовою ознакою, «матрицею безпеки»;

в) як стан національної економіки, що характеризується: оптимальним співвідношенням продуктивності, ефективності, гнучкості, адаптованню;

г) як функція держави щодо забезпечення необхідного і достатнього рівня безпеки;

д) як відтворювальна система, що забезпечує безперервний процес відтворення економічної безпеки та створення умов для сталого розвитку його агентів з урахуванням суспільного розподілу праці.

Визначаючи місце відносин економічної безпеки в системі виробничих відносин, можна сказати, що вони, сама їх сутність, – сполучна ланка, і в той же час вони є визначальними по відношенню до надбудови. Базисні відносини роблять відносини економічної безпеки політекономічною, а надбудовні – управлінською категорією.

На всіх стадіях суспільного виробництва економічна безпека відображає сукупність продуктивних сил і виробничих відносин з позиції виявлення протиріч та їх регулювання з боку суспільства. Саме це дозволяє розглядати відносини економічної безпеки в системі різних суспільно-економічних формацій. Багато хто вважає, що «економічна безпека - це такий стан економіки та інститутів влади, при якому забезпечується гарантований захист національних інтересів, соціально спрямований розвиток країни в цілому, достатній оборонний потенціал навіть при найбільш несприятливих умовах розвитку внутрішніх і зовнішніх процесів». На думку Н. Ващекіна, М. Дзлієва, А. Урсула, «економічна безпека – це такий стан економіки, при якому вона здатна забезпечити:

- ефективне задоволення суспільних потреб за умови підтримки на достатньому рівні соціально-політичної і військової стабільності держави;

- техніко-економічну і технологічну незалежність, а також невразливість країни від зовнішніх і внутрішніх загроз і впливів;

- захист економічних інтересів держави на внутрішньому і зовнішньому ринках незалежно від зміни тактичних цілей держави і відповідної їм трансформації в внутрішніх і зовнішніх загрозах і впливів».

Із зазначених визначень можемо зробити наступні висновки: в них йдеться про певний стан економіки, наслідком якого є низка сприятливих обставин. При перераховуванні сприятливих наслідків, звертає на себе узагальненість та розмитість, які ускладнюють розуміння того, чи досягнуто такого стану економіки (і, відповідно, економічної безпеки) чи ні. Економічна безпека – це не тільки стан, але й процес, що знаходить своє вираження в умовах багатокладної економіки, різноманіття форм власності і ринку капіталу в реалізації економічної політики держави, забезпеченні формування та ефективного використання ресурсів у всіх сферах економіки в процесі розширеного відтворення матеріальних благ і послуг.

ПОДАТКОВА ПЕРЕВІРКА ЯК ОСНОВНА ФОРМА ПОДАТКОВОГО КОНТРОЛЮ

Потерняк Юлія Петрівна, здобувач кафедри економічної безпеки Національної академії внутрішніх справ

Податкова перевірка є найбільш ефективною формою контролю з точки зору виявлення та стягнення недоїмок, забезпечення податкових надходжень до бюджетів і державних цільових фондів. Податкові перевірки забезпечують безпосередній контроль та повнотою і правильною обчислення податків і зборів, який може бути реалізований тільки шляхом порівняння податкових розрахунків (декларацій), що їх подають платники податків, з фактичними даними щодо їх фінансово-господарської діяльності.

Податкова перевірка як форма податкового контролю – це діяльність податкових та інших контролюючих органів у межах визначеної компетенції з метою встановлення правильності обчислення та сплати податків і зборів (обов'язкових платежів). Залежно від видів податкового контролю зміст її охоплює, по-перше, дослідження документів податкового обліку і звітності, в яких відображаються результати фінансово-господарської діяльності платників податків протягом звітного періоду, а по-друге, обстеження приміщень, що використовуються для одержання доходів або пов'язані з утриманням об'єктів оподаткування.

Серед основних прав органів державної податкової служби Закон України «Про державну податкову службу в Україні» (п. 1 ст. 11) виділяє право здійснювати на підприємствах, в установах і організаціях незалежно від форми власності та у громадян, у тому числі громадян—суб'єктів підприємницької діяльності, перевірки грошових документів, бухгалтерських книг, звітів, кошторисів, декларацій, товарно-касових книг, показників електронних контрольно-касових апаратів і комп'ютерних систем, що застосовуються для розрахунків за готівку зі споживачами, та

інших документів незалежно від способу подання інформації (включаючи комп'ютерний), пов'язаних з обчисленням і сплатою податків, інших платежів, наявності свідцтв про державну реєстрацію суб'єктів підприємницької діяльності, спеціальних дозволів (ліцензій, патентів тощо) на її здійснення, а також одержувати від посадових осіб і громадян у письмовій формі пояснення, довідки і відомості з питань, що виникають підчас перевірок; перевіряти у посадових осіб, громадян документи, що посвідчують особу, під час проведення перевірок з питань оподаткування; викликати посадових осіб, громадян для пояснень стосовно джерела отримання доходів, обчислень і сплати податків, інших платежів, а також проводити перевірки достовірності інформації, отриманої для внесення до Державного реєстру фізичних осіб—платників податків та інших обов'язкових платежів.

Об'єктом податкової перевірки є фінансово-господарська діяльність контролюваного суб'єкта — платника податків, що відображається у грошових документах, бухгалтерських квітах.

Суб'єктами податкових перевірок є учасники контрольних податкових правовідносин, які мають відповідні права та обов'язки. Як і в інших податкових правовідносинах, уповноважений суб'єкт (посадова особа податкового чи іншого контролюючого органу) наділений владними повноваженнями відносно підконтрольного суб'єкта (платника податків, податкового агента). Розкриваючи особливості змісту контрольних податкових правовідносин, О.А. Ногіна вказує на базове положення, яке полягає в тому, що «праву уповноваженої сторони (контролюючого суб'єкта) перевіряти дотримання своєчасності, правильності й повноти сплати податків і зборів та виконання інших установлених податковим законодавством обов'язків кореспондує обов'язок іншої сторони (підконтрольного суб'єкта) створювати необхідні умови для здійснення контрольної діяльності та виконувати вимоги уповноваженого органу».

Права податкових органів щодо проведення податкових перевірок передбачені у ст. 11 Закону України «Про державну податкову службу в Україні». Поряд з цим, закріплюючи обов'язки платників податків, законодавець встановив, що останні «зобов'язані допускати посадових осіб державних податкових органів до обстеження приміщень, що використовуються для одержання доходів, а також для перевірок з питань обчислення і сплати податків і зборів» (п. 4 частини першої статті 9). Відповідно до частини другої ст. 9 цього ж Закону «керівники і відповідні посадові особи юридичних осіб та фізичні особи під час перевірки» що проводиться державним и податковим й: органами, зобов'язані давати пояснення з питань оподаткування у випадках, передбачених законами, виконувати вимоги державних податкових органів щодо усунення виявлених порушень законів про оподаткування і підписати акт про проведення перевірки».

З урахуванням вказаних особливостей змісту контрольних податкових правовідносин що виникають, при проведенні податкових перевірок, вирішального значення набуває питання зміцнення законодавчих гарантій забезпечення прав платників податків, а також дотримання посадовими особами контролюючих органів встановленого законодавством порядку здійснення окремих форм податкового контролю. При вирішенні цієї проблеми слід виходити, насамперед, з вимог частини другої ст. 19 Конституції України: «Органи державної влади та органи місцевого самоврядування, їх посадові особи зобов'язані діяти лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України».

ЩОДО ОКРЕМИХ ПРОБЛЕМ ЗАПРОВАДЖЕННЯ В АУДИТОРСЬКІЙ ДІЯЛЬНОСТІ МЕХАНІЗМУ ФІНАНСОВОГО МОНІТОРИНГУ

Острівна Людмила Володимирівна, здобувач кафедри економічної безпеки Національної академії внутрішніх справ

Відповідно до норм ч. 4 ст. 19 Закону України «Про аудиторську діяльність» суб'єкти аудиторської діяльності зобов'язані зберігати в таємниці інформацію, отриману при проведенні аудиту та виконанні інших аудиторських послуг, не розголошувати відомості, що становлять предмет комерційної таємниці, і не використовувати їх у своїх інтересах або в інтересах третіх осіб. Тобто суб'єкт аудиторської діяльності, який має, перш за все, боронити інтереси клієнта і зберігати відомості, отримані в ході професійної аудиторської діяльності, не може бути примушений виступати «збирачем інформації» проти інтересів свого клієнта, як не має права розголошувати відомості, які є об'єктом професійної таємниці. Проте на жаль, законодавець останнім часом допускає подібні формулювання, чим у подальшому ускладнюється ефективна протичинність та запобігання легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, адже суб'єкт аудиторської діяльності не повноважний приймати на себе функції державних органів контролю, навіть, мінімальні.

Крім того, відповідно до норм ч. 7 ст. 8 Закону України про фінансовий моніторинг аудитори та аудиторські фірми не повідомляють Держфінмоніторинг України про свої підозри щодо фінансових операцій у разі, якщо відповідна інформація стала їм відома за обставин, що є предметом їхнього професійної таємниці, коли вони виконують свої обов'язки щодо захисту клієнта, представництва його інтересів у судових органах та у справах досудового врегулювання спорів. Проте норми ч. 9 ст. 6 вказаного закону зобов'язують суб'єктів аудиторської діяльності надавати на запит Держфінмоніторингу України протягом п'яти робочих днів із дати надходження запиту додаткову інформацію з приводу фінансових операцій, які стали об'єктом фінансового моніторингу, копії

первинних документів, на підставі яких були проведені такі операції та пов'язані з ними фінансові операції, відомості про їх учасників, а також іншу інформацію, зокрема ту, що становить банківську або комерційну таємницю, таємницю страхування, копії документів, необхідні для виконання покладених на Держфінмоніторинг України завдань.

Указаний конфлікт між нормами зазначених законів може стати перепорою для виконання обов'язків аудиторів та аудиторських фірм як суб'єктів первинного фінансового моніторингу.

У процесі дослідження проблем у сфері механізму адміністративно-правового регулювання фінансового моніторингу в аудиторській діяльності значну увагу привертають питання недовіри до суб'єкта аудиторської діяльності та його незалежності. К.В. Саханевич та В.М. Чубай указують, що проблема недовіри до аудитора полягає не лише в невпевненості клієнта в збереженні конфіденційної інформації, професійної компетентності фахівця, а й значною мірою спричинена шахрайством, допущенням помилок та порушень під час проведення аудиту великими міжнародними аудиторськими компаніями. Так А.Г. Загородній, Л.М. Пилипенко наводять відомі випадки накладення штрафів на компанії «великої четвірки»: у 2002 р. за неправильно проведені 16 перевірок протягом 1996-2001 рр. фірмою PricewaterhouseCoopers сумою 5 млн. дол. США; у 2003 р., за порушення під час проведення аудиту фірмою KPMG – сумою 200 млн. дол. США; у 2004 р. за помилку під час проведення аудиту фірмою Ernst & Young – сумою 1,7 млн. дол. США та заборона проводити аудит протягом 6 місяців та ін.

На практиці недовіра до суб'єктів аудиторської діяльності, а саме до аудиторського висновку, підтверджується, зокрема, тим, що банківська установа, з метою оцінки платоспроможності потенційного клієнта-юридичної особи, а також виконання клієнтом вимог законодавства у сфері фінансового моніторингу самостійно проводить аналіз фінансового стану підприємства, не довіряючи аудиторському висновку та нехтуючи ним.

ЩОДО СТАТУСУ ДЕРЖФІНМОНІТОРИНГУ ПО КООРДИНАЦІЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ СИСТЕМИ ФІНАНСОВОГО МОНІТОРИНГУ

Корженівський Ярослав Віталійович, здобувач кафедри економічної безпеки Національної академії внутрішніх справ

Адміністративно-правовий статус Держфінмоніторингу визначений нормами Закону України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансуванню тероризму» та Положення про Державну службу фінансового моніторингу України.

Аналізуючи положення вищезазначених нормативно-правових актів, можна дійти висновку, що Держфінмоніторинг має особливий публічно-

правовий статус та наділений рядом повноважень, які умовно можна поділити на три групи:

- координатор національної системи фінансового моніторингу;
- суб'єкт державного фінансового моніторингу;
- підрозділ фінансової розвідки.

Основними функціями Держфінмоніторингу як координатора національної системи фінансового моніторингу є:

- забезпечення здійснення державної політики у сфері фінансового моніторингу і забезпечення координації діяльності державних органів у цій сфері.

На практиці координація Держфінмоніторингом діяльності державних органів у сфері фінансового моніторингу здійснюється в основному через механізми Ради з питань дослідження методів та тенденцій у відмиванні доходів, одержаних злочинним шляхом, і фінансуванні тероризму, утвореної відповідно до рішення Кабінету Міністрів України. Водночас рада, засідання якої відбуваються, як правило один раз у квартал, на нашу думку, не може бути повноцінним інструментом координації національної системи фінансового моніторингу, що обумовлює необхідність пошуку нових засобів;

- проведення аналізу ефективності заходів функціонування системи фінансового моніторингу в державі на підставі інформації, наданої органами державної влади.

В цій частині існує прогалина в законодавстві, оскільки на даний час на законодавчому рівні не визначений механізм проведення аналізу ефективності національної системи фінансового моніторингу. Таким чином, під час проведення аналізу існує можливість впливу «суб'єктивних факторів», що може негативно позначитися на кінцевому результаті;

- участь у міжнародному співробітництві з питань запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансуванню тероризму.

Порядок участі центральних органів виконавчої влади у діяльності міжнародних організацій, членом яких є Україна, затверджений постановою Кабінету Міністрів України. Відповідно до положень зазначеного нормативно-правового акту Держфінмоніторинг визначено відповідальним за взаємодію із Егмонтською групою підрозділів фінансової розвідки, Комітетом експертів Ради Європи з оцінки заходів протидії відмиванню коштів та фінансуванню тероризму (MONEYVAL) і Євразійською групою з протидії легалізації злочинних доходів і фінансуванню тероризму. Водночас найбільш авторитетна міжнародна установа у сфері фінансового моніторингу – FATF, не внесена до переліку міжнародних організацій, з якими співпрацюють державні органи України. Враховуючи сучасний рівень глобалізації сфери фінансового моніторингу, цей недолік, на нашу думку, має бути виправлений якнайшвидше.

- забезпечення відповідно до закону організації та координації роботи з перепідготовки та підвищення кваліфікації спеціалістів органів державної

влади з питань фінансового моніторингу та працівників суб'єктів первинного фінансового моніторингу, відповідальних за проведення фінансового моніторингу, щодо боротьби з легалізацією (відмиванням) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансуванням тероризму на базі відповідного навчального закладу, що належить до сфери управління Держфінмоніторингу.

Виконання Держфінмоніторингом цього завдання без визначення чіткого механізму його реалізації, який би був закріплений у відповідному нормативно-правовому акті, є майже неможливим. Враховуючи відсутність на даний час такого акту, Держфінмоніторинг фактично позбавлена будь-яких можливостей здійснювати організацію та координацію перепідготовки та підвищення кваліфікації спеціалістів у сфері фінансового моніторингу, в першу чергу працівників суб'єктів первинного фінансового моніторингу.

Крім того, з 2 грудня 2012 року набув чинності закон, згідно якого Держфінмоніторинг втратив право утворювати, реорганізовувати та ліквідовувати структурні підрозділи в Автономній Республіці Крим, області та відповідні навчальні заклади.

Таким чином, незважаючи на закономірно закріплені повноваження Держфінмоніторингу як координатора національної системи фінансового моніторингу, на практиці він не має достатніх інструментів для їх здійснення.

ЩОДО КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВОЇ ОХОРОНИ РИНКУ ЦІННИХ ПАПЕРІВ

Ключко Володимир Миколайович, здобувач кафедри економічної безпеки Національної академії внутрішніх справ

Вже протягом багатьох років Україна робить відповідні кроки аби наблизитись до світових стандартів у протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом. З цією метою до вітчизняного законодавства вносяться певні зміни, які стосуються різних сфер фінансової діяльності. Однією з таких сфер є професійна діяльність на фондовому ринку, яка сьогодні досить активно розвивається та яка маніпулює значними обсягами фінансових ресурсів.

Інтенсифікація процесів зближення фінансово-господарських механізмів співробітництва України з європейськими країнами має місце за самими різними напрямками, зокрема, і в сфері права.

Звернення вітчизняних дослідників до законодавства країн Західної Європи і, в першу чергу, до законодавства, яке регулює відносини в сфері економічної діяльності, зокрема щодо протидії злочинам майнового характеру. Є не випадковим. Саме в Західній Європі у період розвитку капіталізму поряд з економікою бурхливо розвивалась правова система захисту майнових інтересів громадян та держави.

Специфічний характер правовідносин на ринку цінних паперів об'єктивно передбачає наявність сприятливих умов для вчинення різного роду зловживань майнового характеру. Саме з цієї причини цивільно-правові засоби впливу на зловживання у країнах Західної Європи доповнювались кримінально-правовими заборонами. Розвиток цивільного та кримінального права проходив у тісній взаємодії. І в теперішній час загальні принципи, цілі, задачі, засоби кримінально-правового впливу на осіб, які вчиняють зловживання на ринку цінних паперів, передбаченні у низці Європейських країн не лише в кримінальних кодексах, а також у цивільному та фінансовому законодавстві цих країн.

Так, Міжнародною Комісією по цінним паперам (ІОСКО) були визначені головні цілі та принципи регулювання фондового ринку: захист інвесторів; забезпечення прозорості та ефективності ринку та чесних правил торгівлі; зниження рівня системного ризику.

Саме тому, особливій уваги потребує розгляд кримінально-правової охорони ринку цінних паперів, необхідно дослідити нормативно-правові акти, які є безпосередніми джерелами кримінального права у цій сфері.

Головну систему наукових знань у цій сфері становлять праці таких учених, як П.П. Андрушка, А.А. Аслаханова, О.Я. Аснїса, О.Ф. Бантишева, Ю.В. Бауліна, П. Бернасконі, В.І. Боярова, М.В. Буроменського, В.І. Василичука, Б.В. Волженкіна, В.М. Григор'єв, П.І. Гришаєва, В.К. Гришука, К. Грібля, І.М. Даньшина, А.І. Долгової, О.О. Дудорова, А.А. Жижилєнка, В.П. Ємельянова, Б.В. Здравомислова, М.І. Камлика, М.П. Карпушина, В.Ф. Кириченка, О.І. Кирпичнікова, А.К. Квіцинїї, А.В. Кенігсона, В.А. Клименка, В.В. Ковалєнка, С.В. Когушевої, М.Й. Коржанського, О.М. Костєнка, М.П. Кучєрявого, В.С. Лукомського, Ю.І. Ляпунова, М.С. Магаріна, М.І. Мєльника, В.Є. Мєльникової, Н.А. Мірошніченка, К. Мюллєра, В.О. Навроцького, Є.В. Нєвмєржичького, П.І. Орлова, О.Б. Сахарова, О.Я. Светлова, Т.Л. Сєргєєвої Л.П. Скалєзуба, Г.Р. Смолицького, В.І. Соловйова, М.О. Стручкова, Є.Л. Стєльцова, А.А. Стрижєвської, К.В. Суркова, Є.В. Тарасової, В.І. Терєньєва, Г.В. Ткачєвої, А.Н. Трайніна, І.К. Туркевича, В.О. Тулякова, В.І. Тютюгіна, Б.С. Утєвського, Є.В. Фєсенка, М.І. Хавронюка, С.А. Шалгунової, Ф.В. Шиманського, В.М. Ширяєва, П.С. Яні та ін.

Однак у більшості досліджень недостатньо акцентовано увагу на злочинах, пов'язаних з професійною діяльністю на фондовому ринку України, що має свої кримінологічні особливості поширення та засади кримінально-правової охорони.

**СУЧАСНІ ПОГЛЯДИ НА СТАН ОРГАНІЗОВАНОЇ ЗЛОЧИННОСТІ
В УКРАЇНІ: ТЕОРЕТИЧНО-ПРАВОВІ АСПЕКТИ**

Симоненко Сергій Миколайович, курсант факультету підготовки кадрів спеціальних підрозділів Національної академії внутрішніх справ
Науковий керівник старший викладач кафедри гуманітарної та правової підготовки факультету підготовки кадрів спеціальних підрозділів Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук
Пендюра М.М.

Сучасна організована злочинність становить небезпеку не лише національним інтересам окремих держав, а й пряму загрозу міжнародній безпеці, набуваючи транснаціонального характеру. Особливу небезпеку організована злочинність утворює для країн із нестабільною соціально-політичною та економічною обстановкою, що знаходяться у стані економічної і політичної трансформації до яких належить й Україна.

Проникаючи в органи законодавчої влади і державного управління, у правоохоронні та судові установи, організована злочинність лобіює у них свої злочинні інтереси, посягаючи на цілий комплекс найбільш значимих соціальних цінностей, таких як: життя і здоров'я, честь і гідність, моральність і духовність, недоторканність і безпека людини, суспільства і держави, приватна, суспільна і державна власність, громадський порядок тощо. Тому підвищення ефективності боротьби з нею є одним з найважливіших завдань, що впливає з оцінки сучасної кримінальної ситуації в країні.

Необхідно удосконалити стратегію і тактику оперативно-розшукової та аналітичної роботи, всебічно вивчати криміногенні ситуації. Назріла потреба централізованого обліку ватажків кримінального середовища, встановлення за ними постійного контролю, у тому числі в пенітенціарних установах.

Питання боротьби з організованою злочинністю мають широко висвітлюватись у засобах масової інформації. Активна протидія їй на загальносоціальному і спеціально-кримінологічному рівнях профілактики при чіткій взаємодії всіх її суб'єктів, тісному міжнародному співробітництві у цій сфері дасть змогу значно скоротити прояви організованої злочинності та мінімізувати її небезпеку для суспільства.

Метою наукової розробки є аналіз сучасного стану організованої злочинності в Україні, причини її виникнення, шляхи та умови профілактики, боротьба з нею на всіх рівнях соціуму.

Для досягнення поставленої мети необхідно вирішити наступні завдання:

1. Дослідити генезу явища «організована злочинність» та подати сучасні погляди на стан розробки цієї проблеми в Україні.

2. Чітко окреслити причини та умови вчинення злочинів організованого характеру.

3. Визначити організаційно-правові аспекти та форми профілактики організованої злочинності.

4. Подати повну класифікацію суб'єктів попередження злочинності.

5. Визначити форми координації діяльності правоохоронних органів щодо попередження злочинності.

6. Назвати основні напрямки профілактичної діяльності правоохоронних органів по боротьбі із організованою злочинністю із наведенням розширеної характеристики найбільш дієвих заходів.

Об'єктом дослідження виступає «організована злочинність» як соціальне явище, її генеза, причини та умови вчинення злочинів організованого характеру, її структура, а предметом дослідження є сучасні погляди на стан організованої злочинності в Україні та організаційно-правові заходи її мінімізації і контролю.

Виділяють два основних напрямки правового регулювання профілактики злочинності.

Перший напрямок має «матеріальний» характер і полягає у впливі за допомогою права на криміногенні фактори зовнішнього середовища, що прямо чи опосередковано детермінують злочинну поведінку, з метою їх усунення.

Другий напрямок має «процесуальний» характер і полягає в юридичному закріпленні прав і обов'язків органів, уповноважених осіб і громадян-суб'єктів запобігання злочинам, у встановленні змісту та порядку здійснення запобіжних заходів.

Суб'єктами профілактики злочинності (злочинів) є органи, установи, організації, підприємства, а також посадові особи (службовці) й окремі громадяни, на яких законом покладено завдання та функції із виявлення, усунення, послаблення, нейтралізації причин і умов, які сприяють існуванню та поширенню злочинності загалом, певних видів і конкретних злочинів, а також утримання від переходу на злочинний шлях та забезпечення ресоціалізації осіб, схильних до вчинення злочинів (рецидиву).

Дуже важливою щодо профілактики є заохочувальна норма, згідно з якою від кримінальної відповідальності звільняється особа (крім організатора або керівника злочинної організації, за вчинення злочину, передбаченого ч. 1 ст. 255 КК України), яка добровільно заявила про створення злочинної організації або участь у ній та активно сприяла її розкриттю (ч. 2 ст. 255 КК України).

В Україні право здійснювати проникнення в злочинну групу негласного працівника оперативного підрозділу або особи, яка співробітничав з останнім, із збереженням в таємниці достовірних даних щодо їх особистості передбачено пп. 8,13 ч. 1 ст. 8 ЗУ "Про оперативно-

розшукову діяльність", а також ст. 14 ЗУ "Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю". Зокрема, у п. 8 ч. 1 ст. 8 ЗУ "Про оперативно-розшукову діяльність" зазначається, що уповноважені оперативні підрозділи мають право здійснювати проникнення в злочинну групу негласного працівника оперативного підрозділу або особи, яка співробітничав з останнім, із збереженням в таємниці достовірних даних щодо їх особистості.

Введення негласного співробітника в організовані злочинні угруповання здійснюється за наявності відомостей про організовану злочинну діяльність. Введення штатного негласного працівника або іншої особи в злочинне середовище потребує проведення таких організаційних заходів, як підбір і підготовка кандидата на впровадження, оперативне прикриття особи, що виконує завдання із розкриття злочинної діяльності організованої злочинної групи чи організації та здійснення управління його діяльністю, матеріальне й технічне забезпечення негласної слідчої (розшукової) дії, адаптація особи, після завершення виконання спеціального завдання до життя у звичайних умовах.

Таким чином, удосконалення економічних, політичних, соціальних, ідеологічних, духовних та інших відносин, що відбувається у процесі побудови правової держави, є тим чинником, який підриває корені організованої злочинності. У боротьбі з цим явищем першочергового значення набувають загальносоціальні заходи удосконалення правоохоронної діяльності, для чого потрібно:

- завершити радикальну реформу економічної, соціальної, політичної та інших сфер суспільства на засадах чесної конкуренції та демократії, подолати глибоку кризу, в якій опинилась Україна при переході від адміністративно-командної системи господарювання до цивілізованої ринкової економіки;

- удосконалити управління державним майном і економічними процесами, зміцнити контроль за мірою праці та споживання, виключити відмивання коштів, отриманих незаконним шляхом;

- створити ефективну податкову систему, сприятливі умови для підприємницької діяльності, щоб громадяни мали реальну можливість працювати в рамках закону;

- запровадити попереднє вивчення банками фінансового стану фізичних та юридичних осіб, які звертаються з проханням про надання кредитів, а також мети, з якою ці кредити отримуються, та можливостей їх повернення;

- оскільки організована злочинність тісно пов'язана з корупцією, запровадити обов'язкове декларування доходів усіма державними службовцями.

Список використаних джерел:

1. Конституція України // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141.
2. Кримінальний процесуальний кодекс України : Закон України від 13 квіт. 2012 р. // Голос України. – 2012. – № 90–91. – 19 травня.

3. Кримінальний кодекс України [Електронний ресурс] : станом на 17 січ. 2012 р. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>.

4. Закон України Про оперативно-розшукову діяльність: від 18 лютого 1992 року. – 1992. – № 22. – Ст. 303

5. Закон України "Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю" від 30 червня 1993 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1993. – № 35. – Ст. 359.

6. Кінаш Я. Використання організаційно-правових заходів – умова ефективності протидії злочинності. // Право України. – 2007 – №3. – С.118–121

7. Разінкін В.С. Проблеми теорії та правозастосування понять і термінів організованої злочинності та інших видів злочинів/ В.С. Разінкін // Російський слідчий. – 2008. - №14. – С.25-27

КРИМІНАЛЬНЕ ТАТУЮВАННЯ – ВАЖЛИВА СКЛАДОВА СУЧАСНОЇ КРИМІНАЛЬНОЇ СУБКУЛЬТУРИ

Федченко Марія Сергіївна, студент навчально-наукового інституту права та психології Національної академії внутрішніх справ
Науковий керівник: доцент кафедри історії держави та права Національної академії внутрішніх справ, кандидат історичних наук, доцент
Клименко О.З.

Культура будь-якого суспільства – це не лише цінності, які визнані офіційними колами його представників, але й погляди, традиції, звичаї та спосіб життя окремих спільнот, у тому числі й кримінальних. Субкультура – це відносно самостійна частина у межах домінуючої культури, що сповідується визначеним колом осіб і має свої власні норми, вірування і цінності. Субкультура не існує поза межами «культури – доменіону», а найчастіше протиставляє себе загальноприйнятим правилам поведінки, але все ж є складовою культури [2]. Ціннісні орієнтації носіїв субкультури визначаються цінностями та соціальною практикою суспільства, що інтерпретуються і трансформуються відповідно до характеру субкультури (просоціальна, асоціальна, антисоціальна), віковими, соціально-професійними та іншими специфічними потребами її носіїв. Кримінальна субкультура – це сукупність духовних та матеріальних цінностей, які регламентують життєдіяльність осіб, об'єднаних у кримінальні групи [5].

Злочинність та кримінальні спільноти на всіх етапах розвитку суспільства суттєво впливали на його моральне здоров'я, саме тому субкультуру злочинців слід розглядати як невід'ємну частину загальносуспільної культури. Кримінальна субкультура – це спосіб життєдіяльності осіб, що об'єдналися в кримінальні групи і котрі дотримуються певних законів і традицій [1]. Соціальна шкода впливу кримінальної субкультури зумовлена тим, що вона кримінально деформує соціалізацію особистості та стимулює злочинну поведінку. Базовими складовими кримінальної субкультури є [1]: 1) «табелі про ранги»; 2) поведінкові атрибути («злочинські закони», тюремні закони, правила і традиції злочинного світу, прийняті в кримінальному середовищі); 3) комунікативні атрибути («арго», спеціальні жести, кримінальні

татуювання); 4) економічні атрибути («обшак»); 5) сексуально-еротичні цінності; 6) творча лірика; 7) відношення до свого здоров'я (від симуляції хвороб до наполегливого заняття різними видами спорту); 8) алкоголізм, наркоманія і токсикоманія.

Татуювання – це звичай введення під шкіру механічним способом, шляхом виколування або видряпування гострим знаряддям (голкою або кісткою) таких речовин як вугілля, сажа або туш. Загалом татуювання поділяють на декоративно-побутове; армійське та кримінальне. (Види татуювань у цій класифікації розташовано за часом виникнення.) Для нас найбільше наукове зацікавлення має власне кримінальне татуювання, яке поєднало у своїй суті декоративно-побутове та армійське, але носії кожного є представниками злочинного світу, тому пропагують кримінальну субкультуру. На сьогодні кримінальне татуювання є одним із основних атрибутів кримінальної субкультури і виконує різноманітні соціально-психологічні функції: є засобом комунікації та передачі інформації; залежно від змісту та розташування на різних частинах тіла, воно відображає досвід, спрямованість та інші важливі індивідуальні особливості особистості засуджених; це – особлива цінність, що набуває індивідуально-специфічного характеру [6].

Шляхом тлумачення прихованого змісту кримінального татуювання злочинця можна отримати інформацію про: відомості персону графічного характеру; соціальне становище; пам'ятні події у житті; ставлення до злочинських правил та звичаїв; етапи злочинної діяльності; вид режиму установи, на якому відбував покарання засуджений; вид виправно-трудової установи, в якій відбував покарання засуджений; склад вчиненого злочину; злочинну спеціалізацію та кваліфікацію; спосіб та місце вчинення злочину; наявність злочинного досвіду; статус у злочинній ієрархії; належність до конкретного злочинного угруповання; причини злочинного способу життя; наявність негативних звичок; сексуальну орієнтацію; ставлення до оточуючих; особистісні якості; особистісні поведінкові установки; ставлення до соціальних інститутів та норм; психологічний стан; естетичні уподобання; ставлення до релігії тощо [3]. На відміну від інших особливих прикмет зовнішності злочинця, кримінальне татуювання може бути джерелом такої значної за обсягом інформації, яка дозволяє отримати відомості не тільки про фізичні властивості особи – ознаки її зовнішності та їх особливості, а й про інші (соціальні, психологічні властивості та ознаки особи тощо) [5]. Відомі на сьогодні кримінальні татуювання варто поділити за різними визначальними критеріями: зміст; форма вираження; місце нанесення; ступінь стійкості; ступінь впливу на суб'єкт сприйняття; спосіб нанесення; розмір; кількість; чоловічі та жіночі; татуювання у вигляді перснів [7].

Криміналізуючі функції субкультури визначаються передачею та збереженням традицій окремого соціально-культурного делінквентного середовища, що здатне протистояти соціальним інститутам. За даними Державної пенітенціарної служби України станом на 1 квітня 2013 р. у 182

установах, що належать до сфери управління Державної пенітенціарної служби України, трималося 141 916 осіб [4], які після повернення з місць позбавлення волі стають активними носіями традицій, норм та звичаїв кримінальної субкультури і пропагують її цінності у нестабільному сучасному українському суспільстві.

Культурно-трансформаційні процеси в сучасній Україні, яка із здобуттям незалежності активно стала на шлях побудови правової держави та громадянського суспільства, характеризуються розвоєм асоціальних субкультур. Тому одним із найважливіших завдань цілеспрямованої державної політики в сучасних умовах дуже актуальною є систематична боротьба з будь-якими проявами чи пропагандою елементів кримінальної субкультури.

Список використаних джерел:

1. Александров Ю. К. Очерки криминальной субкультуры / Ю. К. Александров. – М.: Права человека, 2001. – 152 с.
2. Виговський Д. Л. Кримінальна субкультура в механізмі злочинності неповнолітніх: Автореф. дис. ... канд. юрид. наук: спец. 12.00.08 «Кримінальне право, кримінологія; кримінально-виконавче право» / Д. Л. Виговський. – К., 2006. – 20 с.
3. Гель А. П. Татування як специфічне джерело криміналістично значущої інформації про властивості особи злочинця / А. П. Гель // Держава і право. Збірник наук праць. – К.: Інститут держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, 2001. – Вип. 9. Юридичні і політичні науки. – С. 370–376.
4. Державна пенітенціарна служба України. – Заголовок з екрану. – <http://www.kvs.gov.ua/peniten/control/main/uk/publish/article/628075>
5. Козлюк Л. Г. Кримінологічна характеристика особистості злочинця, який вчинив статевий злочин щодо неповнолітнього: Автореф. дис. ... канд. юрид. наук спец. 12.00.08 / Л. Г. Козлюк. – К.: НАН України, 2009. – 16 с.
6. Пирожков В. Ф. Законы преступного мира молодежи (криминальная субкультура) / Виктор Федорович Пирожков. – Тверь: ИПП «Приз», 1994. – 328 с.
7. Старков О. В. Криминальная субкультура : спецкурс / О. В. Старков. – М., 2010. – 240 с.

ЕТАПИ РОЗВИТКУ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

Євстафівич Андрій Миколайович, курсант факультету підготовки кадрів для підрозділів боротьби з незаконним обігом наркотиків Національної академії внутрішніх справ

Науковий керівник: доцент кафедри юридичного документознавства Національної академії внутрішніх справ, кандидат філологічних наук, доцент *Лоциньська Н.В.*

Українська мова – національна мова багатомільйонного українського народу. Вона належить до високорозвинених мов із давніми писемними традиціями. У ній тисячолітня історія нашого народу – історія тяжка, кривава, із злетами та падіннями, осяяна духом свободи та незалежності Української держави, бо ж український народ, походження якого сягає глибини століть, який ніколи не завойовував чужих земель, віками змушений був зі зброєю в руках оборонятися і відстоювати своє право на вільне життя.

Видатний педагог К. Ушинський сказав: «Відберіть у народі все – і він усе може повернути, але відберіть мову – і він ніколи вже більше не створить її; вимерла мова в устах народу – вимер і народ» (4, С.21). Українська мова є продуктом тривалого розвитку з VII ст. і до наших днів. У її історії виділяють такі періоди:

1. Спільнослов'янська (III тис. до н.е. – VI ст. н.е.)
2. Давньоруська мова (VII ст. – перша половина XIII ст.)
3. Староукраїнська мова (друга половина XIII – XVIII ст.)
4. Нова українська мова (XIX – XXI ст.)

Праслов'янська мова об'єднувала близькоспоріднені діалекти слов'янських племен. У системі вокалізму ця мова мала монофтонги й дифтонги, які були і довгими, і короткими, усі склади були відкритими, наголос - музичний, приголосні та голосні поєднувалися за законами сингармонізму. На початковому етапі приголосні не розрізнялися за твердістю й м'якістю. На пізньому етапі розвитку праслов'янської мови виникли м'які приголосні, серед них – шиплячі [дж], [ж'], [ч'], [ш']. Кількість приголосних зростала, виникло протиставлення між твердими і м'якими приголосними. Відповідно зменшувалася кількість голосних: зникли всі дифтонги, не стало різниці між довгими і короткими голосними.

Після розпаду слов'янської територіальної єдності в VI ст. розпалася і єдина праслов'янська мова. У мові східних слов'ян у продовж VII-IX ст. відбулося чимало змін у фонетиці, що відрізняють її від західнослов'янських і південнослов'янських мов.

У цей період формуються галицько-подільське та києво-поліське наріччя, які лягли в основу української мови. Українцями стали ті русичі, які залишилися на своїй прабатьківщині. В основу білоруської та російської мов лягла мова русичів, які колонізували землі балтів, фінів, тюрків, змішалися з етносом, що був носієм балтійських, угро-фінських та тюркських мов. У результаті мова русичів зазнала змін. Колонізаційний рух русичів був пов'язаний із впровадженням християнства на захоплених землях. Там вони ширили не розмовну давньоруську мову, а мову священних християнських книг - старослов'янську.

Давньоруська мова - це писемна мова. Найдавніші її пам'ятки дійшли тільки з другої половини XI ст., але є всі підстави вірити, що ця мова була в державному вжитку протягом усього X ст., бо нею написані вміщені у "Лаврентівському списку літопису" договори київських князів з греками 911, 944, 972 років.

Утворення єдиної держави на базі 13 літописних племен супроводжувалося й інтеграцією племінних діалектів в одну давньоруську мову. Від цих племінних слов'янських діалектів (мова антів) були успадковані лексика, фонетичні й граматичні риси. Мова поповнювалася новими словами, що з'явилися в період Русі, поступово вироблялася у фонетичній системі та граматичній будові. Усна мова південної Русі розвивалася на основі діалектних наріч, а не писемної мови. Між усною народною та літературною мовою була велика різниця, бо давньоруська

писемна мова позначена відчутним впливом старослов'янської та старогрецької літературних мов.

В усній формі давньоруської мови XI - XII ст. відбулися зміни у фонетиці, що повели за собою десятки нових фонетичних змін, які на різних територіях давали неоднакові результати, що прискорило процес витворення трьох східнослов'янських мов: української, російської та білоруської. [5, С.81].

Староукраїнська мова – це продовження давньоруської писемної, але в нових умовах, із дуже зміненням лексичним, фонетичним та граматичним інвентарем мови.

Літературна староукраїнська мова довго знаходилася під впливом давньоруської писемної традиції, яка затримувала відтворення фонетичних змін. У лексиці були й нові українські слова, хоч традиційно вживалися й давньоруські. Зберігався, як і раніше, сильний вплив старослов'янської мови, були лексичні запозичення з польської, латинської, грецької мов, а з середини XVII ст. відчутно впливала і російська мова. [1, С.22].

Крізь цю мовну строкатість все виразніше пробивалися живомовні українські народні елементи – лексичні, фонетичні, граматичні. Українською мовою перекладають Святе Письмо (“Пересопницьке Євангеліє”, 1556 р.), пишуть грамоти урядових канцелярій, козацькі літописи, грамоти, інтермедії тощо. Отже, староукраїнська мова – це мова літературних творів, державних документів, світського листування і навіть релігійних книг XIV – XVIII століть.

Народ же у той час говорить інакше, ближче до сучасної української мови, про що свідчать українські народні пісні XVII ст. (“Іхав козак за Дунай”, “За світ встали козаченьки”, “Ой не ходи, Грицю”), народні думи та ін. Писемна староукраїнська мова ще значно відрізняється від усної народної, але все активнішими стають тенденції до їх зближення.

Староукраїнська літературна мова (писемна) була державною не лише на Україні, але й у Литві та Молдові.

Нова українська літературна мова починається з “Енеїди” І.П.Котляревського, три частини якої побачили світ у 1798 році. Творилася нова літературна мова на зразках усної народнорозмовної мови Наддніпрянщини, Поділля, Галичини, Волині, Слобожанщини. Зачинателями цієї мови були І.Котляревський, Г.Квітка-Основ'яненко, Є.Гребінка, П.Гулак-Артемовський. Основоположником нової української літературної мови є Т.Шевченко. Її збагатили протягом XIX – XX ст. Панас Мирний, Михайло Старицький, Леся Українка, Іван Нечуй-Левицький, Михайло Коцюбинський, Іван Франко та сотні інших письменників зі всіх українських земель. Її витворили не лише майстри художнього слова – письменники, а й науковці різних галузей знань, публіцисти й педагоги.

Сучасна українська мова крім писемної форми, має й усну форму, яка не відрізняється від писемної ні фонетикою, ні граматичною будовою, але має дещо відмінні засоби комунікації, куди, крім мовних, входять ще й позамовні чинники виразності (екстралінгвальні), напр., міміка й жести.

Загальнонаціональна українська мова має територіальні різновиди усного мовлення – діалекти. Є три наріччя: північне, південно-східне й південно-західне. Кожне з них ділиться на говірки. Північне має 3 групи говірок: східнополіські, середньополіські та західнополіські. Південно-східне наріччя ділиться на середньонаддніпрянські, слобожанські та степові говірки. Південно-західне наріччя має у своєму складі: подільські, волинські, наддністрянські, буковинсько-покутські, гуцульські, бойківські, надсянські, лемківські, а також середньозакарпатські говірки.[3, С. 8].

На великому просторі від Сяну до Дінця сучасна українська мова виявляє однотайну єдність. Представники різних говірок без труднощів розуміють один одного. Відбувається процес нівеляції діалектів, які все більше наближаються до норм сучасної української літературної мови. Цьому сприяють школа, преса, книги, радіо, телебачення.

Сьогодні українська літературна мова є державною. Вона використовується у справоведенні й навчанні, законодавчих і виконавчих актах, в культурі й побуті. Проте, поза сумнівом, з моменту переходу української мови у політичну площину, це стало однією з основних проблем розвитку сучасної української мови. Українство зобов'язане дати рішучу відповідь всім, хто намагається позбавити нас власної мови, бо українська мова – єдиний шлях збереження української державності.

Список використаних джерел:

1. Житецький П. Нарис літературної історії української мови в XVII ст. – Львів, 1941.
2. Кримський А. Нарис історії українського правопису до 1927 року // Твори: У 5 т., - К.: Наукова думка, 1973.
3. Огієнко І. Історія української літературної мови. – К.: Наша культура і наука, 2004.
4. Ушинський К. Вибрані твори. – К.: Рад. Школа, 1987.
5. Шахматов О. Кримський А. Нарис з історії української мови та хрестоматія пам'яток староукраїнщини XI – XVIII в.в. - 1924

**ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ ВОГНЕПАЛЬНОЇ ЗБРОЇ В
БЛИЖНЬОМУ БОЮ**

Антосина Роман Сергійович, курсант навчально-наукового інституту підготовки кадрів кримінальної міліції Національної академії внутрішніх справ

Науковий керівник: старший викладач кафедри вогневої та спеціальної фізичної підготовки навчально-наукового інституту підготовки кадрів кримінальної міліції Національної академії внутрішніх справ *Шаповал В.М*

Аналіз перерахованих умов, вивчення досвіду бойових дій у локальних військових конфліктах останніх років, досвіду вогневих контактів оперативного складу правоохоронних органів, а також проведена експериментальна робота дозволила визначити деякі кількісні характеристики ближнього бою і уточнити його визначення. Для співробітників ОВС (пропонується ближнім боєм вважати бій в умовах обмеженого простору й видимості (населені пункти, ліс, будинки й споруди) на дистанціях менш однієї третини дійсного вогню використовуваної зброї. Проведені експерименти показали, що в умовах ближнього бою час на виявлення й обстріл цілі звичайно не перевищує 1-3 сек., а сектор можливих напрямків на ціль, як правило, перевищує 180°. Таким чином, для успішного ведення ближнього бою співробітник повинен уміти вести безперервне спостереження у секторі не менш 180° у складних умовах і вести ефективний вогонь по виявленим цілям у мінімальний час. Вимога мінімізації часу обстрілу цілі визначається не тільки малим часом її появи, але й виникненням так званої «дуельної ситуації» - при раптовому зіткненні на короткій дистанції, де висока ймовірність влучення, переможе той, хто раніше відкриє вогонь.

Проведений аналіз умов ведення вогню в ближньому бою, розглянуті особливості досить переконливо доводять необхідність виділення методики стрільби в ближньому бою (на дистанціях менш однієї третини дальності дійсної стрільби) в окремий розділ вогневої підготовки й цілеспрямованого навчання по ній людей, для яких застосування особистої зброї є однією з умов виживання. При цьому, в силу того, що саме на володінні пістолетом найбільш яскраво проявляються особливості методики спеціальної вогневої підготовки, її освоєння доцільно починати з пістолета, попередньо розглянувши специфічні особливості цього виду зброї

Насамперед слід зазначити, що запропонована мною методика стрільби не є альтернативою класичної вогневої підготовки, а доповнює її в області, де прийоми й правила стрільби класичної вогневої підготовки недостатньо ефективні. Тому при описі методики спеціальної вогневої

підготовки буде використовуватися понятійний апарат класичної вогневої підготовки, що уточнюється й, що доповнюється за необхідністю.

Корінною відмінністю спеціальної вогневої підготовки від класичної є те, що прицілювання в ній здійснюється без візування на ціль через прицільні пристосування. Відмова від візуального контролю через прицільні пристосування стало можливим завдяки трьом основним передумовам:

- обмеженню дистанції стрільби;
- збільшенню амплітуди керуючих впливів на завершальному етапі наведення за рахунок зміщення точки, навколо якої здійснюється довертання зброї;
- розвитку навичок почуттєвого контролю й керування своїм тілом.

Обмеження дистанції стрільби до 1/3-1/2 дійсної дальності стрільби зменшило ціну помилки прицілювання. Так, відхилення точки вильоту від лінії прицілювання на 1 мм дає на дистанції 25 м відхилення точки влучення в 16 см, а на дистанції 10 м - усього 6 см. При середній ширині фігури людини по корпусі 35-40 см, виборі точки прицілювання на вертикальній осі симетрії фігури й умові, що влучення пістолетної кулі в груди або в живіт на дистанції до 10 м практично виключає відповідні дії супротивника або, принаймні, затримує їх на час, необхідний для виконання другого, прицільного пострілу в точку смертельної поразки, можна вважати, що в першому випадку супротивник одержить лише дотичне поранення, а в другому - буде гарантовано уражений. Відмова від вимоги вразити конкретну точку фігури, перехід до враження певної площинної зони на фігурі супротивника дозволяє істотно спростити саму схему прицілювання. Траєкторію польоту кулі можна вважати прямою, що збігається з віссю каналу ствола, оскільки перевищення траєкторії над цією віссю на дистанції 10 м становить усього 3 см. Бічними виправленнями на вітер можна також не зважити, оскільки в розглянутих умовах ближнього бою пориви вітру, що істотно впливають на траєкторію кулі за час її польоту, малоймовірні. Необхідність обліку бічних виправлень з'являється лише при стрільбі із транспортних засобів, що рухаються.

Збільшення амплітуди керуючих впливів здійснюється за рахунок виключення з керуючих впливів кистьових рухів. У процесі підготовки напрацьовується одноманітне фіксоване положення зброї в руці щодо корпусу. Керування зброєю здійснюється за рахунок рухів корпусу, що задаються переміщеннями ми таза (мал. 3.1).

мал.3.1.

Зсув точки влучення по горизонталі (наведення по напрямку) здійснюється рухом таза в горизонтальній площині убік, протилежну напрямку зсуву точки влучення (мал.3А). Цим рухом у напрямку мети розвертається стопа правої ноги й зафіксована щодо корпусу рука зі зброєю. Оскільки розворот зброї здійснюється навколо вертикальної осі, що проходить через центр опорної площадки при «виключеному» зап'ясті, величина керуючого руху в залежності від положення передпліччя щодо стегна в 2-3 рази перевищує величину необхідного зміщення ствола (у класичній вогневій підготовці вона в 2-3 рази менше). Збільшення амплітуди керуючого руху дозволяє контролювати його по м'язовому відчуттю, без візування через прицільні пристосування.

Для зсуву точки влучення по висоті використовуються рухи тазу у вертикальній площині (мал.3.1б). Щоб підняти точку влучення, таз рухається вперед. Коліна при цьому зміщаються вперед, забезпечуючи збереження рівноважного положення тіла. Опускання точки влучення здійснюється навпаки: таз рухається назад-нагору, коліна назад, на випрямлення.

Істотному підвищенню ефективності контролю положення зброї по м'язових відчуттях і, відповідно, ефективності стрільби сприяє вдосконалювання навичок почуттєвого сприйняття. У повному обсязі це завдання вирішується в рамках спеціальних методик удосконалювання відчуттів. Освоєння цих методик дозволяє не тільки контролювати положення зброї без участі зорового каналу, але й істотно розширити можливості по виявленню цілей при обмеженій видимості, її відсутності, з ушкодженнями органами зору. Виключення з курсу підготовки названих методик обмежує реалізацію достоїнств спеціальної вогневої підготовки підвищенням швидкості й ефективності стрільби й розширенням контрольованого сектора в простих умовах спостереження.

Однак цілеспрямована орієнтація тих, яких навчають, у процесі підготовки, використання найпростіших прийомів техніки керування станом організму дозволяють виробити навички керування зброєю на основі почуттєвого сприйняття, істотно знизивши роль візуального контролю зброї. Докладніше ці питання будуть розглянуті в розділі 5.

Базові елементи техніки швидкісної стрільби:

У техніку швидкісної стрільби за методикою спеціальної вогневої підготовки можна виділити два основних етапи:

- швидкісна стрільби на основі рухових навичок;
- швидкісна стрільби а основі розвинених навичок почуттєвого сприйняття.

Цей розподіл досить умовний й визначає, скоріше, послідовність освоєння техніки швидкісної стрілянини, основні акценти на різних етапах. На першому етапі основний акцент ставиться на формування рухових навичок керування зброєю, відпрацьовування їх до рефлексного рівня. На цьому етапі елементи техніки аналізу власних відчуттів, внутрішнього стану організму використовуються як допоміжний засіб, що прискорює

процес вироблення рухових навичок швидкісної стрільби. Реалізація другого етапу здійснюється у взаємодії з методиками, що розвивають почуттєве сприйняття, навички керування станом свого організму. Вироблювані в рамках цих методик навички почуттєвого сприйняття навколишнього оточення в спеціальній вогневій підготовці використовуються для керування зброєю без візуального контролю, а також для пошуку й класифікації цілей у складній обстановці, при обмеженій видимості або її повній відсутності. Крім того, на другому етапі завершується формування специфічної навички - «почуття зброї». Ця навичка дозволяє стрільцеві з високою ймовірністю інтуїтивно на підсвідомому рівні прогнозувати положення точки влучення ще до пострілу. Образно говорячи, це почуття робить видимим для стрільця траєкторію польоту кулі. На першому етапі підготовки почуття зброї формується через м'язові відчуття в основній стійці, при контролі точності приведення в стійку й працює в основному в ланці «тіло-зброя». У міру оволодіння технікою швидкісної стрільби почуття зброї проявляється в ланці «стрілок-зброя-ціль». На другому етапі в міру вдосконалювання навичок почуттєвого сприйняття й почуття зброї із цієї схеми поступово виключається «тіло» і контроль здійснюється безпосередньо в ланці «зброя - ціль». Вихід на цей рівень дозволяє відмовитися від твердих вимог дотримання основної стійки, необхідних на першому етапі, вести ефективний вогонь зі складних динамічних становищ - у стрибку, перекиді, падінні, на бігу й т.п. Однак формування почуття зброї неможливо без повного освоєння першого етапу.

Даний розділ саме й присвячений опису базових елементів техніки швидкісної стрільби на основі фізичних навичок.

ЗАСТОСУВАННЯ БЕЗПЛОТНИХ ЛІТАЮЧИХ АПАРАТІВ У ВНУТРІШНІХ ВІЙСЬКАХ ПІД ЧАС ОХОРОНИ ГРОМАДСЬКОГО ПОРЯДКУ

Колеснік Сергій Володимирович, курсант навчально-наукового інституту підготовки кадрів громадської безпеки та психологічної служби Національної академії внутрішніх справ

Науковий керівник: старший викладач кафедри тактики внутрішніх військ та спеціальної підготовки навчально-наукового інституту підготовки кадрів громадської безпеки та психологічної служби Національної академії внутрішніх справ *Павлов М.Т.*

В статті 2 Закону України «Про внутрішні війська МВС України» визначені основні завдання, які покладаються на підрозділи внутрішніх військ. Одним з них є участь в охороні громадського порядку та боротьбі із злочинністю. Для забезпечення виконання цього завдання від частин спеціального призначення та спеціальних моторизованих військових частин міліції виділяються сили та засоби які застосовуються у несенні служби

військовими нарядами та використання сил під час масових заходів та спеціальних операцій. Як показує практика несення служби під час масових заходів таких як проходили в Україні наприклад такі, як з 2004-2005 рік мітинги та масові заворушення які закликали до імпічменту діючого президента України Л.Кучми, також Помаранчева революція 2005 рік під час президентських виборів та президентські вибори 2010 року та інші. Під час цих подій великими групами громадян систематично здійснювалися порушення громадського порядку та посягали на громадський спокій та інші анти суспільні дії які передбачені кримінальним кодексом та кодексом про адміністративні правопорушення. Неодноразово внутрішніми військами та міліцією вводилися оперативні плани такі як “Хвиля” та інші спрямовані на припинення цих правопорушень. Під час введення цих планів згідно внутрішніх інструкцій створюються оперативні групи які виконують кожна своє завдання визначена у плані. Однією з таких груп є група повітряної розвідки, яка виконує завдання пов’язане із наданням розвід даних для оперативного штабу з метою подальшої координації та злагодженості дій своїх підрозділів для оперативного втручання. Виконує це завдання ця група як правило на громіздких, шумних гелікоптерах таких як МІ-8 які дорогі в обслуговуванні та експлуатації і забирають багато коштів які б могли доцільніше використані для других цілей, а також і мали б місце фатальні випадки у зв’язку із застарілим обладнанням, що може призвести аварій та катастроф, що за собою можуть принести смерть особового складу або у випадках масових заворушень в яких застосовується зброя з боку натовпу, що можуть просто знищити цей гвинтокрил. А щодо шуму, на яку звертають увагу учасники заворушень призводить до приховування деяких анти суспільних дій з їх боку. Тому на нашу думку використання безпілотних літаючих апаратів у внутрішніх військах стали б інноваційним рішенням які не такі дорогі в обслуговуванні та забезпечили безпеку групи повітряної розвідки в яку б включався лише б один оператор які здійснював спостереження і управління цим апаратом і надавав потрібну інформацію в штаб для успішного виконання завдань покладених на нього.

У даній науковій роботі ми розглянули питання місця безпілотних літаючих апаратів в охороні громадського порядку в якій приймають участь внутрішні війська та переваги такого впровадження, так як дана силова структура на сьогоднішній час є одна із самих боездатних військових формувань в Україні, що виконує завдання згідно чинного законодавства. В ході реформування війська потребують впровадження новітніх технологій, які використовують більшість розвинутих країн, що надають змогу підвищити якість та ефективність дій для успішного виконання службово-бойових завдань. Також застосування безпілотного пілотажного апарату дає можливість своєчасно забезпечити командування підрозділу інформацією, що дозволяє йому оперативно прийняти рішення про залучення сил і засобів способів виконання завдання. А це в свою чергу підвищує ефективність застосування підрозділу ВВ у тій чи іншій спеціальній операції загалом.

Отже, дослідивши всі сторони та проаналізувавши доречність даних інновацій в правоохоронній діяльності, де залучаються підрозділи внутрішніх військ, можна зробити висновок в тому, що дані технології покладуть початок виконання одного із положень концепції реформування військ, що відобразиться у якісних показниках виконання завдань які на них покладаються. На нашу думку, нові технології, спочатку дорогі у впровадженні, проте гарантують швидші військові перемоги, економію засобів і, найголовніше, збереження людських життів як солдатських, так і мирного населення. На даний момент Україна має свої літальні апарати і може забезпечити ними внутрішні війська, такий є «Сокіл-2» який є досить компактним і економним, а також на нашу думку він стане самим оптимальним варіантом який можна закупити військами. На думку багатьох провідних експертів: «Ми вступаємо в еру, коли безекіпажні засоби всіх видів будуть відігравати все більшу роль - у космосі, на суші, у повітрі, на морі».

ОСНОВНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ПІДГОТОВКИ ПРАВООХОРОНЦІВ ДО ПРОТИБОРСТВА З ОЗБРОЄНИМ СУПРОТИВНИКОМ

Чернобабова Олена Ігорівна, курсант навчально-наукового інституту підготовки кадрів кримінальної міліції Національної академії внутрішніх справ

Науковий керівник: старший викладач кафедри вогневої та спеціальної фізичної підготовки навчально-наукового інституту підготовки кадрів кримінальної міліції Національної академії внутрішніх справ *Бондаренко В.В.*

Світовий досвід підготовки правоохоронців показує, що сучасний міліціонер повинен не лише мати ґрунтовні знання й інтелектуальні здібності, а й уміти грамотно діяти в екстремальних ситуаціях силового зіткнення із супротивником.

Практикою доведено, що здійснення правоохоронної діяльності в сучасних умовах пов'язане з силовою протидією злочинців, що мають досвід використання вогнепальної зброї та навичок рукопашного бою. Тому підготовка співробітників ОВС, які беруть участь у спеціальних операціях зі знешкодження та затримання бандитів, грабіжників, особливо небезпечних злочинців, організованих злочинних груп та інших заходах, що містять особливу небезпеку для їхнього життя та здоров'я, повинна забезпечувати готовність до дій в екстремальних умовах пов'язаних із протидією з озброєним супротивником та відповідати реальній криміногенній ситуації в державі.

Проблема протидії злочинцю має тільки два шляхи вирішення: перший - злочинець не чинить опір і добровільно виконує законні вимоги співробітника ОВС; другий - злочинець виявляє непокору, агресію та здійснює напад на правоохоронця, тобто виникає

екстремальна ситуація, яку за допомогою силових методів, а саме поединку з рукопашного бою, вирішують дві особи – правоохоронець та злочинець. Саме рукопашний бій є тим стержневим компонентом спеціальної підготовки співробітників ОВС, який дозволяє їм ефективно виконувати професійні обов'язки, забезпечує особисту безпеку та надає перевагу в разі виникнення силового зіткнення зі злочинцями.

Рукопашний бій, як засіб вирішення конфліктних ситуацій почав своє існування ще на ранніх стадіях розвитку людства. Так, історія Древнього Риму, де протягом кількох сторіч проводилися поединки гладіаторів, дає нам найбільш яскраві приклади поширення рукопашного бою. Історія єгипетської культури також містить факти використання окремих елементів рукопашного бою для підготовки воїнів. Але виникнення цілісних систем підготовки бійців, які мають комплексний характер відбулося приблизно в 5-6 ст. н.е. практично одночасно в Європі (Греція) та Азії (Японія та Китай). Слід зазначити, що навіть у період становлення Київської Русі в наших предків також існувало багато самобутніх традицій військового виховання молоді, а згодом тяжкі умови існування зумовили поширення багатьох видів єдиноборств серед козацької спільноти. А участь у Першій світовій війні, революції 1905 та 1917 років, становлення СРСР – викликали потребу в ефективній системі підготовки воїнів, що і зумовило подальший розвиток рукопашного бою та остаточно видозмінило його до необхідних нам нині параметрів.

Тобто бойові мистецтва, створені спочатку для військових потреб, з часом стали у пригоді тим, хто виконував функції по охороні інтересів держави, суспільства, людини. Зміни в суспільному житті обумовлювали вдосконалення бойових мистецтв правоохоронців, які стали надійним засобом у боротьбі зі злочинністю.

Але також не слід забувати про розвиток психомоторики, яка значною мірою зумовлює здатність вищих відділів кори головного мозку повноцінно керувати діями людини в складних ситуаціях статичного, кінетичного й динамічного складу. Таким чином, навчання рукопашного бою співробітників ОВС має поєднувати вдосконалення технічної майстерності з розвитком психомоторних якостей, які є основою формування психофізичної готовності до дій в екстремальних умовах пов'язаних із протидією з озброєним супротивником.

А відсутність на сучасному етапі єдиного офіційного бойового мистецтва та включення до переліку заходів фізичного впливу різноманітних видів спорту та бойових мистецтв означає принциповий відхід від культу якогось одного виду самозахисту та відкриває доступ новітнім технологіям самозахисту до процесу підготовки правоохоронців. Наявність у нормативних документах МВС, що регламентують фізичну підготовку особового складу ОВС, юридичної конструкції «інші види бойових мистецтв» дозволяє ставити на службу правоохоронців нові системи самооборони. Отже, удосконалення рукопашної підготовки правоохоронців слід здійснювати з урахуванням передового світового досвіду та розробки нових якісних підходів до навчання, які б відповідали

підвищенням вимогам професійної спеціальної фізичної підготовленості правоохоронців вищого кваліфікаційного рівня освіти.

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОСОБИСТОЇ БЕЗПЕКИ ПРАЦІВНИКА ОВС ПІД ЧАС ВИКОНАННЯ ОПЕРАТИВНО-СЛУЖБОВИХ ЗАВДАНЬ

Фіцак Юлія Вікторівна, курсант навчально-наукового інституту підготовки кадрів кримінальної міліції Національної академії внутрішніх справ

Науковий керівник: викладач кафедри оперативно-розшукової діяльності та спеціальної техніки навчально-наукового інституту підготовки кадрів кримінальної міліції Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук *Красіков О.М.*

В умовах складної криміногенної ситуації питання особистої безпеки працівників міліції залишаються одним з найважливіших напрямків діяльності ОВС України. Щоденні службові завдання передбачають участь працівників у протиборстві зі злочинцями, переважно в екстремальних умовах, що несуть в собі фактори небезпеки.

Діяльність працівника ОВС з кожним роком стає дедалі фізично та емоційно напруженою і небезпечною, це позначається на сумній статистиці відповідно до якої від 7 до 12 відсотків працівників ОВС гинуть, зазнають тяжких фізичних та психічних травм під час виконання службових обов'язків. Тому проблема забезпечення особистої безпеки працівників ОВС є надзвичайно важливою та актуальною на сьогоднішній день.

Особиста безпека працівника міліції - це система організаційно-правових, фізичних і тактико-психологічних заходів, що дозволяють забезпечити збереження життя та здоров'я працівника ОВС та підтримання високого рівня ефективності його професійних дій.

Особиста безпека працівників міліції вимагає підвищення рівня службової, бойової та психологічної підготовки, а також удосконалення матеріальної бази, забезпечення практичних підрозділів ОВС сучасними технічними засобами та озброєнням. Вона зумовлюється його індивідуально-психологічними особливостями, рівнем фізичного розвитку та рівнем інтелекту, моральними засадами особистості, навичками та вміннями вирішувати конфліктні ситуації, здатності до самостійного аналізу професійної діяльності, з метою розробки нових елементів стратегії і тактики, удосконалення навиків та прийомів виконання оперативно-службових завдань. Один з основних елементів забезпечення безпеки є неухильне дотримання нормативно-правових актів, які регламентують діяльність працівників міліції.

До головних чинників, які негативно впливають на особисту безпеку я пропоную віднести небезпеку, ризик та екстремальні ситуації.

Найважливішим заходом щодо профілактики надзвичайних подій є діагностика працівниками ОВС причетності підозрюваної особи до

кримінального середовища. З метою запобігання злочинним зазіханням та забезпечення особистої безпеки працівникам ОВС необхідно оволодівати навичками визначення намірів осіб, що підозрюються та перевіряються. Працівники міліції повинні уміти візуально виявляти у підозрюваних осіб приховану зброю.

Контакти у професійному середовищі працівника ОВС (особливо це стосується оперативних служб) і щоденному оточенні за місцем роботи не слід розглядати як гарантовано безпечні.

Потрібно дотримуватись правил безпечного поводження в типових службових ситуаціях: діяти потрібно у парі з своїм колегою і здійснювати взаємне прикриття. Діяти самостійно потрібно лише у невідкладних випадках. Не потрібно вважати, що небезпека відсутня поки не впевнитесь у цьому особисто. Суворо забороняється стояти навпроти дверей, ця зона вважається найбільш небезпечною так само, як і сам дверний отвір, який потрібно долати якомога швидше.

Слід зазначити, що забезпечення особистої безпеки працівників органів і підрозділів внутрішніх справ України – це робота не одного дня і не однієї людини. Це дуже величезний комплекс заходів, який повинен постійно працювати і вдосконалюватися.

ЗМІСТ

<i>Учасник</i>	<i>Тема доповіді</i>	<i>Ст.</i>
	<i>Вітальні слова</i>	
Коваленко В.В.	Вітальне слово від ректорату	3
Джужа О.М.	Вітальне слово від ректорату	4
Костицький м.в.	2013 рік – правовий вибір України - на тлі глобальних процесів	
<i>Секція 1: Теорія держави та права, історія держави і права</i>		
Бреус С.М.	Право на гендерну ідентичність: криза моралі чи суспільна необхідність?	
Потієнко О.В.	Мусульманське право як визначальна складова інституалізації ісламу	
Кольоса Д.В.	Діалектика взаємодії держави та особи в громадянському суспільстві	
Туробова С.О.	Конституційно-правовий статус парламентів у зарубіжних країнах	
<i>Секція 2: Філософія права та юридична логіка</i>		
Марущак Д.О.	Позитивна і негативна концепції свободи – дві сторони, одна медаль	
Бонь А.В.	Політика та мораль як форми суспільної свідомості: особливості взаємозв'язку та взаємодії	
Олефіренко Ю.Л.	Британська колоніальна імперія: етапи та історія формування	
Ворона Л.П.	Проблема історичності особи Ісуса Христа в релігійнознавчій науці	
<i>Секція 3: Історія держави і права та історія України</i>		
Ремез О.Л.	Культурно-духовна опозиція радянській системі в Україні (1960-1975 рр.)	
Пилипчук Є.В.	Становлення та розвиток фашизму в Японії (1929 - 1947 рр.)	
<i>Секція 4: Адміністративне право та процес, адміністративна діяльність</i>		
Яворська О.О.	Актуальні проблеми функціонування місцевих органів виконавчої влади	
Юраш К.В.	Лосвіт Німеччини з протидії домашнього насильства	
Дабіжук В.І.	Щодо структури адміністративних правовідносин у сфері експортної безпеки підприємств в Україні	
<i>Секція 5: Оперативно-розшукова діяльність</i>		
Никифорчук В.Д.	Вчинення злочинів в комп'ютерних мережах	

Багрий А.В.	Проведення негласних слідчих (розшукових) дій оперативними підрозділами, після прийняття нового Кримінального процесуального кодексу України	
Демиденко Т.І.	Історико-правовий огляд становлення і розвитку оперативно-розшукової діяльності	
Кобзей В.В.	Гарантії законності під час здійснення ОРД та негласних слідчих (розшукових) дій	
Ніколенко С.В.	Особливості фіксації результатів пред'явлення особи для впізнання поза її візуальним та аудіоспостереженням	
<i>Секція 6: Кримінальне право</i>		
Буртин В.В.	Кримінальна відповідальність за самовільне зайняття земельної ділянки та самовільне будівництво	
Моркотун О.В.	Гендерне насильство	
Пробоїв Л.Б.	Запобігання злочинності у зарубіжних країнах	
Міхно Т.О.	Кримінально-правова характеристика злочину, передбаченого статтею 156 КК України «Розбещення неповнолітніх»	
Логвинова Ю.О.	Кримінальне провадження на підставі угод	
Потургаєв Д.О.	Психологічний примус в кримінальному провадженні	
<i>Секція 7: Кримінальний процес, судові та правоохоронні органи</i>		
Пітецька Л.Б.	Проблематика використання «червоних повідомлень» МОКП-Інтерпол в Україні при здійсненні міжнародного розшуку підозрюваних, обвинувачених осіб та осіб, які ухиляються від кримінального покарання	
Акулініна А.Р.	Відеоконференція у кримінальному судочинстві	
Борзов Я.Е.	Поняття та характеристика нових засад кримінального провадження	
Зубік Р.В.	Поняття розумності у кримінальному процесі України	
<i>Секція 8: Криміналістика та судова експертиза</i>		
Гришук С.В.	Реформування системи експертних закладів України	

Дурдинець М.Ю.	Актуальні питання методики розслідування легалізації (відмивання) грошових коштів та іншого майна одержаного злочинним шляхом (ст. 209 ККУ). Основні елементи криміналістичної характеристики	
Кирдан Б.В.	Процесуальні та тактичні аспекти допиту малолітніх або неповнолітніх осіб при розслідування кримінальних правопорушень	
Борщевська О.Ю.	Психічний примус у методиках розслідування злочинів	
<i>Секція 9: Психологічні дисципліни</i>		
Перепелиця С.П.	Особистісні властивості студентів, схильних до тютюнопаління	
Козлова А.Г.	Індивідуально-психологічні детермінанти вербальної агресії працівників міліції	
Дідковська М.В.	Ставлення курсантів до діяльності міліції як чинник формування професійного іміджу	
<i>Секція 10: цивільне право і процес</i>		
Лов'як О.О.	Особливості правового становища транспортних організацій в Україні	
Коваленко І.А.	Правова природа зобов'язання поручителя	
Лов'як С.С.	Правовий захист дітей в Україні	
Колесник В.О.	Захист права власності	
Крикунов І.Р.	Аліментні зобов'язання батьків та дітей	
Лиходід І.Ю.	Актуальні питання застосування міжнародного законодавства в договорах міжнародної купівлі-продажу товарів	
Патентна Н.С.	Правове регулювання розрахунків у зобов'язальних правовідносинах	
Куріньовська Л.А.	Суб'єктний склад виконання зворотного зобов'язання	
Падун Є.В.	Щодо договірної природи новачі в цивільному праві України	
Падун Р.В.	Поняття способів захисту цивільних прав	
Ланцева К.В.	Загальна характеристика судової системи Куби	
Івахненко І.В.	Договірний режим майна подружжя	
<i>Секція 11: Господарське право, економіко-правові дисципліни</i>		
Свиридюк Н.П.	Щодо реалізації економічної функції держави	
Сіроштан В.В.	Протидія відмиванню коштів здобутих злочинним шляхом як елемент економічної безпеки держави	

Харкава О.М.	Щодо проблем захисту інтересів вкладників банків: правовий аспект
Коломієць Р.Р.	Особливості діяльності бірж за законодавством України
Клочков Б.І.	Деякі проблеми реалізації передбачених законом прав та обов'язків міноритарних акціонерів
Блащук Т.М.	Щодо аналізу та визначення поняття правового статусу
Ратушняк С.М.	Щодо аналізу сутності економічної безпеки
Потерняк Ю.П.	Податкова перевірка як основна форма податкового контролю
Острівна Л.В.	Щодо окремих проблем запровадження в аудиторській діяльності механізму фінансового моніторингу
Корженівський Я.В.	Щодо статусу Держфінмоніторингу по координації національної системи фінансового моніторингу
Клочко В.М.	Щодо кримінально-правової охорони ринку цінних паперів
<i>Секція 12: Суспільні науки</i>	
Симоненко С.М.	Сучасні погляди на стан організованої злочинності в Україні: теоретично-правові аспекти
Федченко М.С.	Кримінальне татуювання – важлива складова сучасної кримінальної субкультури
Євстафіїв А.М.	Етапи розвитку української мови
<i>Секція 13: Спеціальні дисципліни</i>	
Антосина Р.С.	Особливості застосування вогнепальної зброї в ближньому бою
Колесник С.В.	Застосування безпілотних літаючих апаратів у внутрішніх військах під час охорони громадського порядку
Чернобабова О.І.	Основні аспекти формування системи підготовки правоохоронців до протидії з озброєним супротивником
Фішак Ю.В.	Забезпечення особистої безпеки працівника ОВС під час виконання оперативно-службових завдань

**НАУКОВІ ДОСЛІДЖЕННЯ МОЛОДИХ ВЧЕНИХ
– МАЙБУТНЄ УКРАЇНИ**

тези доповідей загальноакадемічної
підсумкової науково-теоретичної конференції,
присвяченої Дню науки
(Київ, 17 травня 2013 року)

Комп'ютерна верстка *С.С. Лов'як*

Підписано до друку _____ Формат 60х84/16. Папір офсетний. Обл.-
вид. арк. _____. Ум. друк. арк. _____. Вид № _____
Тираж _____ прим. Зам. № _____

Редакційно-видавничий центр
Національної академії внутрішніх справ.
03035, Київ-35, пл. Солом'янська, 1.